

E K O U R B O W

**PLAN ROZWOJU LOKALNEGO
DLA GMINY NYŚA
NA LATA 2004-2006
ORAZ NA LATA 2007-2013**

OPOLE, wrzesień 2004

SPIS TREŚCI

I.	OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	2
1.	Podstawa prawna i forma prawna opracowania	2
2.	Cel, zakres i obszar opracowania	3
II.	AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM WDRAŻANIEM PLANU	5
1.	Położenie, powierzchnia i ludność	5
2.	Środowisko przyrodnicze	6
3.	Turystyka	11
4.	Zagospodarowanie przestrzenne	16
4.1.	Uwarunkowania ochrony środowiska	16
4.2.	Infrastruktura techniczna	18
4.3.	Własność nieruchomości	24
4.4.	Kultura i zachowanie dziedzictwa kulturowego	25
4.5.	Identyfikacja problemów	29
5.	Gospodarka	30
5.1.	Główni pracodawcy	30
5.2.	Struktura podstawowych branż na terenie gminy - trendy	30
5.3.	Ilość osób zatrudnionych w danych sektorach – struktura – trendy	33
5.4.	Identyfikacja problemów	34
6.	Sfera społeczna	34
6.1.	Sytuacja demograficzna	34
6.2.	Poziom wykształcenia i jego specyfika	36
6.3.	Kultura	39
6.4.	Współpraca międzynarodowa	40
6.5.	Sport	41
6.6.	Centrum Informacji i Aktywizacji Społecznej OMNIBUS	42
6.7.	Poziom bezrobocia	42
6.8.	Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa	43
6.9.	Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	44
6.10.	Rynek pracy	47
6.11.	Identyfikacja problemów	48
III.	ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY NYSA	50
1.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Nysa	50
IV.	PLAN DZIAŁAŃ NA LATA 2004-2006 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2013	58
V.	REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW	83
VI.	OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA	114
VII.	PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006	115
VIII.	SYSTEM WDRAŻANIA	116
IX.	SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	117

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

1. Podstawa prawna i forma prawna opracowania

Obowiązek opracowania i uchwalenia Planu Rozwoju Lokalnego nakłada Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) przyjęty przez Radę Ministrów dnia 16 marca 2004r. oraz Uzupełnienie do Programu (UZPORR).

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) jest jednym z programów operacyjnych, które służą do realizacji Narodowego Planu Rozwoju i Podstaw Wsparcia Wspólnoty (Community Support Framework) na lata 2004-2006 (NPR/CSR) – dokumentów przyjętych przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z rządem polskim, zawierającym strategię i priorytety działań, współfinansowanych z dwóch funduszy strukturalnych: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Program ten rozwija cele Narodowego Planu Rozwoju, przygotowanego zgodnie z wytycznymi zawartymi w artykule 18 Rozporządzenia Rady UE nr 1260 z dnia 21 czerwca 1999r. (1260/99/WE), wprowadzającego ogólne przepisy funduszy strukturalnych, określającego priorytety, kierunki i wysokość środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej państwa, które będą uruchamiane z udziałem funduszy strukturalnych w pierwszym okresie członkostwa Polski w Unii Europejskiej. W oparciu o analizę cech społeczno-gospodarczych w kraju oraz w kontekście polityki spójności społeczno-ekonomicznej całej Wspólnoty, sformułowane zostały cele i strategie zmierzające do ich osiągnięcia.

Przedstawione w planie wybory strategiczne są zgodne z kierunkami określonymi w Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2001-2006 (NSRR). Cele strategiczne będą realizowane poprzez szereg działań, zmierzających do rozwijania konkurencyjnej gospodarki, opartej na wiedzy, przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Realizacja ZPORR ma przyczynić się przede wszystkim do osiągnięcia celu polegającego na wspieraniu rozwoju i dostosowania strukturalnego regionów opóźnionych w rozwoju oraz gospodarczego i społecznego przekształcenia obszarów z trudnościami strukturalnymi. Proponowane w ramach programu kierunki interwencji i działania wynikają z kierunków i wstępnej oceny efektywności interwencji o charakterze regionalnym, podejmowanej w latach 2000-2003 w ramach realizacji Wstępnego Narodowego Planu Rozwoju (WNPR), w szczególności - programu rozwoju regionalnego Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza (Phare SSG) i programu współpracy przygranicznej Phare-Crossborder, a także kontraktów wojewódzkich realizowanych w latach 2001-2003 na podstawie Ustawy o zasadach wspierania rozwoju regionalnego. ZPORR został przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (MGPiPS) w ścisłej współpracy z samorządami wszystkich województw. Proponowane cele, priorytety i działania obejmują terytorium całego kraju, jednakże wielkość środków finansowych przeznaczona na ich realizację jest zróżnicowana przestrzennie i zależy od sytuacji i struktury społeczno-gospodarczej województw, realizowanej strategii rozwoju oraz zdolności absorpcji wynikających ze stopnia przygotowania projektów. Podział środków strukturalnych zaangażowanych w realizację poszczególnych programów odzwierciedla stopień ich ważności dla budowania podstaw wzrostu konkurencyjności i spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z krajami i regionami Unii Europejskiej oraz uwzględnia faktyczne możliwości absorpcyjne. Zasady wdrażania programu opierają się na regulacjach funduszy strukturalnych UE oraz na krajowych regulacjach dotyczących finansów publicznych, pomocy publicznej i podziału odpowiedzialności w prowadzeniu i realizacji polityki regionalnego pomiędzy rządem a samorządami terytorialnymi.

2. Cel, zakres i obszar opracowania

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Nysa jest planem rozwoju gospodarczego gminy i wieloletnim dokumentem strategicznym przyczyniającym się do realizacji najistotniejszych celów gminy. Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem wymaganym w przypadku ubiegania się o środki strukturalne Unii Europejskiej.

W celu unormowania procesu wieloletniego planowania rozwoju gminy Nysa przystąpiono do procedury opracowania Planu Rozwoju Lokalnego. Głównym celem opracowania jest określenie potrzeb inwestycyjnych, ich uzasadnienie i kwalifikacja do realizacji w sposób określony w dokumencie Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Uzupełnienie Programu, który jest dokumentem regulującym sposób realizowania wydatków z funduszy strukturalnych.

Proponowana procedura Planu jest zgodna z zaleceniami ZPORR. Jej głównym przesłaniem jest przygotowanie Planu Rozwoju Lokalnego w taki sposób, by w procesie wyznaczania celów rozwoju społeczno-gospodarczego lokalnych społeczności włączyć jak najszersze spektrum odbiorców działań, realizowanych przy wsparciu w Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. Dokument ten tworzony jest przy współdziałaniu partnerów społeczno-gospodarczych i stanowi istotny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego. Potrzeba opracowania Planu Rozwoju Lokalnego wynika z kilku przesłanek. Najważniejszą z nich jest konieczność zaprogramowania skoordynowanych działań, które w określonej przestrzeni, czasie i sytuacji społeczno-politycznej, uwzględniając środki, jakimi dysponuje społeczność gminy oraz możliwe do uruchomienia regionalne zasoby, dadzą oczekiwane efekty.

Na zasoby regionalne składają się zasoby materialne, tj. uwarunkowania ekofizjograficzne (przyrodnicze), zasoby naturalne, położenie geograficzne, istniejąca infrastruktura techniczna, komunikacyjna i społeczna oraz zasoby niematerialne, czyli ludzka wiedza, dynamizm i przedsiębiorczość. Wychodząc z tych przesłanek PRL ma się przyczyniać do zwiększenia konkurencyjności regionu w skali krajowej i międzynarodowej. PRL ma stanowić z jednej strony program działania, formułujący cele strategiczne władz lokalnych, z drugiej zaś ma stać się formalną podstawą, umożliwiającą ubieganie się o środki wsparcia z budżetu państwa, jak i o środki pomocowe Unii Europejskiej i międzynarodowych instytucji finansowych.

Generalnie Plan Rozwoju Lokalnego:

- formułuje cele strategiczne gminy na lata 2004-2006 i określa sposoby ich realizacji, korzystając ze wsparcia finansowego UE oraz odnosi się także do inicjatyw, które będą aktualne w następnym okresie programowania w Unii Europejskiej, tj. co najmniej do roku 2013,
- ustala hierarchię powyższych celów,
- cyklicznie jest aktualizowany i korygowany,
- ma charakter partnerski (społeczny).

Bezpośrednim celem Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Nysa jest zapewnienie koncentracji środków na strategicznych działaniach samorządu lokalnego, zgodnie z opracowanym i zatwierdzonym harmonogramem działań, uwzględniając przy tym przyjętą hierarchię zadań. Plan ma służyć koncentracji środków i efektywności ich wykorzystania. Plan Rozwoju Lokalnego będzie realizowany w wieloletniej perspektywie czasowej, co pozwoli samorządowi gminy Nysa na wykorzystania środków z funduszy strukturalnych również w kolejnych okresach programowania. Zgodnie z przyjętymi założeniami dokument ten będzie monitorowany przez partnerów społecznych i podlegał będzie okresowej aktualizacji.

Zakres opracowania uwzględni przede wszystkim wytyczne zawarte w „Ogólnym Podręczniku Wdrażania” opracowanym dla Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006 (ZPORR) oraz w dokumencie ZPORR - Uzupełnienie Programu, wdrażającym strategię i priorytety Programu oraz stanowiącym jeden z instrumentów jego realizacji. Uzupełnienie Programu przedstawia również, szczegółowe informacje na temat działań, ich celów, sposobów ich realizacji, opisów kryteriów wyboru projektów i typów beneficjentów.

Podstawą w pracach nad dokumentem były przede wszystkim:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Nysa,
- Wieloletni Program Inwestycji Gminnych na lata 2003-2007 (załącznik do uchwały Nr XVIII/299/03 Rady Miejskiej w Nysie z dnia 29 grudnia 2003 r.),
- Budżet gminy na rok 2004,
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego.

Rzetelna diagnoza istniejącego stanu gminy warunkuje poprawność określenia celów strategicznych w sferze gospodarczej i społecznej oraz wyodrębnienia pakietu zadań niezbędnych do realizacji. Zakres Planu Rozwoju Lokalnego opiera się na:

- diagnozowaniu stanu istniejącego,
- budowaniu prognoz,
- identyfikacji problemów, oraz wynikających z uwarunkowań zewnętrznych szans i zagrożeń.

Treść opracowania bierze pod uwagę specyfikę społeczno-gospodarczą oraz przyrodniczo-kulturową gminy Nysa. Zawartość niniejszego Planu obejmuje:

- obszar i czas realizacji PRL,
- aktualną sytuację społeczno-gospodarczą (uwarunkowania wewnętrzne),
- identyfikację problemów,
- wykaz kierunków i zadań w Gminie Nysa,
- wykaz zadań i projektów przyjętych do realizacji,
- powiązania projektów z innymi działaniami,
- oczekiwane wskaźniki osiągnięć PRL,
- system wdrażania, monitoring i komunikację społeczną.

Obszarem realizacji Planu Rozwoju Lokalnego jest miejsko-wiejska gmina Nysa w skład, której wchodzi miasto Nysa oraz 26 sołectw: Biała Nyska, Domaszkowice, Głębinów, Goświnowice, Hajduki Nyskie, Hanuszów, Hława, Jędrzychów, Kępnica, Konradowa, Koperniki, Kubice, Lipowa, Morów, Niwnica, Podkamień, Przełek, Radzikowice, Regulice, Rusocin, Sękowice, Siestrzechowice, Skorochów, Wierzbicice, Wyszków Śląski, Złotogłowice.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA NA OBSZARZE OBJĘTYM WDRAŻANIEM PLANU

1. Położenie, powierzchnia i ludność

Gmina Nysa leży na skraju terenów nizinnych (Niziny Śląskiej) i terenów o urozmaiconej rzeźbie Przegórza Sudeckiego. Gmina położona jest w południowo-zachodniej części województwa opolskiego, w centrum powiatu nyskiego. Istotnym walorem położenia gminy jest bliskie sąsiedztwo Republiki Czeskiej, co sprawia, że przez teren gminy przebiegają transgraniczne korytarze transportowe. Miasto Nysa powiązane jest siecią dróg ze stolicą województwa (miasto Opole) oddaloną o ok. 55 km oraz z autostradą A-4 oddaloną o ok. 30 km. Druga, co do wielkości rzeka w województwie opolskim - Nysa Kłodzka, przepływa bezpośrednio przez tereny zabudowane miasta Nysa, co wymusza wprowadzanie odpowiednich zabezpieczeń przeciwpowodziowych. Miasto Nysa graniczy również ze zbiornikiem retencyjnym „Jeziro Nyskie” pełniącym funkcje turystyczno-rekreacyjne oraz funkcje ostoi przyrodniczej.

Obszar gminy praktycznie ze wszystkich stron, oprócz fragmentu na południowym-zachodzie (powiat prudnicki – gmina Prudnik) graniczy z innymi gminami należącymi do powiatu nyskiego (od południa i zachodu z gminą Głuchołazy, Otmuchów i Kamiennik, od północy i wschodu z gminą Pakosławice, Łambinowice i Korfantów). W strukturze użytkowania gruntów zdecydowanie dominują użytki rolne, udział powierzchni leśnych i zainwestowania pozarolniczego jest nieznaczny. Dodatkowym atutem obszaru jest położenie w strefie pogranicza polsko-czeskiego.

Fot. 1. Miasto Nysa – widok na kościół św. Jakuba i św. Agnieszki

A.T.

Gmina liczy 60 495 mieszkańców, w tym miasto Nysa 47 914 (stan na dzień 30.06.2004r.). Powierzchnia gminy wynosi 217,60 km², w tym miasto 27 km². W gminie dominują funkcje przemysłowo – usługowe (głównie miasto) oraz rolnicze i rekreacyjno – wypoczynkowe.

2. Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze gminy posiada charakter przejściowy - pomiędzy strefą Sudetów Wschodnich i Niziną Śląską, co odzwierciedla się bardzo dużym zróżnicowaniem każdego z elementów środowiska: rzeźby terenu, budowy geologicznej, hydrologicznej, pokrywy glebowej, warunków klimatycznych, szaty roślinnej oraz fauny i krajobrazu. Jest również dużym walorem przyrodniczym gminy. Część gminy o najbardziej urozmaiconej rzeźbie terenu proponowana jest do ochrony w ramach obszarów chronionego krajobrazu.

Szata roślinna i świat zwierząt

Gmina Nysa jako część Śląska, jednego z najbardziej uprzemysłowionych i najintensywniej zagospodarowanych regionów Polski, na skutek intensyfikacji rolnictwa i leśnictwa, wielkoobszarowych melioracji odwadniających, rozwoju infrastruktury transportowej i technicznej, wprowadzania obcych, ekspansywnych gatunków oraz urbanizacji utraciło w ostatnich 200 latach, tj. okresie stosunkowo dobrze udokumentowanych badań botanicznych, znaczną część różnorodności florystycznej.

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Większość lasów została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a tereny podmokłe odwodniono. Dominują tu zbiorowiska nieleśne (91,3%), związane przede wszystkim z gruntami ornymi (56,6%). Znaczącą ingerencją w środowisko naturalne było również wybudowanie **zbiorników retencyjnych – Nyskiego i Otmuchowskiego**. Obecnie jednakże, są to obszary o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej, głównie ze względu na rolę, jaką pełnią - **ostoja ptaków**. Jezioro Nyskie i Otmuchowskie oraz ich najbliższe sąsiedztwo objęto ochroną prawną w formie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Otmuchowsko-Nyski” oraz zaliczono je do obszarów, które spełniają kryteria ostoi przyrodniczych sieci NATURA 2000.

Najbardziej pospolitymi zbiorowiskami gminy Nysa są zespoły roślinne użytków rolnych, zarówno upraw zbożowych jak i okopowych. Możemy tu jednak spotkać także ciekawe i zanikające zespoły roślin oraz wiele gatunków rzadkich i zanikających w skali regionu i kraju.

W gminie Nysa, ze względu na zasoby gleb o dobrej jakości i znaczące przekształcenie terenów, **lasy zajmują jedynie 8,7% powierzchni** (ok. 1 922 ha, w tym miasto Nysa 49 ha). Przy lesistości 26,2% dla województwa opolskiego i 12,4% dla powiatu nyskiego, stawia to gminę Nysa na jednym z ostatnich miejsc w województwie i powiecie.

Tabela 1. Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Nysa na tle powiatu i województwa

Gminy	Powierzchnia gruntów leśnych		Lesistość [%]
	Ogółem [ha]	na 1 mieszkańca w ha	
Nysa	1 922	0,03	8,7
w tym miasto	49	0,002	1,8
Powiat nyski	15 208	0,10	12,4
Województwo opolskie	252 722	0,23	26,2

Źródło: Rocznik Statystyczny, Opole 2002

Świat zwierząt gminy Nysa jest bogaty. Jego bogactwo jest związane głównie ze znajdującym się na obszarze gminy Jeziorem Nyskim (Głębinowskim) oraz doliną Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej, a także ze specyficznym środowiskiem Fortów Nyskich stanowiących zimowisko nietoperzy. Na terenie gminy obecne są zespoły faunistyczne zasiedlające różnorodne i skrajnie odmienne ekosystemy, jak np. ekosystemy leśne, łąkowe, wodne, szuwarowe, agrocenozy, urbicenozy,

ekosystemy muraw i zarośli kserotermicznych. Ogółem na terenie gminy wykazano 170 gatunków zwierząt chronionych, w tym aż 122 gatunki ptaków lęgowych oraz 20 gatunki ssaków.

Pomimo znaczących przekształceń środowiska, na terenie gminy Nysa znajduje się jeszcze wiele siedlisk, obszarów i obiektów cennych pod względem przyrodniczym. Są to przede wszystkim:

- zespół ekosystemów Jeziora Nyskiego (części wschodniej, należącej do gminy) i terenów otaczających, jako europejskiej rangi ostoja ptactwa wodnego,
- strefa korytarza ekologicznego o randze krajowej doliny Nysy Kłodzkiej oraz z regionalnym korytarzem ekologicznym doliny Białej Głuchołaskiej wraz z terenem leśnym i rezerwatem Przełęk,
- zespół historyczno – przyrodniczy dawnych fortyfikacji miejskich w Nysie wraz z zielenią miejską śródmieścia i otaczającymi terenami lasów, zadrzewień i łąk,
- okolice Lasu Domaszkowickiego (kompleks leśny o charakterze lasu mieszanego dębowo-sosnowego o powierzchni 960 ha wraz z jego otoczeniem, m.in. zbiorniki wodne przy jego zachodniej granicy).

Zasoby wodne i glebowe

Zasoby wód podziemnych są nierównomiernie rozmieszczone w przestrzeni województwa opolskiego. Nagromadzenie struktur wodonośnych występuje w środkowej części województwa. Obszar południowo-zachodni (Sudety i Pogórze Sudeckie) jest obszarem deficytowym w wody podziemne. Jednakże na terenie gminy Nysa (ok.80% obszaru gminy) położony jest jeden z Głównych Zbiorników Wód Podziemnych **GZWP 338 (Subzbiornik Paczków-Niemodlin)** o znacznej zasobności.

Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 338 jest częścią trzeciorzędowego zapadliska tektonicznego Rowu Paczków – Kędzierzyn-Koźle. Wypełniony osadami trzeciorzędu zaliczany jest do obszaru wysokiej ochrony (OWO). Powierzchnia zbiornika wynosi 735 km², średnia głębokość ujęć wodnych waha się w szerokim zakresie od 80 do 150 m, zasoby dyspozycyjne wynoszą 60 tys. m³/d. Zbiornik należy do typu zbiorników porowych. W obrębie zbiornika występują dwa kompleksy wodonośnych utworów piaszczystych. Górny kompleks występuje do głębokości 100 m, dolny do 200 m. Oba te kompleksy izolowane są od siebie jak i od powierzchni terenu grubą warstwą ilów. Ruch wód w zbiorniku jest średnio szybki i waha się w przedziale 30 – 100 m/a. Kierunek przepływu jest zgodny z ogólną tendencją spadku terenu z zachodu (Przedgórze Sudeckie) na wschód (Nizina Śląska).

Tereny gminy leżą w dorzeczu Odry, w zlewni Nysy Kłodzkiej. Za sprawą zbiorników retencyjnych: Otmuchowskiego i Nyskiego (położonego na terenie gminy Nysa i Otmuchów) obszar ten charakteryzuje się jedną z największych w regionie zasobnością w wody powierzchniowe. Również, jeśli chodzi o zasobność wód płynących gmina Nysa jest uprzywilejowana w tym względzie, ponieważ tereny gminy leżą w bezpośredniej zlewni rzeki Nysy Kłodzkiej - drugiej, co do wielkości i zasobności rzeki w województwie opolskim.

Średnioroczny przepływ rzeki na posterunku pomiarowym w Nysie wynosi 30,5 m³/s. W czasie katastrofalnej powodzi, która objęła swym zasięgiem również terenu gminy i miasta Nysa szacuje się, że maksymalny przepływ wyniósł 1500 m³/s. Oprócz Nysy Kłodzkiej do największych rzek na terenie gminy Nysa zalicza się: Białą Głuchołaską i jej dopływ More, Kamienicę, Młynówkę Niwnińską i Cielnicę.

Kluczowe znaczenie dla powiatu i gminy Nysa ma **ochrona zasobów i jakości wód w zlewni ochronnej Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej**, stanowiącej źródło zaopatrzenia w wodę miast Głuchołazy, Nysa, Brzeg, Oława i Wrocław.

Tabela 2. Zasoby dyspozycyjne największych rzek w gminie Nysa

---

Ciek / pkt kontrolny	Powierzchnia zlewni w km ²	Przepływ w m ³ /s			Zasoby dyspozycyjne [dm ³ /rok]
		Bilansowy	nienaruszalny	dyspozycyjny	
Nysa Kłodzka/m.Nysa	3276,3	9,37	1,80	6,57	207 191
Biała Głucholaska/ujskie	395,9	1,91	1,20	0,71	22 390

Źródło: Diagnoza stanu środowiska województwa opolskiego [UM, 2003]

Na obszarze gminy Nysa wybudowano i oddano do użytku w roku 1971 drugi ze zbiorników zaporowy – Jezioro Nyskie (Głębinowskie), którego część wschodnia należy do gminy Nysa. Głównymi funkcjami, jakie spełnia zbiornik to utrzymanie żeglowności Odry i ochrona przeciwpowodziowa. Pełni on również funkcję rekreacyjno-wypoczynkową i biocenotycznie-ochronną związaną z dużymi walorami przyrodniczymi, zwłaszcza w odniesieniu do ornitofauny. Główne parametry Jeziora Nyskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Parametry Jeziora Nyskiego

Parametry	Jezioro Nyskie
Całkowita pojemność zbiornika	113,6 mln m ³
Pojemność użytkowa	79,7 mln m ³
Pojemność powodziowa	27,9 mln m ³
Maksymalny poziom spiętrzenia	199 m n.p.m.
Maksymalna wysokość spiętrzenia	13,3 m
Powierzchnia zbiornika przy maksymalnym piętrzeniu	20,4
Długość linii brzegowej przy normalnym piętrzeniu	b.d
Maksymalna długość zbiornika	9 km
Maksymalna szerokość zbiornika	4,5 km
Parowanie ze zbiornika w skali rocznej	3 mln m ³

Źródło: Walory przyrodniczo – krajobrazowe Otmuchowsko – Nyskiego Obszaru Chronionego Kajobrazu, 2001

W gminie Nysa **użytki rolne** zajmują 13 670 ha, co stanowi **62,8 %** powierzchni gminy, w tym aż 93,5% stanowią grunty orne. Jest to skutek wysokiej żyzności gleb. **Walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Nysa są dobre.** Gmina posiada jeden z wyższych w województwie wskaźników jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 86,9 punktów. Według klasyfikacji bonitacyjnej gruntów ornych przeważają tu grunty dobre (tylko grunty klasy IIIa zajmują 27,3%). Część gleb w gminie wymaga zabezpieczeń erozyjnych – zalicza się do gleb o średnim zagrożeniu erozją. Są to przede wszystkim gleby na terenach o intensywnie prowadzonej gospodarce rolnej, mało korzystnych warunkach ukształtowania powierzchni oraz małej ilości zadrzewień i zakrzaczeń. Najwięcej terenów objętych erozją występuje w północno-wschodniej i w południowej części gminy.

Budowa geologiczna i zasoby surowców mineralnych

Na obszarze gminy najstarsze utwory reprezentowane są przez formacje paleozoiczne (amfibolity i granity) i paleozoiczno-proterozoiczne. Natomiast w powierzchniowych utworach przeważają osady kenozoiczne. Utwory trzeciorzędowe tworzą niemal ciągłą pokrywę zbudowaną głównie przez ropy, mułki i piaski. Utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez:

- utwory plejstoceńskie (mułki jeziorne z domieszkami margli, piaski i żwiry wodnolodowcowe, gliny zwałowe, otoczaki i glazy polodowcowe) wykształcone głównie pod wpływem akumulacji zlodowacenia środkowopolskiego, w okresie zlodowacenia bałtyckiego na terenach pozadolinnych wykształciły się pokrywy piaszczystych i gliniastych lessów, a na terenach dolinnych Nysy Kłodzkiej terasy bałtyckiej z piasków i żwirów rzecznych,
- utwory holocenijskie (mady, mułki i piaski rzeczne oraz najmłodsze stwierdzone osady namułów i torfów w dolinie Nysy Kłodzkiej).

Gmina Nysa posiada znaczące zasoby złóż surowców mineralnych. Zasoby geologiczne bilansowe w gminie stanowią ok. 13% zasobów powiatu nyskiego. Ogółem na terenie gminy znajduje się 6 udokumentowanych złóż surowców, w tym 2 są eksploatowane (33%).

Tabela 4. Ilość i zasoby złóż w gminie Nysa na tle powiatu i województwa

Gmina	Ilość złóż		Zasoby		Wydobycie w 2001r.
	ogółem	w tym eksploatowanych	geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Nysa	6	2	100 429	481 285	317
Powiat nyski	32	14	769 715	123 248	1 166
Województwo opolskie	203	76	3 568 144	1 041 479	11 479

Źródło: Diagnoza stanu środowiska naturalnego w woj.opolskim [UM, 2003r.]

Występujące w gminie surowce zalicza się do grupy surowców skalnych należących do kopalin pospolitych:

- kruszywa naturalnego (4 złoża),
- surowce ilaste ceramiki budowlanej (2 złoża).

Tabela 5. Wykaz udokumentowanych i eksploatowanych złóż kopalin na terenie gminy Nysa

Lp.	Złoże	Sołectwo	Zasoby [tys.ton]		Wydobycie w 2001r. [tys.ton]
			Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
Kruszywo naturalne					
1.	Głębinów – zbiornik*	Głębinów	100 429	99 819	317
Surowce ilaste ceramiki budowlanej					
2.	Niwnica (eksploatowane okresowo)	Niwnica	129	78	-
Ogółem złoża eksploatowane:			100 558	99 897	317

* - złoża położone na terenie gminy Otmuchów i Nysa

Źródło: Diagnoza stanu środowiska naturalnego w woj.opolskim [UM, 2003r.]

Tabela 6. Wykaz udokumentowanych i nieeksploatowanych złóż kopalin na terenie gminy Nysa

Lp.	Złoże	Sołectwo	Zasoby geologiczne [tys. ton]
Kruszywo naturalne			
1.	Konradowa – Wyszków	Konradowa, Wyszków Śląski	15 335
2.	Radzikowice	Radzikowice	184
3.	Bielice – zbiornik*	Rusocin, Kubice	365 747
Razem:			381 266
Surowce ilaste ceramiki budowlanej			
4.	Konradowa – Wyszków	Maciejowice	122
Ogółem złoża nieeksploatowane:			381 388

* - złoża położone na terenie gminy Nysa i Łambinowice (w większej części)

Źródło: Diagnoza stanu środowiska naturalnego w woj.opolskim [UM, 2003r.]

Ochrona przyrody

Obszary i obiekty cenne przyrodniczo prawnie chronione

Obszary o wysokich walorach przyrodniczych objęte ochroną prawną zajmują w gminie Nysa około 15% powierzchni gminy. Jest to liczba prawie dwukrotnie niższa niż średnia dla województwa wynosząca 27,1%, ale zbliżona do średniej dla powiatu nyskiego 18,8%.

Obszary i obiekty chronione w gminie Nysa to:

- o znaczeniu regionalnym
  - Obszar Chronionego Krajobrazu „Otmuchowsko-Nyski”,
  - rezerwat „Przełęk”.
- o znaczeniu lokalnym
  - parki (3+planty w Białej Nyskiej, Siestrzechowicach i mieście Nysa), obiekty cenne przyrodniczo objęte ochroną przez konserwatora zabytków.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Otmuchowsko-Nyski” położony jest na terenie zachodniej części miasta Nysa oraz 7 sołectw: Siestrzechowice, Koperniki, Morów, Biała Nyska, Przełęk, Jędrzychów i Głębinów. Na terenie wsi Przełęk znajduje się również rezerwat przyrody. Parki objęte ochroną konserwatora zabytków występują w 2 wsiach (Biała Nyska i Siestrzechowice) i w mieście Nysa.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Otmuchowsko-Nyski”

„Otmuchowsko-Nyski” Obszar Chronionego Krajobrazu, o powierzchni 11 785 ha, utworzony został Uchwałą WRN w Opolu nr XXIV/193/88 z dnia 26 maja 1988r. Nosił wówczas nazwę OChK „Rejon Jezior Otmuchowskiego i Nyskiego”. Nazwę zmieniono na mocy Rozporządzenia Wojewody Opolskiego nr P/15/2000 z dnia 17 maja 2000r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu w województwie opolskim [Dz.Urz.Woj.Op. nr 33, poz. 173]. Obszar położony jest na terenie szerokiego zapadliska tektonicznego wykorzystywanego przez dolinę Nysę Kłodzką. Najcenniejszymi walorami tego obszaru są:

- 2 duże zbiorniki zaporowe: Jezioro Otmuchowskie i Nyskie,
- duże zróżnicowanie rzeźby terenu i budowy geologicznej (ryna pochodzenia tektonicznego o szerokości 10 km, wychodnie skał granitowych Przedgórze Sudeckiego),
- zróżnicowana szata roślinna (67 zbiorowisk roślinnych, 12 gatunków rzadkich i ginących, w tym 3 gatunki zagrożone w skali kraju),
- wysokie walory faunistyczne (zgrupowania płazów, ptaków i ryb, ostoja ptactwa wodno-błotnego o randze międzynarodowej – 25 gatunków zagrożonych w skali europejskiej, w tym 1 w skali świata, zimowiska nietoperzy w Fortach Nyskich),
- jedne z największych w województwie nagromadzeń cennych zasobów kulturowych (średniowieczne układy urbanistyczne miasta Nysa, Paczków i Otmuchów z zachowanymi wieloma cennymi obiektami – murami obronnymi, basztami, starymi kościołami itp.).

Rezerwat przyrody „Przełęk”

Rezerwat częściowy „Przełęk” o powierzchni 0,80 ha powołano na mocy Rozporządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Leśnego z dnia 17 września 1952 roku. Celem jego utworzenia było zachowanie fragmentu lasu mieszanego o charakterze naturalnym grądu typowego *Querceto-Carpinetum*. Rezerwat położony jest na terenie Nadleśnictwa Prudnik, obręb Szklary. Drzewostan pochodzenia naturalnego charakteryzuje się wielowarstwową i wielowiekową strukturą z bogatą warstwą poszycia. Zanotowane gatunki roślin chronionych to: bluszcz pospolity, marzanka wonna i konwalia majowa. Ze względu na niewielkie rozmiary, a w związku z tym dużą potencjalną możliwość ingerencji czynników zewnętrznych, przewiduje się powiększenie rezerwatu.

Parki

Spośród obiektów cennych kulturowo, a posiadających również duże walory przyrodnicze i krajobrazowe objęto ochroną parki uznane za zabytki kultury. W gminie Nysa znajdują się 3 parki objęte ochroną konserwatorską (w tym park miejski) oraz planty w mieście Nysa.

Tabela 7. Parki objęte ochroną konserwatorską

L.p.	Nr rejestru	Pow. [ha]	Lokalizacja
1.	70/83	18,5	Park przyzamkowy w Białej Nyskiej
2.	298/95	42,0	Park miejski w Nysie
3.	A-300/95	b.d.	Planty
4.	86/83	1,35	Park przypałacowy w Siostrzechowicach

Źródło: dane Wojewódzkiego Opolskiego Konserwatora Zabytków

Obszary i obiekty cenne przyrodniczo proponowane do ochrony prawnej

Obszary o wysokich walorach przyrodniczych proponowane do ochrony prawnej to:

- **o znaczeniu regionalnym i krajowym**
  - Specjalny Obszar Ochrony „Forty Nyskie” (ostoja Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych **NATURA 2000** wytypowana do ochrony ze względu na szczególne walory przyrodnicze – największe na Opolszczyźnie zimowisko nietoperzy i bogaty gatunkowo las liściasty o charakterze parkowym),
  - Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Strzebińskie” i „Przedgórze Paczkowskie” (zróżnicowany krajobrazowo teren o ciekawej rzeźbie terenu i mozaice gruntów ornych, użytków zielonych i niewielkich kompleksów leśnych),
  - powiększenie rezerwatu „Przełęk” do łącznej powierzchni 36,83 ha w celu zachowania i przywrócenia zespołu łąk typowego.
- **o znaczeniu lokalnym**
  - Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Ujście Białej Głuchołaskiej” obejmujący obszar ujściowy doliny rzeki Białej Głuchołaskiej uchodzącej do Jeziora Nyskiego, obszar z różnorodnymi zbiorowiskami wodnymi, szuwarowymi i zaroślowymi oraz fragmentem łąk o dużej bioróżnorodności;
  - Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Nysy” obejmujący szereg zbiorowisk wodnych, szuwarowych i zadrzewieniowych w dolinie Nysy Kłodzkiej na wschód od miasta, obszar o wyjątkowych walorach krajobrazowych związanych z wysokimi i stromymi stokami doliny;
  - Użytek ekologiczny „Kamienieckie Łąki” obejmujący fragment podmokłych łąk położonych w dolinie Kamienicy poniżej Hajduk Nyskich (zbiorowiska łąkowe i turzycowe).

3. Turystyka

Gmina Nysa jest zaliczana do obszarów o największej atrakcyjności turystycznej w województwie opolskim. O jej randze decyduje położenie we wschodniej części Przedgórze Sudeckiego, zagospodarowane turystycznie Jezioro Nyskie oraz miasto Nysa zachwycające urokiem prastarych pamiątek historycznych.

Baza noclegowa

Przepiękna panorama pasma Gór Opawskich, Rychlewskich i Złotych widoczna z brzegów jeziora, bogata w zabytki Nysa, możliwość uprawiania sportów wodnych i odpoczynku letniego na brzegu Jeziora Nyskiego przyciąga turystów nie tylko krajowych, ale również zagranicznych.

Na północno - wschodnim brzegu Jeziora Nyskiego leżą tereny Nyskiego Ośrodka Rekreacji z siedzibą w Skorochowie, z rozbudowanym zapleczem noclegowym i gastronomicznym, rozległą piaszczystą plażą, strzeżonym kąpieliskiem i wypożyczalnią sprzętu pływającego. Ośrodek posiada zaplecze sportowe tj.: siłownię, saunę, bilard, kort tenisowy, boiska sportowe, wypożyczalnię sprzętu pływającego i sportowego (łódzie żaglowe, motorowe, wiosłowe, kajaki, pontony, rowerki wodne),

zadaszone miejsce na ognisko oraz zapewnia zaplecze socjalne w postaci pralnia, kuchnia turystyczna i parkingi. Nyski Ośrodek Rekreacji jest zakładem budżetowym gminy Nysa. Ośrodek oferuje noclegi o zróżnicowanym charakterze, oddając turystom do dyspozycji:

- 130 miejsc w domkach kempingowych i pokojach gościnnych,
- 700 miejsc na polu namiotowym,
- 42 stanowiska karawaningowe.

Tabela 8. Liczba turystów korzystających z bazy noclegowej Nyskiego Ośrodka Rekreacji

Lata	Liczba turystów korzystających z bazy noclegowej										
	Ogółem	Domki kempingowe					Pole namiotowe				
		Maj	Czer-wiec	Lipiec	Sier-pień	Wrze-sień	Maj	Czer-wiec	Lipiec	Sier-pień	Wrze-sień
Rok 2003	6710*	260	275	492	632	125	29	381	2067	2474	24
Rok 2004	4228*	228	382	479	485	b.d.	4	100	1205	1345	b.d.
Ten-dencje	-2482	-32	107	-13	-147		-25	-281	-862	-1129	

Źródło: OMNIBUS w Nysie

*dane bez m-ca września

Na wzrastającą lub malejącą liczbę turystów korzystających z bazy noclegowej decydujący wpływ mają warunki pogodowe. Brak całorocznych miejsc noclegowych powoduje, że w okresie chłodnego lata, następuje spadek liczby turystów odwiedzających NOR, co miało miejsce w roku 2004.

Bogatą bazę wypoczynkowo – noclegową Nyskiego Ośrodka Rekreacji uzupełniają propozycje innych ośrodków oraz hotele i sieć obiektów hotelarskich innych, takich jak:

- **Klub Żeglarski Nysa**, posiadający do dyspozycji turystów 200 miejsc noclegowych na polu namiotowym oraz 29 miejsc w domkach kempingowych. Klub Żeglarski jest właścicielem przystani położonej na lewy brzegu Jeziora Nyskiego w miejscowości Głębinów. Klub prowadzi wypożyczalnię sprzętu żeglarskiego, wioślarskiego, motorowego i jest również właścicielem pełnomorskiego jachtu „BIES” pozwalającego na uprawianie żeglugi śródlądowej i morskiej.
- **Ośrodek Błękitna Zatoka** w miejscowości Głębinów - oferuje 120 miejsc noclegowych w domkach kempingowych, 200 miejsc noclegowych na polu namiotowym, restaurację na 140 osób, wypożyczalnię sprzętu sportowego i turystycznego.
- trzygwiazdkowy **Hotel „PIAST”** z 70 miejscami noclegowymi,
- trzygwiazdkowy **Hotel „FLORYDA”** z 32 miejscami noclegowymi,
- **Villa "NAWIGATOR"** z 30 miejscami noclegowymi,
- **"LIDER"** z 32 miejscami noclegowymi,
- **PHU"Tank"** z 10 miejscami noclegowymi,
- **Szkolne Schronisko Młodzieżowe "Pod Ziębickim Lwem"** z 48 miejscami noclegowymi,
- **Gościniec "U Rudka"** proponujący 10 miejsc noclegowych,
- **Diecezjalny Dom Formacyjny**,
- **Zajazd Czarkowice** z 7 miejscami noclegowymi,
- **„Komarówka”** z 11 miejscami noclegowymi.

Miejsca noclegowe oferuje również 9 gospodarstw agroturystycznych zlokalizowanych w obrębie Jeziora Nyskiego w miejscowościach: Skorochów, Niwinica i Złotogłowice oraz w dolinie Nysy Kłodzkiej w wsi Kubice. **Ogółem na terenie gminy Nysa baza noclegowa obejmuje około 1700 miejsc noclegowych, w tym 250 miejsc całorocznych (14,7%).**

Według danych z Rocznika Statystycznego Województwa Opolskiego [2003] ilość obiektów turystycznych oraz miejsc noclegowych na terenie gminy w latach 2000-2002 znacząco zmalała. Jednak już w roku następnym (2003), według danych z Urzędu Miejskiego w Nysie, liczba miejsc noclegowych całorocznych wzrosła o 49%, podobnie jak miejsc sezonowych. Charakterystykę bazy noclegowej turystycznej w latach 2000-2003 przedstawiono poniżej:

Tabela 9. Charakterystyka bazy noclegowej turystycznej w latach 2000-2003

Rok	Obiekty turystyczne	Miejsca noclegowe		Korzystający z noclegów			Udzielone noclegi
		ogółem	w tym całoroczne	ogółem	w tym		
					w obiektach całorocznych	turyści zagraniczni	
2000	17	1312	149	15450	7408	2397	60306
2002	8	902	167	12784	6124	1957	51974
2003	11	1700	250	-	-	-	

Szlaki turystyczne

Do najdłuższych szlaków turystycznych na terenie gminy należą niezagospodarowane turystycznie trasy rowerowe, biegnące najczęściej starymi traktami, z dala od ruchliwych dróg. Trasy mają różny stopień trudności, są jednak tak pomyślane, że pokonanie ich jest możliwe dla każdego rowerzysty. Do występujących **na terenie gminy** szlaków rowerowych należą:

- „Rowerem wokół Jeziora Nyskiego”, którego trasa o łącznej długości 46 km prowadzi malowniczymi okolicami Jeziora Nyskiego,
- „Średniowieczne ślady zbrodni” o łącznej długości 48 km prowadzi turystę śladami krzyży pokutnych, które wykonywane i stawiane były przez zabójców na miejscu zbrodni ku pamięci, uwadze i przestrodze potomnych,

A.T.

A.T.

- „Na tropach skarbu Liczyrzepy” o łącznej długości 86,6 km, bardzo interesujący szczególnie dla zbieraczy kamieni,
- „Wyprawa do letniej rezydencji biskupiej” o łącznej długości 97,5 km poprowadzi turystę do zamku w Jawornikach – trzeciej rezydencji biskupów wrocławskich,
- „Śladami czarownic” o długości 20 km biegnący od Głuchołaz przez miejscowości: Morów, Koperniki, Sietrzechowice, Białą Nyską, Skorochów, miasto Nysa, a następnie przez gminę Korfantów, gminę Prószków z powrotem do gminy Głuchołazy i miejscowości Złate Hory w Republice Czeskiej.

Na terenie miasta Nysa wyznaczono dwie trasy turystyczne:

- „Nysa – Śląski Rzym na styku europejskich kultur i tradycji” - ukazująca perły architektury europejskiej z wpływami włoskimi, morawskimi, północnoniemieckimi i typowo śląskimi. Jej początek stanowi Wieża Brama Wrocławska, następnie piękna studnia – arcydzieło sztuki kowalskiej, Katedra Nyska wraz z dzwonnica, Pałac Biskupi - obecnie muzeum, Rynek Solny z kościołem pojezuickim, ulica Bracka z rekonstruowanymi kamieniczkami oraz z kościołem św. Apostołów Piotra i Pawła, fontanna trytona i na końcu Dom Starej Wagi – perła architektury renesansowej - obecnie biblioteka miejska;
- „Szlak Eichendorffa” - jest odtworzeniem przedwojennej trasy turystycznej prowadzącej przez system fortyfikacji zwany obwałowaniami jerozolimskimi zewnętrznymi.

Twierdza Nyska

Do największych atrakcji miasta i regionu nyskiego należy zaliczyć Twierdzę Nyse – najpotężniejszą niegdyś twierdzę Śląska obecnie jedną z lepiej zachowanych twierdz pruskich. Pozostałości umocnień ocenia się na 60% stanu z początku XXw. Długi okres budowy twierdzy oraz urozmaicone ukształtowanie terenu wpłynęło na duże bogactwo różnorodnych obiektów warownych wspaniale wkomponowanych w krajobraz. Na zachowane obecnie obiekty i zespoły składają się:

- pozostałości XVIII-wiecznego ”obozu warownego”, złożone z Fortu Prusy z pasem wałów łącznikowych i zlokalizowanymi w ich obrębie obiektami warownymi takimi jak: Fort Bombardierów, Bastion Kapliczny, Bastion Kapucyński Górny, Bastion Regulicki, Bastion Morawski,
- Bastion św. Jadwigi,
- Reduta Jerozolimska z Redutą Kardynalską,
- Reduta Kapucyńska,
- zespół XIX-wiecznych Fortów: I, II, III oraz fortu Wodnego (Blokhaus) rozlokowanych wokół miasta Nysy.

Twierdza Nysa stanowi potencjalne Centrum Rozwoju Turystyki nie tylko gminy Nysy, ale również całego powiatu nyskiego. Zagospodarowanie terenu Twierdzy Nysa dla celów turystycznych jest głównym celem wspólnych działań Gminy Nysa i Stowarzyszenia Przyjaciół Fortyfikacji „Twierdza Nysa”.

Agroturystyka

Gmina Nysa należy do jednych z cenniejszych terenów sprzyjających rozwojowi agroturystyki na obszarze województwa opolskiego. Do atutów rozwojowych Gminy Nysa w zakresie agroturystyki należą:

- czyste środowisko naturalne,
- wysoki naturalno – przestrzenny potencjał przydatności turystycznej (zbiornik wodny, sąsiedztwo gór średnich),
- możliwa do wykorzystania sieć szlaków pieszych, rowerowych,
- osobliwości kulturowe,
- zachowana wiejska struktura osadnicza.

Gospodarstwa agroturystyczne są zlokalizowane w miejscowości Skorochów – 4 gospodarstwa, w miejscowości Kubice – 1 gospodarstwo, w miejscowości Złotogłowice – 1 gospodarstwo oraz na terenie miasta Nysa – 2 gospodarstwa agroturystyczne.

Szansą dalszego rozwoju agroturystyki są występujące aktualnie trendy w wizytach turystów:

- trend ku wypoczynkowi w bliskości z przyrodą,
- trend ku spokojniejszym formom turystyki,
- trend ku urlopom w celach zdrowotnych,
- trend ku kilku krótkim podróżom zamiast jednego głównego urlopu.

Ograniczeniami w rozwoju agroturystyki mogą być:

- brak kapitału,
- brak prywatnej świadomości turystycznej (brak tradycji turystycznych),
- brak turystycznej publicznej infrastruktury bazowej.

Identyfikacja problemów

Istniejące na terenie gminy obiekty noclegowe nie są dostatecznie przygotowane do całorocznego ruchu turystycznego, zarówno krajowego, jak również zagranicznego. Mimo dużej liczby miejsc noclegowych **większość z nich to miejsca sezonowe** - na polach namiotowych i w domkach kempingowych możliwe do wykorzystania jedynie w sezonie letnim. **Brakuje** również w ofercie noclegowej **hotelu o reprezentacyjnym standardzie** (podwyższonym), który mógłby wzbogacić istniejącą niewielką całoroczną bazę noclegową oraz stanowić centrum konferencyjno-biznesowe. Na terenie gminy występują tylko dwa hotele o standardzie podstawowym, a pozostałe obiekty hotelowe reprezentują standard popularny (turystyczny).

Obiekty turystyczne z bazą noclegową występują jedynie na terenie miasta i w sąsiedztwie Jeziora Nyskiego, a na pozostałym obszarze gminy tylko w gospodarstwach agroturystycznych. W większości obiektów noclegowych występujących na terenie gminy Nysa **standard proponowanych usług jest niski**. Zarówno Nyski Ośrodek Rekreacji, jak i Klub Żeglarski Nysa **wymagają modernizacji**, między innymi pod kątem wyposażenia zaplecza noclegowego w nowoczesny, ekologiczny system grzewczy, umożliwiający oferowanie całorocznej bazy noclegowej oraz modernizacji pola namiotowego i karawaningowego wraz z zapleczem sanitarno-gospodarczym.

Ważnym elementem rozwoju turystyki na terenie gminy jest rewitalizacja i udostępnienie turystom Twierdzy Nyskiej. Wyznaczone szlaki turystyczne na terenie gminy wymagają zagospodarowania w podstawową infrastrukturę turystyczną, w tym: oznakowania, punkty informacji turystycznej, miejsca wypoczynku, utwardzenia nawierzchni, tablice informacyjne itp.

Rozwojowi agroturystyki sprzyjać będą następujące działania:

- zachowanie cech charakterystycznych dla budownictwa regionu nyskiego,
- rozwój infrastruktury turystycznej, w tym: szlaki rowerowe, piesze, konne, obiekty gastronomiczne,
- zachowanie urozmaiconego krajobrazu (mozaika pól, łąk i lasów),
- zachowanie typowej dla regionu nyskiego kuchni.

4. Zagospodarowanie przestrzenne

4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska

Uwarunkowania wynikające bezpośrednio z istniejącego stanu zagospodarowania przestrzeni i ochrony środowiska gminy Nysa, za wyjątkiem terenów zagrożenia powodziowego w dolinie Nysy Kłodzkiej nie stanowią zasadniczych barier rozwoju i odnoszą się głównie do ograniczeń komunikacyjnych i infrastrukturalnych, wynikających głównie ze złego stanu technicznego i niedostosowanych do rzeczywistego obciążenia parametrów technicznych dróg kołowych, gaz, systemów odbioru ścieków, a także do ograniczeń środowiskowych.

Stan środowiska w gminie Nysa jest ogólnie korzystny i stanowi przesłankę jego gospodarczego, zrównoważonego rozwoju.

Szans rozwoju gminy Nysa należy upatrywać w jego uwarunkowaniach środowiskowych, zachowaniu i wykorzystaniu walorów przyrodniczych i kulturowych. Poniżej przedstawiono główne uwarunkowania rozwoju w zakresie ochrony środowiska w wymiarze ponadlokalnym i lokalnym:

- a) Wyróżnikiem obszaru gminy są **tereny o wysokich, wyróżniających się w województwie opolskim walorach przyrodniczo-krajobrazowych powiązanych z dziedzictwem kulturowym** - występowanie obszarów cennych przyrodniczo o randze międzynarodowej – proponowanej ostoji przyrody Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 (ostoja „Forty Nyskie”) w powiązaniu z zabytkowym centrum miasta Nysa. W związku, z czym gmina Nysa zaliczana jest do obszarów o najwyższej atrakcyjności turystycznej w województwie – o wysokich walorach wypoczynkowych i turystycznych, w szczególności w powiązaniu z możliwością wypoczynku aktywnego nad Jeziorem Nyskim.

Występowanie innych cennych zasobów i walorów przyrodniczo-krajobrazowych, w tym: istniejących form ochrony przyrody (Obszar Chronionego Krajobrazu „Otmuchowsko – Nyski”, rezerwat przyrody „Przełęk”) oraz proponowanych do ochrony prawnej form przyrodniczych (proponowane Obszary Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Strzelińskie” i „Pogórze Paczkowskie”, powiększenie rezerwatu przyrody „Przełęk”, proponowane zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki ekologiczne) stwarza możliwości wykorzystania walorów na terenach wiejskich (turystyka przyrodnicza, wiejska, agroturystyka). Do rozwoju turystyki, predysponowane są w szczególności miejscowości, które łączą w sobie wysokie zasoby przyrodnicze z kulturowo-krajobrazowymi (Nysa, Biała Nyska, Morów, Siestrzechowice);

- b) Jednym z najcenniejszych zasobów przyrodniczych w gminie jest **występowanie gleb wysokich klas bonitacyjnych**, w szczególności w I - IV klasy bonitacyjnej. Gmina Nysa leży na obszarze o jednym z najwyższych wskaźników walorów rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie opolskim. Stwarza to bardzo korzystne warunki dla prowadzenia intensywnej gospodarki rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego, a także dla rolnictwa specjalistycznego i ekologicznego w przypadku niewielkich gospodarstw rolnych.

Rolnictwo w gminie charakteryzuje się mało korzystną strukturą gospodarstw. Występuje tu duże rozdrobnienie gospodarstw, co znacznej części rolników nie pozwoli na skuteczną konkurencję na rynku rolnym. W gminie Nysa w 2002r. na ogólną liczbę 1619 gospodarstw rolnych ponad połowę (839) stanowiły gospodarstwa o wielkości do 1 ha. Z analizy trendów ogólnopolskich wynika, że gospodarstwa do 5 ha (77,6% gospodarstw w gminie Nysa) w niewielkim stopniu uczestniczą w zaopatrzeniu rynku – produkują wyłącznie lub głównie na

własne potrzeby, a część stale lub czasowo nie prowadzi działalności rolniczej. Gospodarstwa duże (od 10 ha wzwyż), które w większości zaopatrują rynek stanowią w gminie Nysa ok. 12% gospodarstw. Pewną alternatywą dla niewielkich gospodarstw rolnych jest zwiększenie areалу upraw, w tym również przez dzierżawę oraz przestawienie produkcji na rolnictwo specjalistyczne lub ekologiczne.

- c) Jednym z atutów rozwojowych gminy jest także występowanie znaczących udokumentowanych **zasobów surowcowych, w szczególności kruszyw naturalnych**. Na terenie gminy położone jest najzasobniejsze w województwie, eksploatowane złożo kruszyw naturalnych - „Głębinów – Zbiornik” oraz fragment bardzo zasobnego nieeksploatowanego złoża „Bielice – Zbiornik”. Pozytywnym aspektem wydobywania kruszyw naturalnych ze złoża „Głębinów – Zbiornik” jest specyficzny sposób eksploatacji złoża (z pod lustra wody) praktycznie nie powodujący degradacji terenu. Ograniczeniem dla eksploatacji kruszywa naturalnego położonego w dolinie Nysy Kłodzkiej jest wysoka bonitacja gleb.

Użytkowanie środowiska i postępująca urbanizacja przestrzeni prowadzi do wyodrębnienia obszarów destabilizacji środowiska przyrodniczego, podlegających presjom zewnętrznym. Obszary takie obejmują tereny o obniżonych standardach powietrza atmosferycznego i obciążone hałasem w pobliżu głównych, regionalnych i lokalnych ciągów komunikacji drogowej (niska emisja zanieczyszczeń, hałas komunikacyjny). Kluczowe znaczenie dla gminy Nysa i całego powiatu nyskiego ma zagadnienie ochrony zasobów wodnych w zlewni ochronnej Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej, stanowiącej źródło zaopatrzenia w wodę miast Głuchołazy, Nysa, Brzeg, Oława i Wrocław. Najważniejsze ograniczenia środowiskowe i infrastrukturalne związane z ochroną środowiska przedstawiono poniżej.

- a) Jednym z najważniejszych ograniczeń otoczenia jest występowanie na terenie gminy **zlewni ochronnej Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej**, stanowiącej źródło zaopatrzenia w wodę miast Głuchołazy, Nysa, Brzeg, Oława i Wrocław oraz strefy ochronnej ujęcia wód dla miasta Nysa na rzece Biała Głuchołaska. W związku, z czym problemy związane z zanieczyszczeniem wód powierzchniowych – przede wszystkim niski stopień skanalizowania obszarów gminy i spływ powierzchniowy mają charakter ponadlokalny i wymagają priorytetowego potraktowania.
- b) **Niska jakość wód podziemnych i powierzchniowych**, w szczególności w ciekach przepływających przez obszary intensywnie użytkowane rolniczo lub w pobliżu zabudowy, co ogranicza w dużym stopniu ich wykorzystanie. Natomiast jakość wód podziemnych, a przede wszystkim niespełnione normy dla wód pitnych przez zbyt niską twardość ogólną oraz znaczne przekroczenia zawartości fluorków (4,78 mg/dm³) znacząco utrudniają stosowanie tych wód do konsumpcji.
- c) Zagadnieniem ściśle powiązanim z powyższymi punktami jest **niski stopień skanalizowania terenu gminy** (2,5 razy niższy stopień skanalizowania obszaru gminy od zwodociągowania) i niepełne skanalizowanie miasta Nysa (67%). Stanowi to ograniczenie infrastrukturalne rozwoju funkcji przemysłowo-usługowej i rolniczo-przetwórczej.
- d) **Zagrożenie powodzią terenów zainwestowanych** w dolinie Nysy Kłodzkiej i Białej Głuchołaskiej (w szczególności miasto Nysa) stanowi o konieczności podejmowanych działań do zabezpieczenia zdrowia ludzi i mienia przed powodzią (modernizacja w obrębie zbiornika Nyskiego, modernizacja wałów, restrykcyjna polityka wodna odnośnie gospodarowania zbiornikami retencyjnymi). Tereny zagrożenia powodziowego, ze względu na minimalną nawet możliwość wystąpienia powodzi stanowią obszar ograniczonego zagospodarowania.

- e) Obszarami ograniczonego zagospodarowania są także **tereny położone w bezpośrednim uciążliwym oddziaływaniu ruchu komunikacyjnego** (w szczególności wzdłuż dróg krajowych nr 41 i 46 oraz dróg wojewódzkich nr 406, 407, 411), a co się z tym wiąże narażone na zanieczyszczenia powietrza, w szczególności na terenach miejskich Nysy oraz na ponadnormatywny lub podwyższony poziom hałasu komunikacyjnego.

Uwarunkowania i zasoby środowiska przyrodniczego oraz stopień zainwestowania decyduje o tym, że w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gmina Nysa jest **obszarem o szczególnych predyspozycjach do rozwoju rolnictwa i przetwórstwa rolno – spożywczego, a także turystyki i rekreacji**. Wyjątkiem jest tutaj miasto Nysa, gdzie wiodącą jest funkcja przemysłowo-usługowa.

Wyróżnikiem obszaru jest jedna z najwyższych w skali województwa wartość rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jednakże przy niezadowalającej strukturze wielkości gospodarstw rolnych.

4.2. Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa

Wszystkie miejscowości Gminy Nysa są zaopatrywane w wodę ze zbiorowego systemu zaopatrzenia w wodę eksploatowanego przez WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie, za wyjątkiem wsi Kubice korzystającej z ujęć wody byłego PGR. **Długość sieci wodociągowej wynosi ogółem 247 km** i przedstawia się następująco:

Tabela 10. Długość sieci wodociągowej w gminie Nysa

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	2001 r.	2002 r.	2003 r.
1	Wodociągi	[km]	245	246	247
2	w tym magistrale	[km]	47	47	47
3	przyłącza	[km]	bd.	bd.	84
4	Liczba pompowni	[szt.]	9	10	10

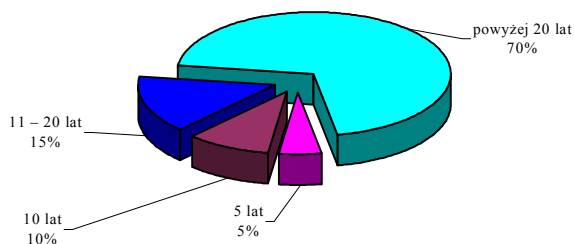
Źródło: Studium Wykonalności

Eksploatowana sieć wodociągowa jest stara i w 70% pochodzi z przed 20 lat. Występuję również sieć wodociągowa z rur azbestocementowych. Okres eksploatacji sieci przedstawiono poniżej.

Tabela 11. Okres eksploatacji sieci wodociągowej

Wyszczególnienie	Okres eksploatacji sieci wodociągowej			
Wiek sieci	5 lat	10 lat	11 – 20 lat	powyżej 20 lat
Udział	5 %	10 %	15 %	70 %

Źródło: Studium Wykonalności

Rys.1. Okres eksploatacji sieci wodociągowej

Ujęcia wody i Stacje Uzdatniania Wody

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy Nysa jest **ujęcie wód powierzchniowych na rzece Białej Głucholaskiej** zlokalizowane w rejonie Białej Nyskiej, ze stacją uzdatniania wody (SUW) w Sietrzychowicach. Ze SUW w Sietrzechowicach w wodę zaopatrywani są mieszkańcy miasta Nysa oraz wsie: Sietrzechowice, Morów, Hława, Koperniki, Podkamień, Jędrzychów, Konradowa, Regulice, Złotogłowice, Hanuszów, Rusocin, Niwnica, Biała Nyska, częściowo Niwnica i Wyszków Śl.

Ujęcie wody jest eksploatowane od 1998 roku posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne z terminem ważności do dnia 31 grudnia 2010 r. i. Ujęcie wody jak również SUW nie wymagają prac modernizacyjnych ani remontowych.

Miasto Nysa posiada awaryjne ujęcie wody powierzchniowej z rzeki Nysy Kłodzkiej o wydajności 8000 m³/dobę przy ul. Mazowieckiej oraz awaryjne studnie wiercone zlokalizowane na działkach przylegających do: ul. Mazowieckiej, ul. Kordeckiego, ul. Reja, ul. Kasprowicza, ul. Rodziewiczówny i ul. Długosza. Wszystkie studnie mają ustanowioną strefę ochronną i ważne pozwolenie wodnoprawne.

Z ujęcia wody we wsi Wierzbięcice zaopatrywani w wodę są mieszkańcy miejscowości: Wierzbięcice, Lipowa, Kępnica, Domaszkowice, częściowo Niwnica, Wyszków Śl. i Hajduki Nyskie. Woda podawana jest do sieci bez uzdatniania. Ujęcie posiada ważne pozwolenie wodno-prawne do dnia 31.12.2010 r. Wodociąg Wierzbięcice wspomaga ujęcie w Hajdukach Nyskich zlokalizowane na terenie byłego PGR.

Z ujęcia wody i SUW we wsi Goświnowice zasilane w wodę są wodociągi w miejscowościach: Goświnowice, Radzikowice, Sękowice, Głębinów, Skorochów, Suszkowice (gm. Otmuchów) - sprzedaż wody. Dla wsi Radzikowice i Sękowice kupuje się wodę z gminy Pakoślawice. Ciągłość dostawy wody zapewniają zbiorniki wody: SUW Goświnowice o pojemności 50 m³, Goświnowice - wieś zbiornik dolny 50 m³, zbiornik końcowy 200 m³.

Z drenażowego ujęcia wody we wsi Przełęk zasilana jest tylko wieś Przełęk. Ujmowana woda jest nieuzdatniana. Ujęcie posiada nieważne pozwolenie wodno-prawne. Jego termin ważności upłynął w dniu 23.12. 2003 r.

Zakładowe ujęcia na terenie miasta Nysa posiadają ZUP, garbarnia, szpital, mleczarnia i Cukry Nyskie. Wszystkie w/w instytucje podłączone są do wodociągu miejskiego.

Sieć kanalizacyjna

Łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosi 94,8 km. Dobrze skanalizowane jest miasto Nysa oraz miejscowości: Jędrzychów, Głębinów, Goświnowice i Biała Nyska. Pozostałe miejscowości gminy Nysa pozbawione są zbiorowego systemu odprowadzania ścieków sanitarnych. Liczba mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej wynosi około 84 %.

Tabela 12. System kanalizacyjny na terenie gminy Nysa

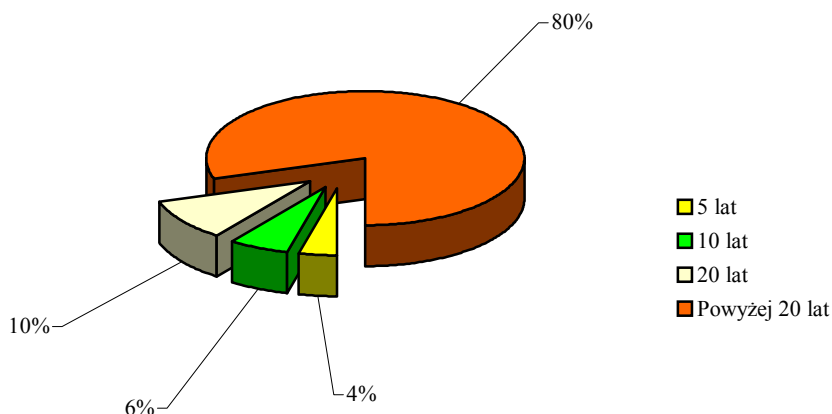
Wyszczególnienie	Długość i ilość urządzeń kanalizacyjnych Rok 2003
Kanalizacja sanitarna	55,8 km
Przykanaliki	2 584 szt.
Kanalizacja ogólnospławna	39 km
Przepompownie	16 szt.

Źródło: Studium Wykonalności

Tabela 13. Okres eksploatacji sieci kanalizacyjnej

Wiek sieci	5 lat	10 lat	20 lat	Powyżej 20 lat
Udział	4 %	6 %	10 %	80 %

Źródło: Studium Wykonalności

Rys.2. Okres eksploatacji sieci kanalizacyjnej

Opis systemu kanalizacyjnego miasta

Prawobrzezną część miasta można podzielić na dwa rejony. Pierwszy ograniczony rzeką Nysą Kłodzką od północy i rowem fortiecznym od wschodu i południa, obejmujący Śródmieście, posiada stary poniemiecki system kanalizacji ogólnospławnej. Stan techniczny większości tych kanałów jest zadawalający. Mieszanina ścieków sanitarnych i deszczowych prowadzona jest na urządzenia oczyszczalni ścieków. Nadmiar wód deszczowych odprowadzany jest w kilku miejscach poprzez przelewy do cieków wodnych biegnących przez miasto.

Drugi rejon leżący na południe i wschód od Rowu Fortiecznego posiada system rozdzielczy kanalizacji, za wyjątkiem kilku ulic (Piłsudskiego, Podolska, część Gdańskiej, Baligrodzka, Krawiecka, Sandomierska, Szczecińska, Konarskiego).

Kanalizacja deszczowa wybudowana została w tym rejonie stosunkowo niedawno i jej stan nie budzi zastrzeżeń, jednakże w kilku przypadkach wybudowano kanały o zbyt małych przekrojach, a wyloty tej kanalizacji do cieków wodnych nie posiadają urządzeń podczyszczających. Podobna sytuacja ma miejsce w lewobrzeżnej części miasta. Kanalizacja ma tutaj charakter rozdzielczy i tylko nieliczne odcinki kanałów deszczowych nie spełniają wymagań technicznych.

Szczególną rolę w systemie ściekowym pełnią dwa kolektory z Otmuchowa i Głucholaz. Do kolektora Otmuchów-Nysa podłączona jest poprzez przepompownię wtryskowe wieś Głębinów. Do kolektora Głucholazy-Nysa podłączona jest wieś Biała Nyska. Wieś Jędrzychów podłączona jest bezpośrednio do kanalizacji miasta.

Kolektor Otmuchów - Nysa

Zrealizowany w latach 1994-1999 kolektor tłoczno-grawitacyjny odbiera ścieki z miasta Otmuchowa, z Cukrowni Otmuchów, ze wsi Wójcice gm. Otmuchów oraz ze wsi Głębinów gm. Nysa. Część ciśnieniowa kolektora wykonana rur PEHD ma średnicę 400 mm i długość 10,2 km, część grawitacyjna wykonana z rur PEHD średnicy 500 mm ma długość 1400 mb. Kolektor eksploatowany jest na terenie gminy Otmuchów przez przedsiębiorstwo wodnokanalizacyjne z Otmuchowa, w części leżącej na terenie gminy Nysa przez Spółkę AKWA. Przepompownia sieciowa znajduje się na terenie byłej oczyszczalni ścieków w Otmuchowie, druga przepompownia sieciowa, zlokalizowana jest we wsi Głębinów gm. Nysa. Ścieki z Cukrowni Otmuchów i terenów rekreacyjnych położonych nad Jeziorem Nyskim trafiają do kolektora za pomocą przepompowni wtryskowych. Kolektor jest eksploatowany na terenie gminy Nysa przez Spółkę AKWA, jednak odcinek kolektora do chwili obecnej nie jest własnością Spółki.

Kolektor Głucholazy - Nysa

Zrealizowany w latach 1998-2001 kolektor grawitacyjny o długości 21,009 km i średnicy 0,6-0,9 m wykonany jest z rur PEHD. W chwili obecnej kolektor odbiera ścieki ogólnospławne z miasta Głucholazy, ścieki technologiczne z Fabryki Papieru w Rudawie gm. Głucholazy, ścieki sanitarne ze wsi Biała Nyska, ścieki technologiczne i sanitarne ze Stacji Uzdatniania Wody w Sistrzechowicach oraz ścieki sanitarne z południowej części miasta Nysa. W przyszłości przeznaczony jest do odbioru:

- ścieków sanitarnych z 16 wsi gminy Głucholazy,
- ścieków sanitarnych z 18 wsi gminy Otmuchów, położonych w zlewni Jeziora Nyskiego,
- ścieków z 10 wsi gminy Nysa, w większości położonych w zlewni rzeki Biała Głucholaska.

Łącznie planowany jest odbiór ścieków sanitarnych przez kolektor, z rejonu liczącego ponad 60 000 mieszkańców. Kolektor wykonano jako grawitacyjny, wykorzystując naturalny spadek terenu rzeki Białej Głucholaskiej. Kolektor z Głucholaz pełni ważną rolę w ochronie wód rzeki Białej Głucholaskiej, Jeziora Nyskiego i rzeki Nysy Kłodzkiej, czyli źródeł wody dla miast Nysy, Oławy i Wrocławia. Kolektor pomimo tego, że jest eksploatowany na terenie gminy Nysa przez Spółkę AKWA, nie stał się do chwili obecnej jej własnością.

Oczyszczalnia ścieków

Mechaniczno-biologiczna z przeróbką beztlenową osadów, oczyszczalnia ścieków w Nysie jest zlokalizowana po wschodniej stronie miasta Nysy i po prawym brzegu rzeki Nysy Kłodzkiej. Przez teren oczyszczalni przepływa Kanał Bielawski. Oczyszczalnia jest eksploatowana przez Spółkę „AKWA” od 1985 roku. Parametry oczyszczalni w zakresie przepustowości i stopnia oczyszczania przedstawiono w tabelach poniżej:

Tabela 14. Przepustowość oczyszczalni

Wyszczególnienie	Przepustowość oczyszczalni	
	RLM (wskaźnik BZT ₅)	Q _{śr.d} [m ³ /d]
Przepustowość projektowana	154 000	28 000
Przepustowość rzeczywista	86 000	14 000

Tabela 15. Stopień redukcji zanieczyszczeń

Nazwa wskaźnika	Jednostka	Średnie parametry ścieków surowych	Średnie parametry ścieków oczyszczonych	% redukcji
BZT5	mg/ dm ³	361	4,9	98,6
ChZT	mg/ dm ³	856	21,7	97,5
Azot og.	mg/ dm ³	160	11,7	92,7
Fosfor og.	mg/ dm ³	11,9	0,8	93,2
Zawiesina	mg/ dm ³	375	3,5	99,0

Gospodarka odpadami komunalnymi

Gmina Nysa posiada dwa składowiska odpadów komunalnych: w Domaszkowicach i Goświnowicach. Gminne składowisko odpadów komunalnych w Domaszkowicach oddano do użytkowania w 2000 r., składowisko odpadów w Goświnowicach jest nieczynne, przeznaczone do rekultywacji.

Składowisko w Domaszkowicach zaliczane jest do składowisk innych niż niebezpieczne i obojętne. Korzystają z niego 4 gminy: Nysa (100%), Pakosławice (100%), Otmuchów (85%), Korfantów (5%). Ilość odpadów przyjmowanych w ciągu doby na składowisko wynosi 85 Mg/d.

W gminie istnieje niewielki pilotażowy system selektywnej zbiórki odpadów funkcjonujący w mieście Nysa oraz we wsi Głębinów i we wsi Skorochów. Za gospodarkę odpadami na terenie gminy odpowiada Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „EKOM”, ul. Piłsudskiego 32, 48 – 303 Nysa. Decyzje dotyczące zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, usuwania lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych posiadają jeszcze następujące podmioty, które również faktycznie świadczą usługi komunalne, są to:

- Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami „PUCER” S.C. ul. Piłsudskiego 40, 48 – 303 Nysa,
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe „Komunalnik” ul. Morcinka 66 E, 48 – 303 Nysa.

Wszystkie gospodarstwa mają dostęp do pojemników o pojemności 110 dm³, które są opróżniane 2 razy w miesiącu (ok. 5523 szt.).

Sieć drogowa

Jednym z podstawowych czynników warunkujących rozwój społeczno – gospodarczy gminy Nysa jest dostępność i funkcjonalność układów transportowych. Głównymi elementami układu komunikacyjnego o znaczeniu regionalnym na terenie gminy są:

- droga krajowa nr 41 relacji Nysa – Prudnik – Trzebinia – granica państwa,
- droga krajowa nr 46 relacji Kłodzko – Otmuchów – Nysa – Niemodlin – Opole – Częstochowa,
- droga wojewódzka nr 407 Nysa – Korfantów – Łącznik;
- droga wojewódzka nr 406 Nysa – Jasienica Dolna – Włostowa;
- droga wojewódzka nr 411 Nysa – Głucholazy – granica państwa.

Pozostałymi elementami układu komunikacyjnego są drogi powiatowe oraz gminne.

Drogi zaliczane do kategorii dróg gminnych z nadanymi numerami przez Urząd Marszałkowski na terenach wiejskich przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 16. Wykaz dróg gminnych na terenach wiejskich

Nr drogi	Trasa	Długość [m]	Nr drogi	Trasa	Długość [m]
----------	-------	-------------	----------	-------	-------------

106701	Niwnica –Hajduki	2700	106690	Przełęk	574
106702	Niwnica - Kępnicza	3650	106691	Przełęk	155
106890	Biała Nyska - ul.Bukowa	290	106692	Morów	700
106891	Biała Nyska – ul. Parkowa	150	10669	Morów	350
106892	Biała Nyska - ul. Czterech Pancernych	390	106694	Morów	480
106893	Biała Nyska - ul.Krótką	90	106695	Koperniki - przy szkole podstawowej	420
106894	Goświnowice - ul.Szkolna	1050	106696	Koperniki	240
106895	Jędrzychów - ul.Wiejska	750	106697	Siestrzychowice – ul. Kopernika	1060
106896	Jędrzychów – ul.Polna	390	106698	Siestrzychowice	210
106897	Jędrzychów - ul.Wiśniowa	120	106699	Łława	178
106898	Jędrzychów	510	106700	Łława	143
106899	Złotogłowice obok posesji 102	1180	106703	Witkiewicz	540
106900	Złotogłowice	1020	106704	Bociania	332
106661	Złotogłowice	830	106673	Radzikowice	130
106662	Złotogłowice	330	106674	Radzikowice	630
106663	Konradowa	940	106675	Głębinów	290
106664	Konradowa	290	106676	Niwnica	277
106665	Konradowa	630	106677	Niwnica	240
106666	Kubice	1650	106678	Niwnica	100
106667	Kubice	660	106679	Niwnica	705
106668	Kubice	180	106680	Kępnicza	1442
106669	Wyszków	1350	106681	Kępnicza	215
106670	Wyszków	340	106682	Hajduki Nyskie	461
106671	Wyszków	390	106683	Hajduki Nyskie	519
106672	Radzikowice	550	106684	Hajduki Nyskie	635
106689	Sękowice	400	106685	Wierzbięcice	360
106686	Wierzbięcice	b.d.	106688	Lipowa	b.d.
106687	Lipowa	b.d.			

Urząd Miasta i Gminy Nysa przeprowadził szczegółową ewidencję dróg gminnych dla ośmiu sołectw, w tym dla wsi: Przełęk, Wierzbięcice, Niwnica, Lipowa, Kępnicza, Hajduki Nyskie, Domaszkowice, Kubice. Na terenie gminy, na drogach pozamiejskich, usytuowane są 42 obiekty mostowe w następujących miejscowościach: Domaszkowice – 6 szt., Goświnowice - 1 szt., Hajduki Nyskie - 6 szt., Konradowa - 1 szt., Kubice - szt. 6, Lipowa - szt. 10, Morów - szt. 2, Niwnica - szt. 4, Radzikowice - szt. 1, Siestrzechowice - szt. 3, Wierzbięcice - szt. 1, Wyszków - szt.1.

Zewidencjonowana sieć drogowa na terenach wiejskich liczy **218** km. Wskaźnik zagęszczenia wiejskich dróg gminnych wynosi 114km/100km².

Sieć kolejowa

Sieć kolejowa, ze względu na zmniejszenie przewozów towarowych i pasażerskich w latach 1991-2000 odpowiednio o 30% i 50%, została skrócona. Istniejący układ kolejowy tworzą:

- dwutorowa niezależna linia kolejowa Kędzierzyn-Koźle-Nysa- Kłodzko,
- jednotorowa linia kolejowa Opole-Nysa znaczenia miejscowego,
- sieć bocznic miasta,
- dworzec kolejowy i przystanki kolejowe.

Telekomunikacja

Głównym operatorem telekomunikacyjnym na terenie gminy jest Telekomunikacja Polska S.A. Drugorzędnym na terenie miasta jest Netia posiadająca własne sieci telekomunikacyjne. Centralą nadrzędną dla central na obszarach wiejskich jest centrala w Nysie. W centrum miasta część sieci prowadzona jest kanalizacją teletechniczną, na obszarach wiejskich większość sieci jest poprowadzona sieciami napowietrznymi.

4.3. Własność nieruchomości

Gmina Nysa przejęła od Agencji Mienia Wojskowego ok. **246 ha** terenu wraz z budynkami. Mienie wycenione zostało przez rzeczoznawcę na 12.198.205 zł, zaś władze Nysy nabyły mienie za 4.500.000 zł rozłożone na 5 rat.

W skład przejętego mienia wchodzi:

- kompleks pokoszarowy przy ul. Otmuchowskiej, czyli 47 budynków, 6 wiat, 2 zbiorniki przeciwpożarowe, zbiornik paliwowy, 3 schrony, przepompownia wody, trafostacja,
- kompleks pokoszarowy przy ul. Grodkowskiej to: 13 budynków, 10 garaży, 8 magazynów, 3 wiaty, 3 zbiorniki przeciwpożarowe, 14 zbiorników paliwowych, schron i sala gimnastyczna,
- kompleks pokoszarowy przy ul. Saperskiej, w skład którego wchodzi 18 budynków, wiata, hydrofornia i były basen,
- budynki na terenie miasta,
- kompleks terenów ogródków działkowych przekazany aktem darowizny,
- poligon – 200ha.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Nysa dopuszcza się przeznaczenie terenu Agencji Mienia Wojskowego na cele mieszkalnictwa (w tym zbiorowego), usług, nieuciążliwych funkcji produkcyjnych, składów i magazynów. Władze gminy Nysy dążą do tego, by obiekty te, wraz z rozległymi terenami wykorzystane zostały do celów inwestycyjnych. Mogą one również być bazą do rozwoju kulturowego i edukacyjnego miasta.

Gmina Nysa stała się również właścicielem 124 mieszkań zakładowych (47 ul. Ujejskiego, 44 ul. Ogrodowa, 17 ul. Wandy Pawlik, 16 ul. Karugi) należących do Daewoo FSO Motor, jak też budynku zakładowego domu kultury Metalowiec, byłego żłobka przy ul. Armii Krajowej i 8 ha gruntu w Konradowej. W obecności przedstawicieli warszawskiej Daewoo i lokatorów 30 czerwca br. został podpisany akt notarialny, co pozwoli dotychczasowym najemcom wykupić mieszkania za 7,5% ich wartości.

Tereny inwestycyjne

Gmina Nysa dysponuje następującymi terenami inwestycyjnymi:

- nieruchomość gruntowa niezabudowana położona w Nysie przy **ul. Duboisa** utworzona z 19 działek o łącznej powierzchni 3,55 ha. Teren nie jest uzbrojony. Zgodnie z ustaleniami planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Nysa nieruchomość położona jest na terenie oznaczonym jako teren projektowanych baz, składów i przemysłu. Istnieje możliwość powiększenia terenu o dodatkowe 4 ha, które gmina Nysa przejęła od DAEWOO FSO. Przedmiotowa nieruchomość zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie działek wymienionych wyżej, przedzielonych pasem drogi,
- nieruchomość gruntowa niezabudowana położona w Nysie przy **ul. Zwycięstwa**. Nieruchomość obejmuje działki: nr 3/7 o pow. 4,1189 ha km. 63, nr 3/10 o pow. 6,6476 ha km. 63, nr 3/11 o pow. 3,1418 ha km. 63, nr 3/12 o pow. 1,8008 ha km. 63. Zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego w rejonie ul. Zwycięstwa, nieruchomość położona jest na terenie oznaczonym jako teren projektowanej zabudowy działalności produkcyjnej (przemysłu, urzędzeń produkcji budowlanej, centra technologiczne), składów, magazynów i hurtowni,
- nieruchomość gruntowa niezabudowana położona w Nysie w rejonie **ul. Piłsudskiego** (dawny ZUP II). Działka oznaczona nr 102/1 km. 391 o pow. 4,7696 ha. Teren objęty Podstrefą Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

4.4. Kultura i zachowanie dziedzictwa kulturowego

Dziedzictwo kulturowe

Nysa jest jednym z najstarszych miast na Śląsku. Po raz pierwszy była wzmiankowana w 1223 r. jako rozwinięty ośrodek miejski i stąd należy przypuszczać, że lokacja miasta nastąpiła wraz z nadejściem XIII stulecia. W tym czasie prawdopodobnie był konsekrowany kościół św. Jakuba i św. Agnieszki - jedna z najcenniejszych budowli gotyckich na Śląsku. W tym samym czasie prawdopodobnie istniał również w Nysie obwarowany dwór biskupi, z którego to zachowały się do dnia dzisiejszego tylko gotyckie baszty. Miasto będąc przez krótki czas pod panowaniem książąt wrocławskich, już z końcem tego samego wieku znalazło się pod jurysdykcją biskupów wrocławskich. Z początkiem XIV wieku Nysa stała się miastem stołecznym Księstwa Nyskiego. Ambicją biskupów wrocławskich było uczynić ze swojej stolicy znaczący ośrodek kulturalny, czego efektem była szkoła parafialna stojąca na wysokim poziomie oraz przeniesienie Seminarium Duchownego z Wrocławia do Nysy, jak również fakt, iż planowano utworzenie Uniwersytetu. W tym okresie powstało szereg kościołów i klasztorów, z których większość już nie istnieje. Ze znaczących budowli zlokalizowanych w obrębie Starego Miasta pozostały: sukiennice, ratusz, trzy bramy: Bielska, Mikołajska i Zbójcka oraz kilka kamieniczek.

Księstwo przez długie lata rozrastało się terytorialnie, samo stanowiło swoje prawa, uzyskując przy tym nowe przywileje. Dogodne położenie u zbiegu wszystkich szlaków w południowo - wschodniej części Śląska, znakomicie napędzało rozwój gospodarczy miasta. W niezależnym Księstwie Nyskim kwitł handel, czego zmiennym efektem były dwa coroczne targi organizowane w dniach św. Jakuba i św. Agnieszki. Znaczącym rozwojem szczyliło się w tym czasie lokalne rzemiosło m. in. złotników i farbiarzy. W XIVw. miasto staje się największym na Śląsku importerem soli i ważnym ośrodkiem handlu winem sprowadzanym z Węgier i Nadrenii. W tym okresie powstały bardzo liczne warsztaty rzemieślnicze, urządzenia sanitarne, szpitale, przytułki, dom sierot, apteka i inne placówki o znaczeniu społecznym.

Działania biskupów sprawiają, że Nysa otrzymuje miano „**Śląskiego Rzymu**”, i to nie tylko za sprawą Fontanny Trytona z 1701r. wzorowanej na bardzo podobnej stojącej w Rzymie, ale przede wszystkim

ze względu na wzniesione tu wspaniałe budowle: kościół św. Piotra i Pawła, kościół Wniebowzięcia NMP, rezydencja biskupia, kolegium i gimnazjum jezuickie oraz Piękna Studnia. To, co zostało wypracowane niestety utracono podczas wojny trzydziestoletniej – załamuje się handel i rzemiosło. Od 1741r. Nysa przechodzi pod panowanie Prus. Miasto systematycznie otaczane jest pasami fortyfikacji i zamieniane w twierdzę, tym samym nieodwracalnie zmieniając swój charakter. To pozwala na wielotygodniową obronę podczas oblężenia miasta przez Napoleona, ale jednocześnie doprowadza do ogromnych zniszczeń całej Nysy. Pamiątką tego okresu są kule wmurowane w zabytkowy budynek Dom Starej Wagi.

Status twierdzy przez wiele lat ograniczał możliwości rozwoju miasta. Jednak mimo tego, poszerzano dostępność komunikacyjną miasta, uzbrajano tereny w media, wyburzono wewnętrzne umocnienia stwarzając warunki nowoczesnej struktury miejskiej. Po zniesieniu statusu twierdzy nastąpił dalszy rozwój Nysy, w tym znacząco przemysłu. Miasto osiągnęło stabilność dużego lokalnego centrum administracyjno-gospodarczego i kulturalnego. W okresie II wojny światowej istniały w Nysie obozy pracy przymusowej i kilka obozów jenieckich. Po raz kolejny i ostatni miasto zamieniono w twierdzę w 1944r., co podczas walk w marcu 1945r. spowodowało jego ogromne zniszczenie. Wówczas to Nysa straciła m. in. wspaniałą gotycką 94- metrową wieżę. W wyniku działań wojennych Nysa w 80% uległa zniszczeniu. Obszar dawnego miasta lokacyjnego w obrębie linii murów miejskich został objęty strefą ochrony konserwatorskiej i wszelkie działania w jej obrębie podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Natomiast na terenach wiejskich na ochronę konserwatorską zasługują charakterystyczne dla Dolnego Śląska **układy ulicowe** z zachowanymi zagrodami gospodarczymi, z frontowymi budynkami szczytowymi o bogatym wystroju architektonicznym, budynkami „wycugowymi” z okazałymi bramami wjazdowymi, a nawet budynki bramowe, spichlerze itp., które najlepiej zachowały się we wsiach: **Domaszkowice, Kubice, Kępnica, Lipowa, Niwnica, Siostrzechowice, Wierzbicice i Złotogłowice.**

Równie ważnymi elementami dziedzictwa kulturowego są: istniejące **cmentarze**, cmentarze zamknięte oraz tereny zieleni pocmentarnej, usytuowane przeważnie w otoczeniu zespołów kościelnych z cennymi zabytkami sztuki sepulkarnej, zachowanym zabytkowym układem alejek i ścieżek cmentarnych, w otoczeniu okazałego starodrzewu. Do najciekawszych zalicza się obiekty występujące w miejscowościach: **Biała Nyska, Hajduki Nyskie, Niwnica, Nysa - cmentarz jerozolimski, cmentarz przy Alei Wojska Polskiego, Domaszowicach, Kubicach, Przelyku i Kopernikach.**

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa opolskiego do najatrakcyjniejszych należą:

Budowle gotyckie

- a) **Kościół p.w. św. Jakuba i św. Agnieszki** - górujący nad Rynkiem i miastem, obecnie jedna z najcenniejszych budowli gotyckich na Opolszczyźnie, z nigdy nieukończoną wieżą, sądząc z rozmiarów części wybudowanej, miała ona wysokość 100- 120 m.
- b) **Dzwonnica** - przy kościele p.w. Jakuba i św. Agnieszki z XV w. (Rynek) – jej budowy nigdy nie ukończono. Według założeń planów miała być trzykrotnie wyższa – nie pozwolił na to grunt, na którym stoi.
- c) **Wieża Bramy Ziębickiej** – z 1350 r. zlokalizowana przy ul. Krzywoustego ozdobiona leżącym nad bramą lwem będącym trofeum wojennym. Obecnie wieża jest otwarta dla zwiedzających stanowiąc znakomity punkt widokowy.
- d) **Wieża Bramy Wrocławskiej** z XIV w. zlokalizowana przy ul. Wrocławskiej – z fragmentem murów obronnych z bogato zdobionym portalem z 1603 r. pochodzącym z kamienicy rynkowej.

Budowle renesansowe

- a) **Stara Waga** – Dom Wagi Miejskiej z 1604 r. usytuowany na Rynku. Fragmenty ścian elewacyjnych budynku do dzisiaj zdobią malowidła.
- b) **Piękna Studnia** – z 1686 r. zlokalizowana przy ul. Wrocławskiej, jedna z dawnych studni miejskich ze wspianą, ręcznie kutą kratą. Odnaleźć na niej można wiele postaci ludzkich i zwierzęcych.
- c) **Pałac Biskupów Wrocławskich** – z lat 1620 – 1729 zlokalizowany przy ul. bpa Jarosława z zabytkowym dziedzińcem i dwoma słonecznymi zegarami. Obecnie pałac jest siedzibą Muzeum. Wewnątrz znajduje się wspianą zbiór dzieł europejskiego malarstwa i rzeźby.

Budowle barokowe

- a) **Carolinum** – w latach 1722 – 1725 r. zlokalizowane przy ul. Sobieskiego – dawny zespół kolegium gimnazjalnego wzniesiony przez Jezuitów. W murach uczelni pobierał nauki Michał Korybut Wiśniowiecki - późniejszy król Polski. Wykładał tu Krzysztof Scheiner – odkrywca plam na słońcu.
- b) **Kościół św. Piotra i Pawła** – przy ul. Brackiej jest najpiękniejszą budowlą barokową w mieście. Wspianą zachowane wnętrza z kunsztownymi polichromiami i zaskakującą iluzjonistyką malarską wykonaną przez braci Scheflerów.
- c) **Rynek Solny** - jedno z najpiękniejszych miejsc w Nysie, z zachowaną prawie w całości zabudową barokową w stylu jezuitskim.
- d) **Dom Komendanta** – przy ul. Grodzkiej, dawna Komendantura, następnie siedziba nyskiego Muzeum, a obecnie Państwowe Ognisko Plastyczne.
- e) **Fontanna Trytona** – przy ul. Brackiej, z 1701 r. wykonana na wzór stojącej w Rzymie, słynnej fontanny del Tritone Berniniego.
- f) **Zespół Kamieniczek mieszczańskich** przy ul. Brackiej, w Rynku oraz kwatera przy ul. Moniuszki.

System fortyfikacji pruskich

Twierdza Nyska – Nysa leżała na skrzyżowaniu ważnych szlaków handlowych. Położenie to sprawiało, że była bardzo bogatym miastem już w średniowieczu i wymieniana jest w źródłach jako drugie, co do wielkości miasto Śląska. Z dokumentów wiemy, że w 1261 roku otrzymała nowe umocnienia drewniane, które były otoczone fosą wodną.

Wiek XIV przyniósł prawdziwe mury ceglano – kamienne z wieżami bramnymi i 28 basztami, a biskup Anders von Jerin wprowadził system całodobowej obserwacji alarmowej. W roku 1594 postanowił ufortyfikować miasto wg projektu Johanna Schneidera. Plan przewidywał otoczenie nowej części miasta wałem z sześcioma bastionami i jednym rawelinem, a starej części wałem i sześcioma bastionami według szkoły starowłoskiej. Zrealizowano budowę jednego bastionu przy zamku biskupów (pierwszy bastion w Nysie) i fortyfikacje starego miasta.

Od roku 1643 rozpoczyna się przebudowa fortyfikacji wg szkoły holenderskiej i nowowłoskiej. Miasto otoczono wałem z dziesięcioma wielkimi bastionami, czterema rawelinami, fosą wodną i zbudowano ukrytą drogę po całym obwodzie fosy. Twierdza otrzymuje także doskonałe urządzenia do manewrowania wodą w fosie i na przedpolu twierdzy. W tym zasadniczym kształcie dotrwała do 1741 roku, kiedy po prawie rocznym oblężeniu skapitulowała przed wojskami pruskimi

Fortyfikacje - kompleks umocnień, jeden z największych, zachowanych systemów fortyfikacji pruskich (obwałowania, bastiony, forty) powstawał sukcesywnie od końca XVI w. W latach 1758-91 znacznie rozbudowany i zmodernizowany według planów Fryderyka II Wielkiego. Zdobywszy Nysę w wojnie z Austrią, po prawie rocznym oblężeniu w 1741 r., doceniając strategiczne położenie miasta

Fryderyk II zainicjował budowę fortyfikacji na lewym brzegu rzeki. Decyzję o budowie strategicznej w układzie fortyfikacji cytadeli, Fryderyk II podjął w maju 1743 r. Cytadela zwana Fortem Prusy powstała w zasadniczym zarysie w latach 1743 – 1745, następnie była wielokrotnie rozbudowywana i modernizowana. Ostatnie prace związane z rozbudową fortu miały miejsce w latach osiemdziesiątych XIX w. Jądro cytadeli stanowi potężna budowla zbudowana na planie pięcioramiennej gwiazdy.

Wielka rozbudowa twierdzy staro i nowopruskiej składała się z kilku etapów projektowych i wykonywanych pod szczególnym nadzorem Fryderyka II.

Okres powstawania twierdzy można podzielić na kilka etapów:

- 1742-1756 - budowa górnych i rozbudowa dolnych obwałowań,
- 1767-1791 - rozbudowa górnych obwałowań o oba boczne skrzydła,
- 1800-1812, 1839-1849 - drobne ulepszenia i przebudowy,
- 1865-1888 – modernizacja obwałowań i budowa pierścienia fortów na przedpolu.

Z punktu widzenia rozwoju przestrzennego twierdzy to oprócz istniejącej w 1741 roku starej twierdzy, można wyróżnić 3 etapy jej rozbudowy:

- rozszerzenie i przebudowa obwałowań wokół miasta na prawym brzegu rzeki Nysy i obwarowania przedmieścia Radoszyn na lewym brzegu za pomocą **Fortu Prusy** oraz obwarowań Kapucyńskich i Jerozolimskich,
- umocnienie wzgórza na lewym brzegu rzeki i na prawym skrzydle Fortu Prusy oraz obwarowania drugiego przedmieścia Zawodzie,
- Rozbudowa obwarowań twierdzy przez rozszerzenie ich obszaru za pomocą nowych zespołów (kolejowych) i wysuniętych fortów (I-III).

Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Jednostki osadnicze na terenie gminy Nysa, a szczególnie samo miasto reprezentują wysokie wartości historyczne, urbanistyczne i krajobrazowe. **Obiekty dziedzictwa kulturowego wymagają szczególnej ochrony, a większość z nich wymaga natychmiastowej konserwacji, remontów a nawet zabezpieczeń przed całkowitą dewastacją.** Do najcenniejszych należą: Wieża Bramna Wrocławska, Piękna, Katedra Nyska wraz z dzwonnica, Pałac Biskupi, Rynek Solny z kościołem pojezuickim, ulica Bracka z rekonstruowanymi kamieniczkami oraz z kościołem św. Apostołów Piotra i Pawła, fontanna trytona i Dom Starej Wagi, zespoły kamieniczek mieszczańskich przy Rynku i ul. Moniuszki w Nysie oraz system fortyfikacji Nyskich, które są jednymi z największych budowli militarnych w Europie.

Bezwzględna ochroną należy objąć historyczne układy przestrzenne i komunikacyjne jednostek osadniczych przedstawiających dużą wartość kulturową przez eksponowanie typowej zabudowy i układów komunikacyjnych tego regionu. W miejscowościach takich jak: Domaszkowice, Kubice, Lepnica, Lipowa, Niwnica, Siestrzechowice, Wieźbięcice i Złotogłowice zaleca się zachowanie zabytkowego układu dróg i ulic w centralnej części wsi.

4.5. Identyfikacja problemów

W wyniku transformacji degradacja stanu środowiska została powstrzymana i nastąpiło ograniczenie emisji zanieczyszczeń, zahamowanie tempa pogarszania się stanu powietrza, wód, lasów i gleby. Pozytywnym tendencjom towarzyszy jednak narastanie zagrożeń w świetle zrównoważonego rozwoju: nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach wiejskich, duży odsetek sieci wodociągowej mających powyżej 20 lat, nieuporządkowana gospodarka odpadami.

Głównie w wyniku braku środków finansowych problemem jest pełne wykorzystanie potencjału turystycznego dla rozwoju gospodarczego gminy Nysa. Przy wysokiej atrakcyjności turystycznej i

wybitnych zasobach przyrodniczo-kulturowych wysokie koszty zagospodarowania obiektów i obszarów oraz budowy infrastruktury turystycznej i remontów obiektów dziedzictwa kulturowego sprawiają, że wykorzystanie walorów postępuje w sposób powolny i stopniowy. Obiekty dziedzictwa kulturowego wymagają szczególnej ochrony, a większość z nich wymaga natychmiastowej konserwacji, remontów, a nawet zabezpieczeń przed całkowitą dewastacją. Jest to problem zwłaszcza przy konieczności zapewnienia środków finansowych dla priorytetowych zadań związanych z infrastrukturą komunalną (w najbliższych latach większość środków będzie przeznaczona na budowę kanalizacji). Pełniejszego wykorzystania wymaga również walor położenia transgranicznego oraz posiadania jednego z dużych zbiorników wodnych, jedynych w promieniu kilkudziesięciu kilometrów. Ograniczenie wykorzystania zbiornika Nyskiego (i Jeziora Otmuchowskiego również) wynika z jego wiodących funkcji – przeciwpowodziowej i poprawy żeglowności Odry, co sprawia, że jest on w dużej części opróżniany w okresie letnim o największym nasileniu ruchu wycieczkowego.

Gmina Nysa leży na najbardziej odlesionych terenach województwa. Dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej oraz zachowania równowagi przyrodniczej niezbędne jest zwiększenie lesistości terenu gminy, w szczególności terenów w bezpośrednim sąsiedztwie Jeziora Nyskiego oraz na terenach, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Ważne jest również podniesienie estetyki obszarów wiejskich poprzez wprowadzanie zieleni wysokiej – szpalerów i kęp drzew, także na terenach zabudowanych.

Pomimo generalnej poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie, wciąż wiele kwestii pozostaje nierozwiązanych. Najważniejszym problemem wymagającym rozwiązania jest przede wszystkim dysproporcja między zwodociągowaniem (obejmując prawie całą gminę), a skanalizowaniem miejscowości (skanalizowane jest tylko częściowo miasto Nysa i wsie: Jędrzychów, Głębinów, Goświnowice i Biała Nyska) oraz niska emisja i podwyższony poziom hałasu, związany przede wszystkim z szybko rosnącą liczbą samochodów. Istotny jest tu przede wszystkim program przebudowy dróg krajowych i wojewódzkich (obejścia miejscowości, modernizację dróg, usprawnienia ruchu).

Przeważająca część dróg gminnych jest niskiej jakości i nie wytrzymuje wzrastających obciążeń, wymaga modernizacji, szczególnie zmiany nawierzchni. Drogi o nawierzchni gruntowej wymagają budowy. Zły stan techniczny dróg jest jednym z czynników wzrostu liczby wypadków na drogach publicznych. Niewystarczająca sieć dróg, kręte i wąskie jezdnie o bardzo złym stanie nawierzchni, uszkodzone mosty powodują, że średnia prędkość w komunikacji wynosi 15-20 km/h. Stan techniczny obiektów mostowych jest niezadawalający. Na 42 obiekty 11 mostów wymaga generalnego remontu i modernizacji, przebudowy lub uzupełnienia brakującego wyposażenia. Zewidencjonowania wymagają drogi gminne na terenie 18 sołectw. Ważnym zadaniem jest również budowa dróg dojazdowych do pól o parametrach umożliwiających przejazd maszyn rolniczych.

5. Gospodarka

5.1. Główni pracodawcy

Nysa jest trzecim, co do wielkości ośrodkiem gospodarczym województwa opolskiego, znanym głównie z przemysłu motoryzacyjnego, elektromaszynowego, budowlano-montażowego oraz rolno - spożywczego. Główna koncentracja przemysłu występuje na obszarze dzielnicy przemysłowo - składowej, w rejonie ulic Piłsudskiego i Jagiellońskiej, gdzie zlokalizowane są: Polsnack Sp. z o.o., ASKO Leather oraz w rejonie Głębinowa, w sąsiedztwie istniejącego przemysłu materiałów budowlanych (fabryki domów i silosów zbożowych). Na terenach wiejskich koncentracja przemysłu

występuje we wsi Konradowa – przemysł elektromaszynowy i materiałów budowlanych. Przedsiębiorstwa takie jak ZUP S.A. w Nysie i DAEWOO Nysa, będące niegdyś filarem gospodarczym regionu są w gestii syndyka masy upadłościowej. Znaczące firmy na terenie gminy to:

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „CAFREX”, Konradowa 11
- Dagny Sp.z o.o. Nysa ul.Czarneckiego12,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „LODGAR”, Skorochów 10,
- Metro-Plast Sp.j., Nysa, ul.Mickiewicza 26,
- ROLTECH, Nysa ul.Nowowiejska 3,
- TABOSS, Nysa, ul.Nowowiejska 21
- Zakład Cukierniczy „Wacuś”,
- „Lutz Industria”Sp. Z o.o., Domaszkowice 25,
- Continental Grupa Serwis Sp. z o.o. w W-wie Oddział w Nysie, ul. Lompy3,
- Zakład Produkcji Stolarki Budowlanej „Okna Drzwi – Majewski”, Nysa, ul.Saperska 9,
- Dako Autoryzowany Przedstawiciel Fabryki Okien, Nysa ul. Grzybowa 3,
- GALASKÓR Zakład Galanterii Skórzanej Sp. z 0.0., Nysa ul.Prudnicka 26
- KAJA ZPH s.c., Nysa, ul.Piłsudskiego
- OKNOPLAST, Goświnowice, ul.Nyska
- Polsnack Sp. z o.o., Nysa, ul. Jagiellońska 22.

5.2. Struktura podstawowych branż na terenie gminy - trendy

Strukturę potencjału gospodarczego regionu nyskiego przedstawiono w poniższych tabelach:

Tabela 18. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon według sekcji PKD w latach 2002-2003

Lata		Ogółem	Sekcja PKD												
			Rolnictwo	Przemysł		budow- nictwo	Handel i naprawy	Hotele i restaura- cje	Trans- port	Pośred- nictwo finansowe	Obsługa nieru- chomości	Admini- stracja publiczna	edukacja	Ochrona zdrowia	Pozostałe
				razem	w tym: prze- twórstwo										
Gmina	2002	6351	88	576	573	573	2344	195	331	267	1140	27	134	256	418
	2003	6556	93	598	595	581	2430	204	316	289	1166	26	157	248	446
Tendencje		+205	+5	+22	+22	+8	+86	+9	-15	+22	+26	-1	+23	-8	+28
Miasto	2002	5604	49	484	481	493	2083	168	264	246	1066	16	122	241	371
	2003	5752	49	502	499	498	2151	168	252	265	1083	15	136	237	395
Tendencje		+148	0	+18	+18	+5	+68	0	-12	+19	+17	-1	+14	-4	+24
Wieś	2002	747	39	92	92	80	261	27	67	21	74	11	12	15	47
	2003	804	44	96	96	83	279	36	64	24	83	11	21	11	51
Tendencje		+57	+5	+4	+4	+3	+18	+9	-3	+3	+9	0	+9	-4	+4

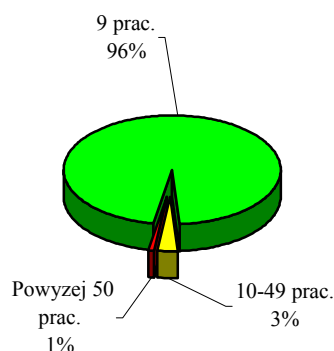
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Tabela 19. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze Regon według sekcji PKD oraz liczby zatrudnionych Stan w dniu 31XII 2003r.

Wyszczególnienie		Ogółem	Sekcja PKD												
			Rolnictwo	Przemysł		budow- nictwo	Handel i naprawy	Hotele i restaura- cje	Trans- port , gospo- darka magazy- nowa	Pośred- nictwo finansowe	Obsługa nieru- chomości	Admini- stracja publiczna	edukacja	Ochrona zdrowia	Pozostałe
				razem	w tym: prze- twórstwo przemy- słowe										
Gmina	A	6299	82	539	538	552	2373	201	306	289	1140	18	130	235	432
	B	197	8	42	42	27	52	2	6	-	19	1	17	11	12
	C	60	3	17	15	2	5	1	4	-	7	7	10	2	2
miasto	A	5537	49	451	450	474	2099	166	243	265	1063	7	113	224	382
	B	158	-	34	34	22	47	1	5	-	13	1	13	11	11
	C	57	-	17	15	2	5	1	4	-	7	7	10	2	2
wieś	A	692	33	88	88	78	274	35	63	24	77	11	17	11	50
	B	39	8	8	8	5	5	1	1	-	4	-	7	-	1
	C	21	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

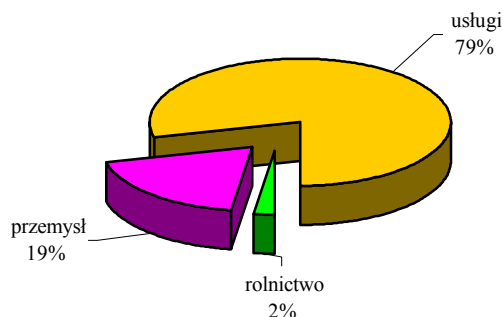
Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

W ostatnich latach nastąpił dynamiczny wzrost sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Ze wszystkich zarejestrowanych w 2003 roku w rejestrze podmiotów gospodarki narodowej, 96,1% stanowiły podmioty zatrudniające do 9 pracowników, a tylko 3 % podmiotów zatrudniało od 10-49 pracowników.

Rys. 3. Procentowy udział sektora mikro, średnich i dużych przedsiębiorstw wg liczby zatrudnionych pracowników

Większość mikro i średnich przedsiębiorstw zlokalizowanych jest w stolicy regionu nyskiego, w mieście Nysa, która skupia 78,7% ogółu przedsiębiorstw tej wielkości. Prowadzą one przede wszystkim działalność w zakresie handlu i napraw, obsługi nieruchomości, przetwórstwa przemysłowego i budownictwa. Transformacja gospodarki przyczyniła się do intensywnego rozwoju instytucji wspierających rozwój przedsiębiorstw, tj. firm świadczących usługi finansowe, ubezpieczeniowe, informacyjne i w zakresie obrotu nieruchomościami. Tendencje zmian struktury podstawowych branż na podstawie przeprowadzonej analizy powstawania nowych podmiotów gospodarczych w okresie 2002-2003 zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Opolu, przedstawiono poniżej:

Rys.4. Tendencje zmian podstawowych branż

Ilość podmiotów gospodarczych ujęta w ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Miasta i Gminy Nysa przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 20. Tendencje – podmioty gospodarcze na terenie gminy Nysa

Podmioty gospodarcze	1999	2000	2001	2002	2003
Wpisy łącznie	4472	4506	4661	4566	4506
Wykreślenie łącznie	643	602	1131	570	486
Nowozarejestrowane łącznie	598	636	1286	475	426

Źródło: Ewidencja Działalności Gospodarczej Burmistrza Nysy

5.3. Ilość osób zatrudnionych w danych sektorach – struktura – trendy

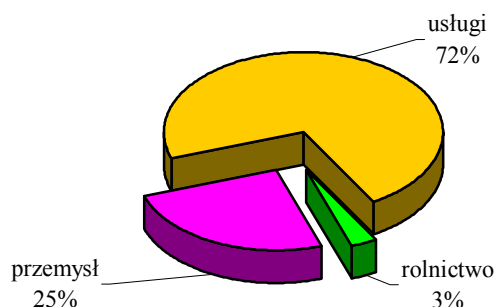
Sytuacja na rynku pracy jest rezultatem zmian, jakie miały miejsce w minionych latach. Wyrażają się one znacznym spadkiem zatrudnienia w gospodarce narodowej oraz zmianami w strukturze zatrudnienia przejawiającym się wzrostem pozarolniczego sektora prywatnego. Bardzo szybko rośnie liczba pracujących w sektorze prywatnym.

Tabela 21. Struktura pracujących z podziałem na sektory

Wyszczególnienie		Struktura pracujących w podziale na sektory					
		Rolnictwo		Przemysł		Usługi	
		w liczbach bezwzględnych	% w stosunku do ogółu pracujących	w liczbach bezwzględnych	% w stosunku do ogółu pracujących	w liczbach bezwzględnych	% w stosunku do ogółu pracujących
Gmina	2000	378	2,4	6241	45,3	8726	56,86
	2002	336	3,1	2 679	24,91	7 741	71,9
Miasto	2000	14	0,1	5710	41,5	8034	58,4
	2002	11	0,1	2214	23,6	7150	76,2
Wieś	2000	364	22,9	531	33,45	692	43,6
	2002	325	23,5	465	33,6	591	42,8

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Przeobrażenia struktury gospodarczej pod wpływem procesów transformacji, znacząco przyczyniły się do zmian w proporcjach zatrudnienia między trzema sektorami gospodarki na terenie gminy Nysa: rolnictwem, przemysłem i usługami. Obniżenie stanu przeciętnego zatrudnienia w rolnictwie i usługach sprzyja wzrostowi wydajności pracy.

Rys. 5. Struktura pracujących z podziałem na sektory

Rolnictwo wraz z łowiectwem i leśnictwem charakteryzowało się 3% udziałem w ogólnej liczbie zatrudnionych na terenie gminy Nysa. Sektor ten charakteryzuje się znacznym rozdrobnieniem gospodarstw. Większość indywidualnych gospodarstw rolnych prowadzi działalność dla zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych rodzin związanych z danym gospodarstwem.

5.4. Identyfikacja problemów

Podstawowymi problemami w zakresie rozwoju gospodarczego gminy jest restrukturyzacja dwóch największych przedsiębiorstw takich jak ZUP S.A. w Nysie i DAEWOO Nysa, które są w gestii syndyka masy upadłościowej, w tym likwidacja miejsc pracy w dominującym do tej pory sektorze maszynowym. Do dyspozycji potencjalnych inwestorów jest kadra z dużym doświadczeniem zawodowym i wysokimi kwalifikacjami, wywodząca się z działających wcześniej na terenie gminy dużych zakładów pracy. Są to, w szczególności specjaliści z branży motoryzacyjnej, elektromaszynowej, budowlanej, meblarskiej, produkcji odzieży i przetwórstwa spożywczego. Maleje liczba nowopowstających podmiotów gospodarki. Przy znaczącym spadku pracujących w sektorze przemysłowym, wzrasta liczba zatrudnionych w sektorze usług. Nieznacznie wzrasta liczba podmiotów w rolnictwie. Wskazuje to na potrzebę stworzenia nowoczesnej bazy przetwórstwa rolno-spożywczego. Rolnictwo na terenie gminy charakteryzuje się małymi rozdrobnionymi indywidualnymi gospodarstwami rolnymi. Gospodarstwa małe w niewielkim stopniu uczestniczą w zaopatrzeniu rynku. Niski poziom rozwoju przedsiębiorczości obszarów wiejskich stanowi istotną przeszkodę w aktywizacji jej mieszkańców.

6. Sfera społeczna

6.1. Sytuacja demograficzna

Ludność

Ludność gminy Nysa osiągnęła w 2002r., 60 618 mieszkańców, co stanowi 5,7 % mieszkańców województwa opolskiego. Gęstość zaludnienia wynosi 279 osoby na km² i jest znacznie wyższa od gęstości zaludnienia dla województwa opolskiego wynoszącego 113.

Tabela 22. Ludność gminy Nysa – rok 2002

Wyszczególnienie	Ludność			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	
	w liczbach			na 100 mężczyzn
Miasto Nysa	48 173	23 050	25 123	109
Wsie	12445	6126	6319	103
Razem gmina Nysa	60 618	29176	31 442	108

W mieście Nysa mieszka 79,2 % ludności gminy i wskaźnik ten, wskutek niskiej stopy urodzeń w miastach i osłabienia napływu ludności wiejskiej do miast, od roku 1999 stopniowo maleje. Proces zmian proporcji między rozmieszczeniem ludności w mieście i w wiejskich jednostkach osadniczych w okresie 1999–2003 ilustruje poniższe zestawienie.

Tabela 23. Ludność gminy Nysa w latach 1999-2003

Wyszczególnienie	Ludność gminy Nysa w latach:				
	1999	2000	2001	2002	2003 (30.06.04)
Miasto Nysa	48594	48492	48452	48173	47914
Wsie	12 426	12 416	12 471	12445	12581
Gmina ogółem	61020	60908	60923	60618	60495
Procent ludności mieszkającej w mieście	79,6	79,6	79,5	79,4	79,2

Analiza okresu poprzedniego wykazała znaczne zróżnicowanie dynamiki wzrostu rozwoju ludności w poszczególnych jednostkach osadniczych. Ludność miasta w okresie 5 lat zmniejszyła się o 680 osób, tj. o 1,1%. W jednostkach wiejskich gminy nastąpił nieznaczny przyrost ludności o 155 osób tj. 1,2 %.

Ruch naturalny

Przyrost naturalny od początku lat 90 systematycznie spada i w roku 2002 wyniósł - 0,6 na 1000 osób, w tym miasto – 0,1. W roku 2002 saldo migracji między obszarami miejskimi i wiejskimi było jednym z najniższych w ostatnim okresie, w tym zanotowano większy odpływ z miasta na wieś. Ogólnie saldo migracji w gminie jest ujemne i wynosi –69 w tym w mieście –154.

Tabela 24. Saldo migracji

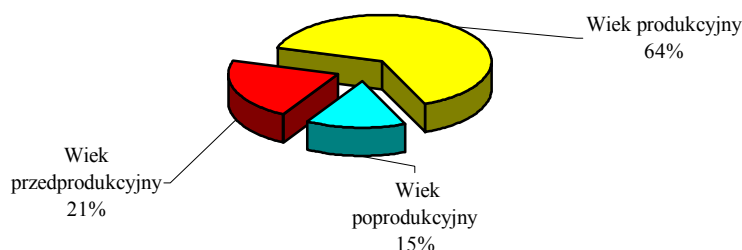
Gmina Nysa	Saldo migracji na 1000 ludności w okresie 1999-2002	
	1999	2002
Miasto	-115	-154
Wieś	48	85
Gmina ogółem	-67	-69

Struktura wieku ludności

Struktura wieku ludności jest w sensie demograficznym korzystna (duży udział osób młodych) i zdecydowanie korzystniej kształtuje się na terenach wiejskich. Większy odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym występuje na terenach wiejskich w stosunku do ludności miejskiej. Natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na terenach wiejskich jest niższy od odsetka ludności miejskiej będącej w wieku poprodukcyjnym. Ludność w wieku mobilnym od 18-40 roku życia stanowi 31,8% ogółu populacji gminy. Strukturę wieku ludności i występujące zmiany ilustruje poniższe zestawienie.

Tabela 25. Struktura wieku

Wyszczególnienie	ogółem		miasto		wieś	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
Ludność ogółem, w tym:	60 601	100%	48 173	100	12 428	100
W wieku przedprodukcyjnym	12 892	21,3	9875	20,5	3017	24,3
W wieku produkcyjnym	38 737	63,9	31099	64,46	7638	61,5
W wieku poprodukcyjnym	8989	14,8	7199	14,9	1790	14,4

Rys. 6. Struktura wieku

W roku 2002 udział dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 lat w ogólnej populacji wyniósł 21,3%, zaś w wieku produkcyjnym osiągnął poziom 63,9% .

Tabela 26. Zmiany w strukturze wieku ludności

Wyszczególnienie	Zmiany w strukturze wieku ludności w latach:			
	2000		2002	
Ludność ogółem w procentach w tym:	100%		100%	
w wieku przedprodukcyjnym 0-17 lat	miasto	.22,1	miasto	20,5
	wieś	26,6	wieś	24,3
W wieku produkcyjnym 18-59 lat (kobiety)	miasto	63,8	miasto	64,46
18-64 lat (mężczyźni)	wieś	59,2	wieś	61,5
W wieku poprodukcyjnym 60 i więcej lat (kobiety)	miasto	13,9	miasto	14,9
65 i więcej (mężczyźni)	wieś	14,3	wieś	14,4

W okresie od 2000-2002 liczba dzieci w wieku szkolnym zmniejszyła się w gminie o ponad 1 126 osób. Z kolei wzrosła liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym

6.2. Poziom wykształcenia i jego specyfika

Gmina jako jednostka samorządu terytorialnego odpowiada za utrzymanie i rozwój bazy materialnej szkół i placówek oświatowych. Odpowiedzialność ta dotyczy wymiaru ekonomicznego oraz rozciąga się również na sferę zobowiązań wobec społeczności gminy w zakresie tworzenia systemu edukacyjnego, który młodzieży stworzy szansę osobistego rozwoju, a środowisku zapewni cywilizacyjny awans.

Tabela 27. Poziom wykształcenia

Wyszczególnienie	Wykształcenie		
	Niskie	Średnie*	Wyższe
Gmina Nysa	5 901	18 393	5 304

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Wykształcenie na poziomie wyższym osiąga w gminie 10,2% w porównaniu do 8,0% w województwie opolskim. Wysoki jest odsetek ludności posiadających niskie wykształcenie. Posiadanie niskiego wykształcenia jest ściśle powiązane z bezrobociem. W 2002r., 65% osób zarejestrowanych jako bezrobotne, stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub podstawowym.

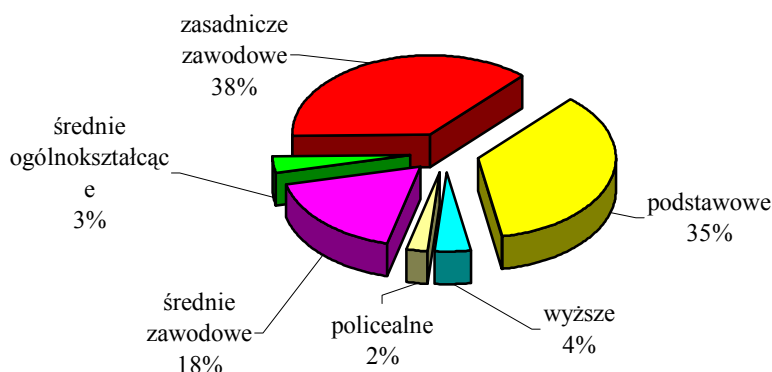
Młodzi ludzie pochodzący ze wsi lub małych miast mają trudniejszy dostęp do wykształcenia na wszystkich poziomach. Poziom zdobytego wykształcenia przez mieszkańców wsi jest niższy w porównaniu z mieszkańcami miast.

Tabela 28. Poziom posiadane go wykształcenia według miejsca zamieszkania w roku 2002

	Wyższe	Policealne	Średnie		Zasadnicze zawodowe	Podstawowe	Podstawowe nieukończone
			zawodowe	ogólnokształcące			
Miasto	11,6%	3,6%	25,4%	9,2%	19,9%	22,9%	2,5%
Wieś	4,3%	2,4%	18,0%	3,5%	38,0%	33,7%	5,7%

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Różnice pomiędzy absolwentami szkół z miast i wsi, pogłębiają się wraz z kontynuacją nauki. Za ledwie 4,3% mieszkańców obszarów wiejskich posiada wykształcenie wyższe. Natomiast około 38% mieszkańców obszarów wiejskich posiada ukończone szkoły zasadnicze podstawowe niekończące się uzyskaniem świadectwa maturalnego, tym samym zamknięta jest dla nich możliwość kontynuowania nauki na poziomie wyższym.

Rys.7. Struktura wykształcenia

Średnie szkoły ogólnokształcące i średnie szkoły zawodowe, które lepiej przygotowują uczniów do wymagań współczesnego rynku pracy, ukończyło 21% mieszkańców gminy Nysa.

Ilość szkół na terenie gminy z podziałem na szkoły wyższe, średnie i podstawowe przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 29. Ilość szkół podstawowych, szkół gimnazjalnych i liceów ogólnokształcących

	Szkoły				
	Podstawowe	Gimnazja	Licea ogólnokształcące	Szkoły zawodowe	Wyższa Szkoła Zawodowa
Miasto	4	4	8	45	1
Wieś	12	-	-	-	-
Gmina Nysa	16	4	8	45	1

Gmina Nysa dąży do tworzenia takich warunków funkcjonowania szkół i placówek oświatowo-wychowawczych, które zapewniają powszechność, celowość oraz wysoką jakość systemu edukacyjnego. Zadania z zakresu edukacji publicznej gmina realizuje poprzez następujące placówki oświatowe:

Tabela 30. Szkoły podstawowe i gimnazja gminy Nysa

Nazwa szkoły	Adres
Szkoła Podstawowa nr 1	ul. Bohaterów W-wy 7 48 – 300 Nysa
Zespół Szkół Sportowych	ul. Bramy Grodkowskiej 4 48 – 300 Nysa
Szkoła Podstawowa nr 3	ul. Krawiecka 6 48 – 303 Nysa
Szkoła Podstawowa nr 5	ul. Emilii Gierczak 8 48 – 300 Nysa
Szkoła Podstawowa nr 10	ul. 11 Listopada 6a 48 – 303 Nysa
Szkoła Podstawowa w Białej Nyskiej	ul. Nyska 11 48 – 351 Biała Nyska
Szkoła Podstawowa w Domaszkowicach Filia ZSP w Niwnicy	Domaszkowice 47 48 – 321 Niwnica
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Goświnowicach	ul. Kolejowa 5 48 – 381 Goświnowice
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Hajdukach Nyskich	Hajduki Nyskie 128 48 – 303 Nysa
Szkoła Podstawowa w Kępnicy Filia SP nr 3 w Nysie	Kępnica 31a 48 – 303 Nysa
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Kopernikach	Koperniki 16a 48 – 351 Biała Nyska
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Lipowej	Lipowa 83 48 – 321 Niwnica
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Niwnicy	Niwnica 127 48 – 321 Niwnica
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Złotogłowicach	Złotogłowice 169 48 – 300 Nysa
Gimnazjum nr 1	ul. Chodowieckiego 4 48 – 300 Nysa
Gimnazjum nr 2	ul. Bolesława Prusa 14 48 – 303 Nysa
Gimnazjum nr 3	ul. Kościuszki 10 48 – 300 Nysa
Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi Stowarzyszenia Rozwoju i Odnowy Wsi Domaszkowice	Domaszkowice 47 48 – 312 Niwnica
Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia Rozwoju wsi Przełęk	Przełęk 15 48 – 351 Biała Nyska
Diecezjalne Gimnazjum	ul. Św. Piotra 1a 48 – 300 Nysa
Niepubliczna Szkoła Podstawowa	ul. Kościuszki 9 48 – 300 Nysa
Przedszkola	Adres
Przedszkole nr 1	ul. Bohaterów W-wy 48 48 – 300 Nysa
Przedszkole nr 5 - Integracyjne	ul. Bohaterów W-wy 13 48 – 300 Nysa
Przedszkole nr 6	ul. Armii Krajowej 9 48 – 300 Nysa
Przedszkole nr 8	ul. Tkacka 2 48 – 300 Nysa
Przedszkole nr 9	ul. Sudecka 7 48 – 303 Nysa
Przedszkole nr 10	ul. 11 Listopada 8a 48 – 303 Nysa
Przedszkole nr 12	ul. Podolska 48 – 303 Nysa

Przedszkole nr 14	ul. Grodkowska 30 48 – 300 Nysa
Przedszkole w Białej Nyskiej	ul. Kamienna 2 48 – 351 Biała Nyska
Żłobek	Adres
Żłobek nr 1	ul. Kusocińskiego 2 48 – 303 Nysa

Obiekty oświatowe, ich wyposażenie (pracownie komputerowe, sale gimnastyczne), a także odpowiednie kwalifikacje są przedmiotem dokładnej analizy gminy, bowiem zadaniem gminy jest zarządzanie, sprawowanie nadzoru i obsługa administracyjno-finansowa oraz inicjowanie i koordynacja zamierzeń w zakresie działalności oświatowo-wychowawczej dzieci i młodzieży z terenu gminy. Gmina stoi teraz przed poważnymi trudnościami, których głównym źródłem jest niż demograficzny i wzrost kosztów utrzymania szkół i placówek oświatowych. Prognozy demograficzne wskazują na ogólną tendencję spadkową liczby uczniów, tak w przedszkolach, szkołach podstawowych, jak również w gimnazjach, co w konsekwencji wymusza restrukturyzację sieci szkolnej. W gminie nie ma problemu z brakiem miejsc w szkołach. Problemem pozostaje ich remont i modernizacja.

6.3. Kultura

Na terenie gminy funkcjonuje wiele instytucji kultury proponujących bogatą ofertę kulturalną. Oferta programowa każdego ośrodka kultury i biblioteki skierowana jest głównie do dzieci i młodzieży, rekompensując im brak zajęć pozaszkolnych. Bogatą sieć instytucji kultury tworzą:

- **PAŃSTWOWE OGNISKO PLASTYCZNE** - obejmujące zasięgiem 3 miasta Opolszczyzny Nysę, Paczków, Głuchołazy. Filie w Paczkowie i Głuchołazach prowadzą działalność edukacyjną i upowszechniającą kulturę plastyczną na swoim terenie. Ośrodek macierzysty w Nysie prowadzi szeroką działalność edukacyjną obejmującą działy: dziecięcy, młodzieżowy, dział dla dorosłych. Zajęcia prowadzone są dla wszystkich grup w zakresie: rysunku, malarstwa (temperowego, olejnego), rzeźby (w drewnie, glinie, gipsie), ceramiki, grafiki (metal, linoryt, litografia), filmu i fotografii, tkaniny artystycznej, historii sztuki.
- **PAŃSTWOWA SZKOŁA MUZYCZNA** im. Witolda Lutosławskiego jest drugą co do wielkości szkołą muzyczną na Opolszczyźnie. Kształcenie w PSM opiera się na dwóch stopniach. W I stopniu ma charakter umuzykalniającego. W II stopniu uczniowie PSM są przygotowani do profesjonalnego wykonywania zawodu muzyka. W PSM działają następujące zespoły muzyczne: chór dziecięcy i mieszany, dziecięca orkiestra smyczkowa, orkiestra kameralna, Big Band, zespoły kameralne.
- **MUZEUM** - powstało w 1897 r., jako pierwsza tego typu placówka na Górnym Śląsku. Jego inicjatorem było Nyskie Towarzystwo Sztuki i Starożytności. Muzeum, obok swoich podstawowych zadań - gromadzenia, przechowywania, konserwacji i udostępniania zbiorów - prowadzi działalność wystawienniczą, naukową, kulturalno-oświatową. Jedną z form działalności Muzeum jest: organizowanie koncertów uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. W. Lutosławskiego w Nysie, koncertów z cyklu "Nyska Jesień Gitarowa", "Wieczorów Lisztowskich", wielu koncertów okolicznościowych i recitali.
- **BIBLIOTEKA PUBLICZNA** im. Władysława Broniewskiego, której początki sięgają 1945r posiada obecnie w 11 bibliotekach gminnych księgozbiór liczący 172 tysiące woluminów i w miarę możliwości finansowych jest sukcesywnie aktualizowany i wzbogacany. Rocznie rejestruje się ponad 150 tysięcy odwiedzin, 12 tysięcy czytelników (20% mieszkańców), 202 tysiące wypożyczeń na zewnątrz i 92 tysiące wypożyczeń na miejscu w czytelniach.

Najliczniejszą grupę stanowią dzieci i młodzież ucząca się. Biblioteka gromadzi literaturę piękną oraz popularnonaukową z różnych dziedzin wiedzy. W ramach działalności na rzecz popularyzacji książki i czytelnictwa w bibliotece organizowane są: wystawy, spotkania autorskie, wieczory literackie, lekcje biblioteczne, konkursy czytelnicze i plastyczne, oraz wiele innych form pracy z czytelnikiem, w których uczestniczy corocznie ponad 4 tys. osób. **Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Nysie należy do największych i najzasobniejszych bibliotek Opolszczyzny.**

W ostatnich latach można zaobserwować wzrost wzrastającą liczbę mieszkańców gminy korzystającej z biblioteki, co przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 30. Charakterystyka działalności Biblioteki

Zbiory biblioteczne		Czytelnicy		Wypożyczenia na zewnątrz i na miejscu		Odwiedziny w wypożyczalniach, czytelnich, na imprezach kulturalnych	
2002	2003	2002	2003	2002	2003	2002	2003
85.420	80.148	7.603	8.233	199.533	204.571	104.402	95.708

- **NYSKI DOM KULTURY**, którego podstawową działalnością jest praca z uzdolnionymi artystycznie amatorskimi grupami dziecięcymi, młodzieżowymi a także gronem osób dorosłych. Najmłodszy - tańczą i śpiewają w dziecięcych zespołach estradowych "FANTAZJA" oraz "STOKROTKI". Wokaliści uczestniczą w zajęciach NYSKIEGO STUDIA PIOSENKI. Taniec nowoczesny prezentują grupy "FLEXIBLE" - hip hop oraz "FATE TO MOVES" - break dance. Tradycje rodzimej kultury muzycznej podtrzymuje folklorystyczny ZESPÓŁ PIEŚNI I TAŃCA "NYSY". Przy NDK istnieje również orkiestra dęta i kapela weselna oraz mieści się tutaj przedszkole artystyczne. NDK podległy organizacyjnie Urzędowi Miejskiemu w Nysie. Charakterystykę działalności Nyskiego Domu Kultury przedstawiono poniżej.

Tabela 31. Zestawienie ilości imprez organizowanych i współorganizowanych przez Nyski Dom Kultury w Nysie oraz ilości widzów biorących udział w imprezach.

	ilość imprez w budynku NDK	ilość widzów	ilość imprez plenerowych	ilość widzów
2001rok	136	22446	10	36774
2002rok	148	24172	15	38960
Tendencje	+12	+1726	+5	+2186
2003rok	169	25935	12	39743

6.4. Współpraca międzynarodowa

Gmina posiada szerokie kontakty międzynarodowe, nawiązanie współpracy z:

- z miejscowością Sumperek z Czech, z którą 24.05.1996 r. podpisano umowę partnerską na sesji Rady Miejskiej w Nysie,
- z miejscowością Lüdinghausen z Niemiec, z którą 15 maja 1993r. podpisano umowę partnerską na zamku w Lüdinghausen,
- z miejscowością Jeseník w Czechach, z którą 29.06.1999 r. podpisano umowę partnerską na sesji Rady Miejskiej w Jeseníku,

- z miastem Bałtyjsk w Rosji, z którym 17. 07. 2002r. podpisano porozumienie o partnerskiej współpracy,
- z miastem Ingelheim w Niemczech, z którym 27. 09. 2002 r. na uroczystej akademii w sali ratuszowej miasta Ingelheim podpisano umowy partnerskie w języku niemieckim,
- z miejscowością Kołomyja na Ukrainie, z którą 07.04. 2000 r., z którą podpisano porozumienia partnerskie związków między Nysą a Kołomyją

6.5. Sport

Gmina Nysa jest regionem, gdzie doskonale rozwija się sport amatorski i młodzieżowy. Działalność w sferze kultury fizycznej prowadzą liczne kluby sportowe, stowarzyszenia i organizacje. Wzrastające tendencje powstawania klubów sportowych i LZS przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 32. Zbiorcze zestawienie ludowych zespołów sportowych i klubów sportowych

Lata	Kluby sportowe	Liczba szkolonych zawodników	LZS	Liczba szkolonych zawodników
2000/2001	24	2780	17	735
2001/2002	20	2880	16	819
Tendencje	-4	+100	-1	+84
2002/2003	26	2736	17	836
Tendencje	+6	-144	+1	+17

Źródło:Urząd Mijski w Nysie

Zakres działalności stowarzyszeń kultury fizycznej jest bardzo szeroki i skierowany do różnych grup wiekowych i środowisk. Stowarzyszenia stwarzają możliwość uprawiania sportu w następujących dyscyplinach sportowych: piłka siatkowa, koszykówka, piłka nożna, kolarstwo, lekkoatletyka, gimnastyka, pływanie, żeglarstwo, tenis ziemny, tenis stołowy, kartingi, hokej na trawie, strzelectwo, kręglarstwo, sporty, ekstremalne, sporty obronne, bilard, turystyka, szachy, brydż, warcaby, tenis stołowy, kartingi, hokej na trawie, strzelectwo, kręglarstwo, sporty ekstremalne, sporty obronne, bilard, turystyka, szachy, brydż, warcaby.

Liczba osób uprawiających sport, korzystających z obiektów i urządzeń rekreacyjnych jest w dużej mierze uzależniona od ilości bazy sportowej oraz jej stanu technicznego. W Nysie nie brak młodzieży chętnej do uprawiania sportu, a baza sportowa z roku na rok systematycznie jest modernizowana. Miłośnicy pływania i sportów wodnych w okresie letnim spotykają się na terenie Kąpieliska Miejskiego i Nyskiego Ośrodka Rekreacji nad Jeziorem Nyskim.

W sezonie w Orodku odbywa się wiele imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych. Należy tu wymienić min.: regaty windsurfiingowe i żeglarskie „O Błękitną Wstęgę Jeziora Nyskiego”, Złot Motocykli Dawnych i Ciężkich, Ogólnopolski Złot Carawaningu, Regaty Windsurfiingowe i Żeglarskie "O Błękitną Wstęgę Jeziora Nyskiego", Turniej siatkówki plażowej, koncerty muzyczne i inne. Organizowane są: szkolenia motorowodne, szkolenia żeglarskie, szkoła windsurfiingu, kursy ratownictwa, rejsy po jeziorze, dyskoteki, zawody plażowej piłki siatkowej oraz regaty.

Na terenie miasta znajduje się kryta pływalnia, w której prowadzone są zajęcia nauki pływania i gimnastyki korekcyjnej oraz hala sportowa służąca przede wszystkim zespołowi pierwszoligowego klubu siatkarskiego. Dzieci i młodzież korzystać mogą także ze szkolnych sal sportowych oraz boisk wiejskich. Nysa posiada dwa wielofunkcyjne stadiony, na których oprócz zajęć sportowych odbywa się szereg imprez kulturalno-rekreacyjnych.

6.6. Centrum Informacji i Aktywizacji Społecznej OMNIBUS

Centrum Informacji i Aktywizacji Społecznej OMNIBUS zostało utworzone przez Urząd Miejski w Nysie w lutym 2004 roku, w celu pobudzenia aktywności społeczności lokalnej. Działalność Centrum obejmuje:

- udostępnianie bieżącej informacji europejskiej w ramach sieci agro-info,
- prowadzenie wspólnie z Powiatowym Urzędem Pracy w Nysie sklepu z pracą,
- udzielanie informacji turystycznej.

W Centrum utworzono 7 stanowisk komputerowych z dostępem do internetu. Z usług Centrum do 30 września 2004r. skorzystało 1285 osób, z internetu 3400 osób. Zainteresowanie usługami Centrum wzbudza bardzo duże zainteresowanie mieszkańców Nysy. Dziennie do Centrum przybywa od 150 do 200 osób.

6.7. Poziom bezrobocia

Bezrobocie stało się jednym z największych problemów związanych z rozwojem społeczno-gospodarczym gminy Nysa. Dotknęło ono przede wszystkim tradycyjny przemysł maszynowy oraz rolnictwo. Stopa bezrobocia jako miara względna badania poziomu bezrobocia na terenie powiatu nyskiego jest największa w województwie opolskim. Na koniec roku 2003 ustabilizowała się na poziomie - 31,6 % a na dzień 30.04.2004 r. na poziomie 32,7 %.

Tabela 33. Stopa bezrobocia

Wyszczególnienie	Polska	Województwo opolskie	Powiat Nyski
Stopa bezrobocia w 2002 r.	18,0 %	19,3 %	31,0 %
Stopa bezrobocia w 2003 r.	18,0 %	19,2 %	32,6 %
Stopa bezrobocia - stan na dzień 30.04.2004 r.	20,1 %	21,1 %	32,7 %

Źródło: Dane na podstawie GUS oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie.

Nasila się zjawisko bezrobocia długotrwałego. Aż 74% bezrobotnych w gminie to bezrobotni bez pracy i zasiłków, jest to grupa społeczna żyjąca w ubóstwie. Wśród bezrobotnych tylko 26 % jest zarejestrowanych jako bezrobotni z prawem do zasiłku.

Tabela 34. Liczba bezrobotnych

Rok	Bezrobotni ogółem	Kobiety	18-44 lat w wieku mobilnym	Bezrobotni bez prawa do zasiłku
2000	6112	3503	4889	4771
2001	6932	3747	5400	5389
2002	8396	4146	6212	6186

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Notowany wzrost bezrobocia ma charakter ogólnokrajowy, dodatkowo w skali powiatu i gminy związany jest z wstrzymaniem produkcji w największych zakładach na terenie gminy. W ostatnich latach wzrasta skala bezrobocia na wsi, które nie ogranicza się tylko do osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy, bowiem istnieje tzw. ukryte bezrobocie w rolnictwie indywidualnym.

6.8. Warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa

Mieszkalnictwo

Stan zasobów mieszkaniowych w gminie wynosi 18 977 mieszkań, z czego 1 810 mieszkań (9,5%) stanowi własność gminy Nysa. Na terenie miasta jest 15 767 mieszkań, co stanowi 83% ogółu mieszkań w gminie w tym będących własnością gminy jest 1712 mieszkań (10,8%). Na terenach wiejskich własność gminy stanowi 98 mieszkań. W skali gminy przypada wskaźnik 313 mieszkań/1000 mieszkańców, przy ogólnie obowiązującym standardzie 340-390 mieszkań/1000 mieszkańców. Wskaźnik ten dla miasta kształtuje się na poziomie 327 mieszkań/1000 mieszkańców. Aktualne zapotrzebowanie mieszkańców ocenia się na około 2000 mieszkań.

Tabela 35. Zasoby mieszkaniowe

Gmina Nysa	Mieszkania zamieszkałe na stałe	Izby	Powierzchnia użytkowa mieszkań	Ludność w mieszkaniach
			W mieszkaniach zamieszkałych na stałe	
miasto	15 767	56 178	977,6	3,0
obszary wiejskie	3210	14 643	300	3,1
Ogółem	18 977	70821	1277,6	3,2

Zródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Tabela 36. Wskaźniki warunków mieszkaniowych

Gmina Nysa	Przeciętna liczba			Przeciętna powierzchnia użytkowa	
	izb w mieszkaniu	osób w mieszkaniu	osób na izbę	1 mieszkania w m ²	na 1 osobę w m ²
	w mieszkaniach zamieszkałych na stałe				
miasto	3,6	3,0	0,9	62,1	20,5
obszary wiejskie			0,9		
Ogółem	3,7	3,2	0,9	67,5	20,1

Standard wyposażenia mieszkań w podstawowe urządzenia, przedstawia się korzystnie. Na terenie miasta, jak i na terenach wiejskich, blisko 100% mieszkańców korzysta z sieci wodociągowej i blisko 90% mieszkańców gminy korzysta z centralnego ogrzewania. Największym problem w zakresie mieszkalnictwa jest niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych przy dość licznej grupie rodzin pozostających w strefie ubóstwa, bez widocznych możliwości wyjścia z tej sytuacji. Aktualnie gmina dysponuje 93 lokalami socjalnymi. Prognozowany stan zasobu mieszkaniowego gminy Nysa wskazuje na malejące tendencje w liczbie lokali będących własnością gminy, przy jednoczesnym korzystnym wzroście liczby lokali socjalnych.

Tabela 37. Prognozowany stan zasobu mieszkaniowego gminy Nysa

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005	2006	2007	2008
Liczba lokali komunalnych ogółem	1.735	1.665	1.600	1.540	1.480
Liczba lokali socjalnych	93	95	155	215	217
Powierzchnia użytkowa w m ²	93.521	89.749	86.244	83.010	79.772

Prognozę oparto na następujących założeniach:

- corocznie sprzedaje się lokale mieszkalne (około 100 lokali),
- w kolejnych latach planuje się adaptację 2 budynków zakupionych od Agencji Mienia Wojskowego na lokale socjalne,
- w najbliższych latach nastąpi przejęcie lokali mieszkalnych wraz z najemcami od PKP i DAEWOO (około 200 lokali).

Tabela 38. Prognoza sprzedaży mieszkań komunalnych

Rok	Sprzedaż komunalnych lokali mieszkalnych/ szt.	Przewidywana sprzedaż komunalnych lokali mieszkalnych/ szt.
2001	177	-
2002	80	-
2003	-	80
2004	-	100
2005	-	100
2006	-	100
2007	-	80
2008	-	80

Większość mieszkaniowego zasobu gminy stanowią budynki, których wiek sięga znacznie powyżej 50 lat, dlatego też ich stan techniczny jest w chwili obecnej niezadowolający, co wymaga ponoszenia znacznych nakładów finansowych.

Tabela 39. Planowany koszt remontów i modernizacji budynków komunalnych

Koszt remontów i modernizacji komunalnych zasobów mieszkaniowych [PLN]					
Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
400.000	478.000	556.000	691.200	791.440	608.500

Źródło: Dane z Urzędu Miejskiego w Nysie

Powyższe kwoty zostały wyliczone, na podstawie aktualnych potrzeb remontowych przy uwzględnieniu corocznego wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych.

Tabela 40. Wynagrodzenia

Wyszczególnienie	Polska	Województwo opolskie	Powiat Nyski
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2002 roku	2.277,43 zł	2.029,99 zł	1.720,63 zł
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w 2003 roku	2.201,47 zł	brak danych	brak danych

Źródło: Dane na podstawie GUS

6.9. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Dominującym problemem socjalnym występującym w pomocy społecznej w gminie Nysa i całym powiecie nyskim jest ubóstwo. Wzrasta liczba klientów pomocy społecznej, którzy utracili zdolność do radzenia sobie w trudnych sytuacjach, co potęguje negatywny skutek przenoszony jako dziedziczna bezradność i ubóstwo. Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy realizują jednostki organizacyjne gminy: Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie, Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Nysie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi: Caritas Diecezji Opolskiej - Rejon Nysa prowadzącej Schronisko dla ofiar przemocy w rodzinie w Nysie, Towarzystwo Interwencji Społecznej w Nysie prowadzącej Pogotowie Interwencji Społecznej w Nysie.

Grupy społeczne wymagające wsparcia to:

Bezrobotni – formy pomocy: pomoc finansowa (zasiłki celowe i okresowe), pomoc rzeczowa (posiłki dla dzieci i młodzieży w szkołach), realizacja rządowych programów pomocy rodzinom: wyprawka szkolna, pomoc w uzyskiwaniu możliwości podjęcia pracy w formach subsydiowanych przez Powiatowy Urząd Pracy; pomoc w nabywaniu umiejętności poszukiwania pracy oraz w uzyskaniu możliwości udziału w programach i zajęciach aktywizujących; wsparcie rodzinom osób bezrobotnych udzielane przez pracowników socjalnych, pomoc prawna i psychologiczna.

Bezdomni - formy pomocy: pomoc rzeczowa polegająca na zapewnieniu gorących posiłków, artykułów żywnościowych (rozdzanie bonów na artykuły żywnościowe; finansowa sporadycznie np. przy zakupie leków; wyszukiwanie miejsc noclegowych w okolicznych noclegowniach i schroniskach, a także finansowanie dojazdu do tych miejsc (bilety kredytowane); stała współpraca z policją szczególnie w kwestii odwiedzania miejsc przebywania osób bezdomnych; wsparcie w docieraniu do grup wsparcia np. Klubem Anonimowych Alkoholików; działania związane z profilaktyką bezdomności.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi – formy pomocy: wspieranie w zakresie podjęcia leczenia i uzyskania pomocy psychologicznej i psychiatrycznej, pomoc w umieszczeniu w szpitalu psychiatrycznym za zgodą osoby zainteresowanej; działania zmierzające do pomocy osobie, która nie wyraża zgody na leczenie; świadczenie w miejscu zamieszkania specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz monitorowanie procesu leczenia; pomoc w uzyskaniu miejsca w środowiskowym domu samopomocy, innym ośrodku wsparcia lub odpowiedniej grupy wsparcia pomoc rodzinie w radzeniu sobie z następstwami choroby członka rodziny.

Osoby opuszczające zakłady karne – formy pomocy: porady prawne i psychologiczne; pomoc w integracji ze środowiskiem; pomoc finansowa (zasiłki celowe); rzeczowa (bony na zakup artykułów spożywczych).

Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa, sieroctwa, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, niepełnosprawności, długotrwałej choroby, bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych, klęski żywiołowej i ekologicznej – formy pomocy: finansowa (zasiłki celowe, okresowe, stałe, stałe wyrównawcze; rzeczowa: dożywianie uczniów w szkołach, zakup opału, odzieży, obuwia, organizacja wypoczynku letniego dzieciom i młodzieży; współpraca ze świetlicą profilaktyczną i środowiskową; usługowa: świadczenie usług opiekuńczych w domu; poradnictwo prawne i psychologiczne; współpraca z prokuratorem, sądem, policją, pedagogami szkolnymi i innymi placówkami i instytucjami działającymi na rzecz tej grupy potrzebujących.

Osoby uzależnione – formy pomocy: rzeczowa (artykuły żywnościowe- bony, zapewnienie gorącego posiłku przez okres zimowy, zakup odzieży, obuwia i opału; finansowa, ale w wyjątkowych sytuacjach np. na leki, na niezbędne opłaty mieszkaniowe; pomoc w sporządzaniu wniosków o podjęcie leczenia, dotarcia do grupy wsparcia lub uczestnictwa w programach dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin; monitoring procesu leczenia, a po jego zakończeniu utrzymywanie abstynencji.

Główne problemy przy udzielaniu pomocy w/w grupom społecznym: bezrobotni i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej - wysoka stopa bezrobocia w mieście, brak ofert pracy. Wielkim zagrożeniem jest długotrwałe pozostawanie bez pracy jednego, a czasem nawet dwóch i więcej dorosłych członków rodziny, co prowadzi do ubóstwa i wykluczenia społecznego, brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

Ograniczone możliwości finansowe gminy nie pozwalają na pełne zabezpieczenie potrzeb rodziny prowadzące do wyjścia z trudnej sytuacji a w konsekwencji do usamodzielnienia się. Głównymi problemami osób z zaburzeniami psychicznymi jest utrudniony kontakt z otoczeniem i poczucie wyobcowania społecznego. W przypadku osób bezdomnych dużym problemem jest brak miejsc noclegowych, uzależnienie od alkoholu tej grupy osób oraz brak zainteresowania oferowaną pomocą i programem wyjścia z bezdomności. Niestety brakuje także środków finansowych na realizację programu wyjścia z bezdomności. Problemem przy udzielaniu pomocy osobom uzależnionym jest pozostawanie w stanie odurzenia alkoholowego lub narkotycznego uniemożliwiającego kontakt z pracownikiem socjalnym, brak zainteresowania koniecznością wyjścia z nałogu, opór przed podjęciem leczenia, brak zainteresowania podjęciem zatrudnienia. Osoby opuszczające zakłady karne cechuje przeważnie postawa roszczeniowa, wyobcowanie w środowisku, ograniczone możliwości podjęcia zatrudnienia.

Na terenie gminy Nysa 2003 r. z pomocy społecznej skorzystało 16,8% mieszkańców gminy. Dane dotyczące udzielonej pomocy w latach 1999-2003, przedstawio w tabeli poniżej.

Tabela 41. Udzielona pomoc społeczna w latach 1999-2003

Rok	Ilość osób	Ilość rodzin:		
		ogółem	w mieście	na wsi
1999	8.642	2.964	-	-
2000	8.758	3.019	2264	755
2001	9.262	3.223	2388	835
2002	11.123	3.670	2807	863
2003	10.202	3.545	2625	920

Zródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie

Grupy społeczne zagrożone ubóstwem to ludzie młodzi, w tym dzieci, a nie jak potocznie się uznaje renciści i emeryci. W wyniku pauperyzacji życia niektórych grup społecznych nasilają się takie problemy jak: konflikty w rodzinie, przemoc, alkoholizm.

Tabela 42. Dożywianie dzieci w szkołach w poszczególnych latach

Rok	Ilość uczniów	Ilość szkół
1999	260	18
2000	353	20
2001	460	20
2002	1153	24
2003	1.051	24

Zródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nysie

Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym stanowi zadanie priorytetowe Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej przyjęte w dokumencie „Strategia polityki społecznej na lata 2002-2005”, a także w opracowywanym obecnie europejskim programie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jednym z założeń tego programu jest zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej osobom w wieku poprodukcyjnym i niepełnosprawnym, a także osobom nieposiadającym dochodu, które okresowo wymagają wsparcia. Gmina stara się stosować te wytyczne.

Mniejszość romska

Na terenie gminy Nysa zamieszkuje około 200 osób pochodzenia rromskiego, co stanowi około 1% społeczności rromskiej w Polsce. Społeczność rromską cechuje długotrwałe bezrobocie będące konsekwencją braku wykształcenia, kwalifikacji zawodowych oraz bierności w poszukiwaniu pracy. Rodziny rromskie są stałymi „klientami” Ośrodków pomocy społecznej, korzystając z wszystkich dostępnych form pomocy. Z usług Ośrodka Pomocy Społecznej w Nysie korzysta ok. 35 rodzin, tj.

około 123 osoby, w tym 53 dzieci. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że 45,71% świadczeniobiorców nie posiada żadnego wykształcenia. Problemy mniejszości romskiej potęgują dodatkowo różnice kulturowe oraz uprzedzenia etniczne, występujące w społeczeństwie. Mniejszość romska stanowi grupę zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społeczno-gospodarczym. Jednym z działań mających zapobiegać temu zagrożeniu jest zapewnienie Romom odpowiedniej sytuacji bytowo-mieszkaniowej. Gmina Nysa udostępniła rodzinom romskim kilka budynków komunalnych, w których zamieszkuje 129 osób. Budynki te zlokalizowane są w różnych częściach miasta, przy następujących ulicach: ul. Ligonia 21/1, ul. Kościuszki 4/5, ul. Gluchołaska 27, ul. Grodkowska 57, ul. Kadłubka 1, ul. Strzelców Bytomskich 6, ul. Krawiecka 8, ul. Pomorska 18. Wymienione budynki wymagają przeprowadzenia prac remontowych związanych z wymianą stolarki okiennej, pieców oraz wymagany jest remont klatek schodowych instalacji gazowej, elektrycznej i gazowej.

W celu likwidowania barier rozwojowych społeczności romskiej, podjęto inicjatywę zatrudnienia asystenta edukacji romskiej, pobudzającego wśród najmłodszych przedstawicieli tej grupy etnicznej potrzebę, zdobycia wiedzy oraz przełamania stereotypu szkoły w oczach dzieci romskich.

Asystent romski zostanie zatrudniony w następujących szkołach:

- Szkoła Podstawowa nr 1 w Nysie,
- Szkoła Podstawowa nr 3 w Nysie,
- Szkoła Podstawowa nr 5 w Nysie,
- Zespół Szkół Sportowych w Nysie.

6.10. Rynek pracy

Sytuację na rynku pracy najlepiej można scharakteryzować poprzez ocenę aktywności ekonomicznej ludności. Ludność ze względu na aktywność ekonomiczną podzielić można na trzy grupy, ludność pracującą, bezrobotną oraz nieaktywną zawodowo; przy czym ludność pracująca i bezrobotna stanowią w sumie tzw. ludność aktywną zawodowo. Za osobę pracującą uznaje się każdego, kto w ostatnim tygodniu, wykonywa pracę przynoszącą dochód lub pomagał w prowadzeniu rodzinnej firmy lub gospodarstwa rolnego. Z kolei osoba bezrobotna to taka, która nie ma pracy, ale jej poszukuje i jest w stanie podjąć ją w ciągu danego tygodnia. Osoba nieaktywna nie spełnia żadnego z powyższych warunków. Usytuowanie na rynku pracy ze względu na płeć, miejsce zamieszkania i wiek przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 43. Stan na rynku pracy w zależności od miejsca zamieszkania, płci i wieku

	Pracujący	Bezrobotni	Nieaktywni	Stopa bezrobocia
W zależności od miejsca zamieszkania				
Wieś	37,2%	16,3%	46,5%	29,4%
miasto	35,7%	14,5%	49,8%	29,0%
W zależności od płci				
Kobieta	31,8%	55,1%	13,1%	-
Mężczyzna	27,6%	56,5%	16,1%	-
W zależności od wieku				
15-24	-	22,4%	-	-
25-44	-	51,5%	-	-
44-64	-	26,1%	-	-

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Jako pracujący zadeklarowało się na wsi więcej osób niż w mieście i 23,5% z tych osób pracuje w rolnictwie. Obserwowana sytuacja na rynku pracy jest lepsza na wsi niż w mieście. O niskiej stopie zatrudnienia w mieście decyduje przede wszystkim mała liczba pracujących mężczyzn. Aż 72,4% spośród aktywnych zawodowo mężczyzn nie może znaleźć pracy. Decyduje to o ogólnie gorszym obrazie aktywności ekonomicznej mężczyzn w regionie nyskim. Niższy wskaźnik bezrobocia wśród kobiet nie jest spowodowany mobilnością zawodową kobiet, lecz obserwowanym wzrostem

rejestrowania się mężczyzn. W ostatnich latach 3 duże zakłady ogłosiły upadłość (Nysa-Motor, ZUP, ASKO), w których stanowiska obejmowali głównie mężczyźni. Do najliczniejszej grupy bezrobotnych zaliczyć można ludność w wieku 25-44lat. Ta grupa społeczna z uwagi na brak pracy na miejscu, szła zatrudnienia za granicą.

Bardzo istotnym czynnikiem determinującym sytuację danej osoby na rynku pracy jest jej wykształcenie. Oczywiście najgorzej zarówno w mieście jak i na wsi przedstawia się sytuacja osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym. W najlepszej sytuacji są ludzie z wyższym wykształceniem.

Tabela 44. Stan na rynku pracy w zależności od wykształcenia i miejsca zamieszkania

Jednostka	Wyższe	Policealne	Średnie ogólnokształcące	Zasadnicze zawodowe	Podstawowe
Miasto	4	21,0	12,1	34,7	27,2
Wieś	2	14,0	7,6	40,9	35,4
Ogółem	4	19,4	11,1	36,1	29,1

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego

Z podanych wyżej danych wynika, że dla zapewnienia sobie sukcesu na rynku pracy istotne jest zdobycie wysokiego wykształcenia. Struktura bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy według zawodów od lat kształtuje się podobnie. W ewidencji bezrobotnych dominują osoby z niskimi kwalifikacjami albo bez kwalifikacji. Najczęściej pojawiają się pracownicy produkcyjni oraz sprzedawcy. Wśród zawodów umysłowych to najczęściej pojawia się referent administracyjno-biurowy.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Nysie, niepokoić może fakt, że około 40% młodych ludzi w wieku do 24 lat ponad rok pozostawało bez pracy. Chroniczną postacią długotrwałego bezrobocia jest pozostawanie bez pracy ponad 2 lata. Wśród ogółu bezrobotnych 60 % stanowią bezrobotni pozostający bez pracy ponad 2 lata. Bezrobocie w Nysie charakteryzuje zjawisko wielokrotnego bezrobocia, czyli do ewidencji bezrobotnych często powracają osoby, które na krótko znalazły pracę. Udział osób powracających do rejestru kształtuje się na poziomie 80%.

6.12. Identyfikacja problemów

Region nyski w 2002 roku został zaliczony do regionów zagrożonych strukturalnym bezrobociem. Funkcjonujące w takiej sytuacji przedsiębiorstwa sygnalizują złą sytuację ekonomiczną i finansową. Mając problemy z utrzymaniem dotychczasowych, przedsiębiorcy nie tworzą nowych miejsc pracy. Na terenie gminy jest umiejscowionych wiele szkół zawodowych: średnich i wyższych. Pracy poszukuje duża rzesza młodych, dobrze wykształconych osób. Bezrobotni w wieku 18 - 24 lat stanowią ponad 28 % ogólnej liczby osób poszukujących pracy. Wśród bezrobotnej młodzieży przeważa młodzież zamieszkała na wsi 52,4 % (2 415 bezrobotnych). Według stanu na dzień 31 grudnia 2003 r., udział bezrobotnych absolwentów wynosi 3,2 % tj. 638 osób,

Najważniejszym wyzwaniem jest aktywizacja tych grup społecznych, które mają najniższy wskaźnik zatrudnienia i osób będących przez dłuższy czas bez pracy, a w szczególności beneficjentów pomocy społecznej. Nieodpowiednie dochody wśród znacznej części społeczeństw mają: rodziny wielodzietne, rodziny niepełne, rodziny o niskim poziomie edukacji rodziców, rodziny, w których znajdują się osoby potrzebujące specjalnej opieki.

W latach 2000-2002 znacznie wzrosła migracja z miasta Nysa na tereny wiejskie, do innych miast oraz za granicę. Mimo trudnej sytuacji na obszarach wiejskich saldo migracji na tych terenach systematycznie wzrasta. Może to być związane ze wzrostem kosztów utrzymania w mieście, przy niepewności, co do możliwości znalezienia tam pracy, czy też w innym regionie. Sytuacja ludności

wiejskiej na rynku pracy jest zróżnicowana w zależności czy rodzina posiada gospodarstwo rolne czy też nie. Jednym z kluczowych czynników wpływających na zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy mieszkańców wsi i miast jest poziom wykształcenia. Udział populacji z wyższym wykształceniem na wsi jest prawie 3-krotnie niższy niż w mieście, a z wykształceniem średnim prawie dwukrotnie niższe. Miasto Nysa z uwagi na utracone funkcje gospodarcze oraz trendy migracyjne zagrożone jest degradacją społeczno – ekonomiczną. Przejawami procesu degradacji jest postępująca dekapitalizacja zabudowy miejskiej i przestrzeni urbanistycznej, różnicowanie statusu materialnego oraz patologie społeczne. Szczególnym problemem jest zagospodarowanie obiektów i terenów przemysłowych i powojkowych.

Głównymi problemami gminy są :

- wysoki odsetek bezrobotnych pozostających bez prawa do zasiłku (76%) ,
- niski poziom wykształcenia,
- poważne konsekwencje społeczne wynikające ze spadku zatrudnienia,
- sektor prywatny umocnił swoją dominującą pozycję w strukturze użytkowania ziemi rolniczej, ale jego zdolności rozwojowe, szczególnie z uwagi na złą sytuację dochodową w gospodarstwach indywidualnych, są niewystarczające,
- zapewnienie mieszkań tym rodzinom, które nie są w stanie same opłacić kosztów pozyskania względnie wynajęcia mieszkania,
- doprowadzenie istniejących zasobów mieszkaniowych (we wszystkich sektorach własnościowych) do stanu odpowiadającego współczesnemu poziomowi cywilizacyjnemu,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna i społeczna wsi stanowi jedną z najpoważniejszych barier wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich i rozwoju pozarolniczych działalności gospodarczych. Nieodpowiedni stopień rozwoju infrastruktury wiejskiej nie tylko obniża standard życia i gospodarowania mieszkańców wsi, lecz także decyduje o słabej atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów. Bariery kapitałowe oraz ograniczone możliwości finansowe samorządu nie pozwalają także na odpowiednie zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz zachowania dziedzictwa kulturowego.

III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI NA OBSZARZE GMINY NYSA

1. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Nysa

Cele Planu Rozwoju Lokalnego i strategia jego osiągnięcia uwzględniają nie tylko horyzont czasowy najbliższych lat 2004 - 2006, ale także odnoszą się do inicjatyw, które będą aktualne w następnym okresie programowania w Unii Europejskiej, tj. co najmniej do roku 2013. W procesie formułowania celów Planu Rozwoju Lokalnego uwzględniono uwarunkowania wewnętrzne wynikające z mocnych i słabych stron regionu nyskiego oraz uwarunkowania zewnętrzne uzależnione od otoczenia, stwarzające szanse jak również zagrożenia rozwoju.

ANALIZA SWOT

Pracę nad analizą szans, zagrożeń oraz słabych i mocnych stron regionu nyskiego w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego związane z:

- przeprowadzeniem diagnozy sytuacji w gminie pod kątem uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych i społecznych,
- opracowaniem i przeprowadzeniem badań ankietowych wśród przedstawicieli sołectw, stowarzyszeń, jednostek organizacyjnych gminy,

pozwoły na uzyskanie opinii, spostrzeżeń, wniosków i uwag odnośnie stanu wyjściowego. Zdobyta wiedza umożliwiła przeprowadzenie dyskusji na temat wewnętrznych atutów, możliwości i pozytywnych cech gminy Nysa umożliwiających obecnie i w przyszłości podejmowanie działań służących rozwojowi społeczno-gospodarczego. Wiele uwag poświęcono także czynnikom hamującym tę działalność. Dyskusja na temat pozytywnego i negatywnego wpływu otoczenia zewnętrznego na proces tworzenia warunków do wzrostu konkurencyjności regionu nyskiego dotyczyła określenia okazji, możliwości i szans oraz zagrożeń związanych z planowaniem, organizacją, zarządzaniem, a zwłaszcza finansowaniem działań ze środków zewnętrznych w tym z Unii Europejskiej.

Fot.4. Portal

A.T.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ▪ korzystne położenie geograficzne w strefie przygranicznej, ▪ przejęte nieruchomości i obiekty powojkowe, ▪ bogata sieć szkół i placówek oświatowych w tym Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, ▪ międzynarodowe partnerstwo, ▪ oczyszczalnia ścieków, kolektory tranzytowe i składowisko odpadów, ▪ bogate dziedzictwo kulturowe, ▪ złoża kruszyw budowlanych, ▪ wysokie walory przyrodniczo-turystyczne, ▪ wykwalifikowana kadra wywodząca się z różnych branż produkcyjnych, ▪ podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ utrzymujące się wysokie bezrobocie rodzące patologie, ▪ wysoki udział kobiet oraz osób po 40 roku życia i absolwentów szkół w grupie bezrobotnych, ▪ brak pełnej infrastruktury technicznej na wsi (niepełne zwodociągowanie, brak sieci kanalizacyjnej i gazowej), ▪ niska zdolność do tworzenia miejsc pracy w sektorach o największym potencjale wzrostu nie pozwalająca na skompensowanie ubytku miejsc pracy w sektorach restrukturyzowanych, ▪ słabe przygotowanie absolwentów szkół do wymogów rynku pracy, ▪ postępujące ubożenie społeczeństwa, ▪ niski poziom wykształcenia na obszarach wiejskich, ▪ niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna na obszarach wiejskich, ▪ brak zaplecza konferencyjno- szkoleniowego, ▪ zły stan techniczny infrastruktury transportu i niska jakość oferowanych usług w tym zakresie, ▪ brak efektywnych powiązań drogowych i kolejowych z Republiką Czeską , ▪ słabe połączenia komunikacyjne, zmniejszająca się sieć PKS i PKP, ▪ zły stan techniczny dróg ▪ brak kompleksowo przygotowanych terenów inwestycyjnych, ▪ brak odpowiedniej infrastruktury turystycznej, ▪ rozdrobnione gospodarstwa rolne, ▪ brak specjalistycznego rolnictwa zdolnego do wypełnienia nisz rynkowych, ▪ brak nowoczesnych usług turystycznych, ▪ zacofanie gospodarcze wsi, ▪ brak planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów, które obowiązkowo powinny posiadać takie plany

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyśpieszenie niezbędnych zmian w wyposażeniu infrastrukturalnym w wyniku odpowiednio ukierunkowanego wsparcia środkami UE, ▪ wykorzystanie środków europejskich wspierających MSP, ▪ rozwijanie centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego, ▪ zapotrzebowanie na lokalne surowce mineralne ▪ umiejętność rozpoznania i wykorzystania nisz rynkowych, ▪ wysoki poziom wykształcenia młodych ludzi ▪ napływ obcego kapitału, ▪ umocnienie się rodzimego kapitału, ▪ podsufrea Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, ▪ rozwój przemysłu wysokich technologii ▪ wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców ▪ zainteresowanie inwestorów renowacją zespołów parkowo-pałacowych, ▪ zapotrzebowanie na usługi turystyczno-rekreacyjne i produkty rolnictwa ekologicznego ▪ promocja walorów przyrodniczych Obszaru Chronionego Krajobrazu Jezior Nyskiego i Otmuchowskiego, ▪ promocja walorów kulturowych Nysy, ▪ polityka sprzyjająca rozwojowi obszarów wiejskich, ▪ aktywna polityka zwalczania bezrobocia, ▪ wykorzystanie doświadczeń z kontaktów krajowych i zagranicznych,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niebezpieczeństwo niepełnego wykorzystania szans związanych z pozyskiwaniem środków UE w szczególności w wyniku opóźnień w przygotowaniu do realizacji dostatecznej liczby projektów inwestycyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych, ▪ niedoskonałość i niestabilność prawa polskiego, ▪ migracja wykształconych osób wkraczających na rynek pracy , ▪ Pogłębiające się różnice w zasobności obywateli, ▪ niski przyrost naturalny ▪ dalsze pogarszanie się sytuacji finansowej samorządów, ▪ zbyt niski wzrost gospodarczy dla zapewnienia odpowiedniego tempa tworzenia miejsc pracy, ▪ nieskuteczne mechanizmy hamujące rozwój patologii społecznych ▪ wysoka konkurencyjność krajowych i zagranicznych ofert pracy, ▪ brak środków na inwestycje

ZAPOTRZEBOWANIE NA DZIAŁANIA INWESTYCYJNE (WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH)

W ramach prac nad Planem Rozwoju Lokalnego przeprowadzono badania ankietowe dotyczące zapotrzebowania na działania inwestycyjne na terenie gminy.

Z badań zrealizowanych wśród przedstawicieli sołectw wynika, że:

- 1) Na 25 sołectwa 21 zgłasza potrzebę modernizacji bądź budowy terenów sportowych.
- 2) W 85% sołectw konieczny jest remont lub budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej.
- 3) Na terenie ponad połowy sołectw nie ma placu zabaw dla dzieci.
- 4) W ponad połowie sołectw zaobserwowano potrzebę urządzenia miejsc wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców.
- 5) ¼ sołectw widzi potrzebę zagospodarowania centrum wsi.
- 6) Co raz więcej mieszkańców zauważa odrębność i cechy charakterystyczne swojej miejscowości
- 7) Na terenach wiejskich występuje brak tras rowerowych, tras pieszych i ścieżek dydaktycznych.
- 8) Zaobserwowano brak działań związanych z zabezpieczeniem i adaptacją obiektów kultury
- 9) Na terenach wiejskich występuje brak obiektów turystycznych i bazy noclegowej.
- 10) Na obszarze gminy występuje brak informacji turystycznej.
- 11) Rady sołeckie potrzebują doradztwa w sprawach związanych z przygotowaniem planów rozwoju wsi oraz pozyskiwaniem funduszy unijnych na projekty w nim zawarte.

- 12) Z pośród 26 sołectw dwa sołectwa (Skorochów i Biała Nyska) została uznana za Centrum Rozwoju Lokalnego.
- 13) Prawie wszystkie jednostki potwierdziły istnienie barier w prowadzeniu działań inwestycyjnych. Za najistotniejsze bariery uznano:
  - brak środków własnych na finansowanie zadań,
  - brak przygotowanej dokumentacji technicznej.
- 14) Większość Rad Sołeckich zgłosiło potrzebę przeprowadzenia rozbudowy lub modernizacji układu drogowego poszczególnych wsi.
- 15) Utworzenie Regionalnego Centrum Gospodarki Odpadami uzależnione jest od wprowadzenia w życie ustawy o partnerstwie publiczno - prywatnym umożliwiającej nawiązanie współpracy w tworzeniu Centrum z partnerem prywatnym.
- 16) Istnieje potrzeba zmodernizowania systemu ciepłowniczego miasta Nysa.
- 17) Większość szkół wymaga remontu z zakresu termomodernizacji.
- 18) Wymagane jest wybudowanie drugostronnego zasilania miasta Nysa w wodę.

MISJA

Podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Nysa powinien być rosnący popyt na wytwarzane produkty i usługi przy jednoczesnym zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony środowiska. Aby to osiągnąć, w sytuacji globalizacji rynku, konieczne jest podnoszenie konkurencyjności obszaru gminy, co należy rozumieć jako oddziaływanie na zmianę struktury gospodarczej i poprawę sytuacji regionu nyskiego w zakresie produktywności gospodarki, wydajności pracy, tworzenia i absorpcji innowacji, wykształcenia mieszkańców, dochodów mieszkańców oraz ilości i jakości infrastruktury technicznej.. W tym kontekście uznając konkurencyjność przestrzeni gminy jako warunek poprawy bytu jej mieszkańców, określono misję w następującym brzmieniu:

**Gmina Nysa konkurencyjną przestrzenią,
atrakcyjną dla inwestycji,
zamieszkania i wypoczynku**

Realizacja określonej misji wymaga synergicznego oddziaływania na układ, który obejmuje: system oświaty i edukacji, przedsiębiorców gotowych do podnoszenia swoich kwalifikacji i wdrażania nowoczesnych technologii, infrastrukturę techniczno-instytucjonalną promującą region nyski, powiązania naukowe i biznesowe z zagranicą, efektywne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych oraz źródła finansowania działań inwestycyjnych. Efektem takiej współpracy będzie rozwój regionu zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, czyli uwzględnianie w procesie rozwojowym elementu ekonomicznego, przyrodniczego, społecznego oraz planowania przestrzennego.

PRIORYTETY, CELE STRATEGICZNE

Biorąc pod uwagę wyniki analizy SWOT, opracowano układ priorytetów i celów strategicznych, które mają zagwarantować poprawność realizacji działań zmierzających do spełnienia wyznaczonej dla gminy Nysa misji.

PRIORYTET I	CELE STRATEGICZNE
Wzmocnienie konkurencyjności gospodarki regionu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy Nysa, 2. Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych
PRIORYTET II	CELE STRATEGICZNE
Stąła poprawa warunków życia, zamieszkania, obsługi i bezpieczeństwa publicznego mieszkańców,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój nowoczesnych i funkcjonalnych usług społecznych i edukacyjno-sportowych 2. Aktywna polityka zwalczania bezrobocia
PRIORYTET III	CELE STRATEGICZNE
Wykorzystanie potencjału turystycznego, kulturowego, historycznego i przyrodniczego dla rozwoju społeczno-gospodarczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ochrona dziedzictwa kulturowego 3. Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych 4. Rozwój turystyki
PRIORYTET IV	CELE STRATEGICZNE
Rozwój obszarów wiejskich i tworzenie warunków dla strategicznych przekształceń w rolnictwie,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów wiejskich

CELE STRATEGICZNE

I.1. Wzrost atrakcyjności regionu nyskiego

Stworzenie warunków do wzrostu atrakcyjności regionu nyskiego, w ramach Priorytetu I będzie się odbywać, poprzez oddziaływanie na obecne mocne strony gminy Nysa, głównie za pomocą inwestycji w infrastrukturę transportową, ochrony środowiska. Rozwój infrastruktury powinien się przyczynić do zwiększenia atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania i pracy, do rozbudowy i modernizacji oraz zwiększenia bezpieczeństwa infrastruktury drogowej zwiększającej dostępność komunikacyjną Gminy Nysa i powiązanie jej z układem transportowym regionu opolskiego, krajowego.

Cel strategiczny będzie realizowany poprzez następujące cele operacyjne:

1. *Poprawa powiązań infrastrukturalnych szczególnie pomiędzy stolicą regionu miastem Nysa a ośrodkami lokalnymi, regionalnymi i ośrodkami Republiki Czeskiej.*
2. *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowisk,*

I.2. Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych

Gmina Nysa dysponuje terenami przemysłowymi i powojskowymi, które odpowiednio zagospodarowane mogą stanowić centra rozwoju społeczno-gospodarczego. Ważnym zadaniem w ramach rewitalizacji obszarów przemysłowych i powojkowych jest zmiana dotychczasowych funkcji i adaptacja terenu i znajdujących się tam obiektów na cele: usługowe, gospodarcze, społeczne, edukacyjne, zdrowotne, rekreacyjne, kulturalne i turystyczne. Konwersja terenów przemysłowych i

powojkowych powinna odbywać się z uwzględnieniem tradycji produkcyjnych na terenie gminy, kwalifikacji kadry pracowniczej. Działania w ramach celu strategicznego powinny być ukierunkowane na wsparcie projektów w zakresie infrastruktury służącej rozwojowi działalności gospodarczej, tworzącej warunki do wzrostu zatrudnienia. Preferencją należy objąć przemysł elektromaszynowy, spożywczy i materiałów budowlanych.

Realizacja celu strategicznego będzie następować poprzez następujące cele operacyjne:

1. *Przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obiektów i terenów przemysłowych i powojkowych.*
2. *Zagospodarowanie terenów inwestycyjnych.*

II.1. Rozwój nowoczesnych i funkcjonalnych usług społecznych i edukacyjno-sportowych

Zmieniające się warunki społeczne i gospodarcze skutkują potrzebą przygotowania ludzi do radzenia sobie w nowych warunkach. Najważniejsze jest usunięcie poczucia zagrożenia spowodowanego brakiem umiejętności niezbędnych do wykonywania nowych zadań. Młodzi ludzie wkraczający na rynek pracy często nie posiadają praktycznego doświadczenia zawodowego a poziom wykształcenia osób dorosłych jest w dalszym ciągu niski. Wyraźnie widoczne są dysproporcje pomiędzy poziomem wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich i miastem Nysa. Dlatego inwestycje w infrastrukturę edukacyjną są kluczowe dla pogłębienia spójności społecznej i poprawy szans edukacyjnych. Ważnym zadaniem jest również rozwój infrastruktury sportowej, która jest na niezadawalającym poziomie. Szczególną uwagę należy zwrócić na udostępnienie obiektów edukacyjnych, społecznych i sportowych osobom niepełnosprawnym. Inną ważną kwestią jest wsparcie najuboższych poprzez objęcie ich pomocą opieki społecznej oraz udostępnienie im mieszkań socjalnych. Obecnie rodziny podlegają różnym poważnym zagrożeniom - wiele z nich, szczególnie w miastach, nie może pozwolić sobie na odpowiednie mieszkanie. Gmina Nysa leży na obszarze pogranicza polsko-czeskiego w bliskim sąsiedztwie granicy polsko-czeskiej. Pogranicze polsko-czeskie stanowi obszar przenikania i wzajemnego wzbogacania się kultur sąsiednich narodów. Jest to obszar dynamicznego rozwoju, opartego o uzupełniające się zasoby społeczne, gospodarcze i środowiskowe, wykorzystujące szanse wynikające z różnicy potencjałów po obu stronach granicy.

Cel strategiczny w tym obszarze będzie realizowany poprzez następujące cele cząstkowe:

1. *Podniesienie poziomu życia poprzez poprawę jakości infrastruktury społecznej, w tym infrastruktury edukacyjne, zdrowotnej i sportowe.*
2. *Rozwijanie kontaktów międzynarodowych*
3. *Rozwój mieszkalnictwa*

II. 2. Aktywna polityka zwalczania bezrobocia

Ze względu na wysoką stopę bezrobocia, w tym bezrobocia strukturalnego, obok działań mających na celu tworzenie nowych miejsc pracy, potrzebne jest podjęcie działań związanych z ustawicznym kształceniem i lepszym przystosowaniem pracowników do wymogów rynku pracy. Ze względu na bezpośredni związek pomiędzy edukacją i bezrobociem, pilne powinny być działania mające na celu poprawę jakości edukacji. Promocja samozatrudnienia jest jednym z najważniejszych zadań w perspektywie nadchodzących lat. Ważnym zadaniem powinno być tworzenie przyjaznego środowiska dla rozwoju mikroprzedsiębiorstw. Kompleksowe wsparcie dotyczące zakładania własnej działalności gospodarczej powinno składać się z poradnictwa, szkoleń, zindywidualizowanych usług doradczych i szkoleniowych i dotacji w pierwszych miesiącach prowadzenia działalności jak również zapewnienia odpowiedniej infrastruktury. Należy wzmacniać i poszerzać działania realizowane przez OMNIBUS w

Nysie. Uwzględniając tradycje produkcyjne na terenie gminy, kwalifikacje kadry pracowniczej, preferencją należy objąć przemysł elektromaszynowy, spożywczy i materiałów budowlanych wykorzystujących nowoczesne energo i wodooszczędne technologie.

Celami operacyjnymi są:

1. *Zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców i ich zdolności w zakresie dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych.*
2. *Tworzenie miejsc pracy i przedsiębiorczość.*

III.1. Ochrona dziedzictwa kulturowego

Obszar gminy Nysa charakteryzuje się bogactwem kulturowym, mającym swoje odbicie w zachowanych obiektach sakralnych, jak również świeckich. Dziedzictwo kulturowe to nie tylko dobra materialne, ale również całokształt duchowego dorobku społeczeństwa, przekazywanego z pokolenia na pokolenie. Stan zachowania zabytkowych obiektów architektonicznych jest często bardzo zły, a obiekty turystyczne z zakresu dziedzictwa kulturowego charakteryzują się niedostatecznym przygotowaniem do tworzenia dodatkowych dochodów oraz miejsc pracy. Aktywna ochrona dziedzictwa kulturowego zakłada znalezienie współczesnych treści dla dawnych form i struktur przestrzennych oraz zaadaptowanie zabytkowej substancji architektonicznej do wymagań dzisiejszego życia. W starych spichlerzach, dworach, twierdzach, powstają wiejskie i małomiasteczkowe centra kulturalne i usługowe, punkty obsługi ruchu turystycznego, ośrodki aktywizacji gospodarczej. Program ochrony dziedzictwa kulturowego powinien skutecznie łączyć się z programem ożywienia gospodarczego obszarów wiejskich i miasta Nysa. Ważnym zadaniem jest również ochrona krajobrazu kulturowego ukształtowanego w ciągu wieków przez tradycyjne formy produkcji rolnej.

Cel strategiczny z tego obszaru będzie osiągnięty poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

1. *Rewitalizacja Twierdzy Nysa dla potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego.*
2. *Tworzenie tras turystycznych szlakiem dziedzictwa kulturowego.*
3. *Modernizacja i adaptacja zabytkowych obiektów architektonicznych dla potrzeb turystyki.*

III. 2. Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych

Rozwój lokalny powinien dokonywać się w oparciu o zasoby miejscowe, w szczególności przyrodniczo-krajobrazowe, gospodarcze i kulturowe. Celem nadrzędnym jest uzyskanie pozytywnych efektów, przy zachowaniu równowagi i wzajemnym wsparciu trzech najistotniejszych elementów: ludzi, ekonomii i środowiska przyrodniczego. Jakość środowiska wpływa nie tylko na kierunek i poziom rozwoju ekonomicznego, ale również na jakość i komfort życia. Gmina Nysa jest obszarem o dużej wartości przyrodniczej i bioróżnorodności. Na bioróżnorodność składają się: różne typy krajobrazów, zbiorowiska roślinne, rzadkie gatunki flory i fauny. Szczególnego znaczenia nabiera ochrona walorów przyrodniczych i prawidłowe kształtowanie krajobrazu jako wizualnego zapisu elementów środowiska i ich wzajemnych powiązań oraz wykorzystanie ich dla celów turystycznych. Poważny sektor uprawiania turystyki stanowi ekoturystyka. Przyroda jest atrakcyjna turystycznie i stanowi ważny motyw uprawiania turystyki i podróży.

Cel strategiczny z tego obszaru będzie realizowany poprzez następujące cele operacyjne:

1. *Wzrost bioróżnorodności i rozwój systemu obszarów chronionych,*
2. *Kształtowanie krajobrazu i ład przestrzennego na terenach wiejskich*
3. *Zwiększenie stopnia wykorzystania walorów przyrodniczych gminy dla celów turystycznych*

III 3. Rozwój turystyki

Turystyka wywiera coraz większy wpływ na gospodarkę i realizuje bardzo ważne cele społeczne, stwarzając szansę przyrostu miejsc pracy i dochodów mieszkańców. Ważnym zadaniem w obszarze turystyki, jest rozwój infrastruktury turystycznej, wypoczynkowej i zwiększenie standardu usług turystycznych oraz tworzenie markowych produktów turystycznych. Konieczne jest, więc, stworzenie nowoczesnej bazy noclegowej, przygotowanie atrakcji turystycznych przyciągających turystów nie tylko z regionu opolskiego, ale również z kraju i zagranicy. Należy dążyć do tego, aby Twierdza Nyska, Stare Miasto i Jezioro Nyskie stanowiły atrakcję wyróżniającą region nyski na arenie krajowej i międzynarodowej tworząc tym samym nową markę turystyczną.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

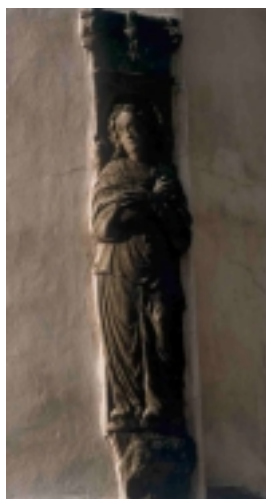
1. *Rozwój infrastruktury turystycznej,*
2. *Adaptacja Twierdzy Nysa dla celów turystycznych,*
3. *Rozwój centrum turystyczno-kulturalnego w Nysie*

IV.I. Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów wiejskich

W sytuacji występowania słabości strukturalnych rolnictwa związanego z niskim poziomem technologicznym produkcji, słabo rozwiniętymi powiązaniem rynkowymi, przerostem zatrudnienia oraz niskim poziomem wykształcenia, priorytetowymi działaniami na obszarach wiejskich powinny być dostosowanie sektora rolno- przetwórczego do warunków funkcjonowania na Jednolitym Rynku oraz zrównoważony rozwój. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich wiąże się z koncepcją wielofunkcyjności, polegającą na promowaniu rozwoju funkcji pozarolniczych obszarów wiejskich, kształtowaniem warunków różnorodnej działalności gospodarczej, utrzymaniem wartości krajobrazowych i przyrodniczych, zachowaniem tradycji i dziedzictwa kulturowego, rozwojem funkcji społecznych i kulturalnych oraz rozwojem infrastruktury technicznej.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów operacyjnych:

1. *Wykorzystanie istniejącego potencjału sektora rolniczego*
2. *Realizacja Programu Odnowy Wsi*

A.T.

Plan działań jest integralnym elementem Planu Rozwoju Lokalnego. Dla każdego z zawartych w Planie celów operacyjnych przygotowano charakterystykę działań, polepszających sytuację na obszarze gminy Nysa w zakresie:

- sytuacji gospodarczej obszaru gminy, w tym zasady kształtowania rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
- sposobie użytkowania terenu, rozwoju komunikacji i infrastruktury,
- stanu środowiska naturalnego, stanu środowiska kulturowego,
- poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, w tym zmiany w strukturze zamieszkania.
- zawierającą opis podstawowych jego elementów i wytycznych.

Listę niezbędnych zadań przygotowano w formie karty zadań. Każda karta rozpoczyna się nazwą właściwego celu strategicznego oraz celu operacyjnego i zawiera następujące elementy:

- nazwę zadania,
- rodzaj planowanych przedsięwzięć,
- okres realizacji,
- podmioty realizujące działanie,
- wskaźniki monitoringowe.

--	--

Cel strategiczny I.1.	Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy Nysa
Cel operacyjny I.1.1.	Poprawa powiązań infrastrukturalnych, szczególnie pomiędzy stolica regionu miastem Nysa a ośrodkami lokalnymi, regionalnymi i ośrodkami Republiki Czeskiej
<p>Rodzaj planowanych Przedsięwzięć</p> <p><i>zadania koordynowane</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa północnej obwodnicy miasta Nysy w ciągu drogi krajowej nr 46 oraz MOP-u (miejsca obsługi podróżnych). • Budowa obwodnicy wschodniej miasta Nysa w ciągu drogi krajowej nr 41. • Budowa obwodnic wsi Niwnica i Wierzbicie w ciągu drogi krajowej nr 41 wraz z modernizacją drogi. • Budowa obwodnicy wsi Wyszaków Śląski w ciągu drogi nr 407, • Modernizacja dróg wojewódzkich: nr 406 Nysa – Włostowa, nr 407 Nysa – Łącznik, nr 411 nysa-Granica Państwa. • Modernizacja dróg powiatowych.
<p><i>zadania własne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa dróg gminnych w miejscowościach: Przełek, Hajduki Nyskie w tym do Głębinowa, Niwnica, Sękowice, Wierzbicie w tym do remizy, Biała Nyska w tym do Podkamienia, Domaszkowice - do posesji 113, 111, 110, 127-133 i do cmentarza z parkingiem, Goświnowice w ul. Polnej, w ul. Kolejowej i do cmentarza, Głębinowie, Hanuszów Góra, Hława do starego młyna, Konradowa, Lipowa, Morowie w tym do stadniny koni, Rusocin do Zotogłowic , Sękowice w tym do Nysy w kierunku Orląt Lwoskich, Skorochów w tym od przystanku ul. Otmuchowska do wsi i do boiska, • Budowa drogi Złotogłowice-Rohus-Rusocin, • Modernizacja dróg gminnych w miejscowościach: Biała Nyska-ul. Słoneczna, ul. Parkowa, ul. Czterech Parcernych,, Domaszkowicach, Kubicach, Kopernikach, Lipowa, Morowie, Regulice - droga osiedlowa, do posesji, Sistrzychowice –ul. M. Kopernika, ul. Polna, ul. Spółdzielcza, • Budowa chodników w miejscowościach: Goświnowicach ul. Szkolna, Radzikowice wzdłuż dróg gminnych, Jędrzychów, • Remont chodników w miejscowościach: Biała Nyska –ul. Nyska, Skorochów, • Budowa przepustu na drodze z Domaszkowic do Kubic, • Budowa dróg w : <ul style="list-style-type: none"> - Dzielnicy Dolna Wieś - ul. Nowowiejska, Trugutta, Strzelców Bytomskich, - Dzielnicy Średnia Wieś – ul. Konarskiego, ul. Ściegiennego, - Alei Wojska Polskiego wraz z uzbrojeniem, - ul. Michałowskiego, - ul. Kozarzewskiego, Baczyńskiego, - AL. Duńczyków, - na osiedlu mieszkaniowym przy ul. Orzeszkowej • Budowa ciągów spacerowych i ścieżek rowerowych. • Budowa parkingów i miejsc postojowych. • Modernizacja przejść i obiektów PKP przy współpracy z PK <p>Modernizacja organizacji i infrastruktury komunikacyjnej śródmieścia ze szczególnym uwzględnieniem Rynku.</p>
Okres realizacji:	2005 – 2008 (równoległe z budowa kanalizacji sanitarnej w ramach Funduszu Spójności), do 2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, środki krajowe,

	wojewódzkie i powiatowe
Podmioty realizacji:	Gmina Nysa, Województwo Opolskie
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • długość wybudowanych dróg gminnych, • długość zmodernizowanych dróg gminnych, • długość wybudowanych chodników, • długość zmodernizowanych chodników, • ilość wybudowanych przepustów drogowych, <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury drogowej, • nośność wybudowanej drogi, • nośność zmodernizowanej drogi, • natężenie ruchu na drodze <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nakłady na bieżące utrzymanie (naprawy nawierzchni) drogi, • Liczba pojazdów korzystających z drogi (w okresie 1 roku), • Liczba wypadków (w okresie 1 roku)

--	--

Cel strategiczny I 1.	Wzrost atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy Nysa
Cel operacyjny I.1.2.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska
<p>Rodzaj planowanych Przedsięwzięć</p> <p><i>Zadania własne</i></p>	<p>Budowa infrastruktury ochrony środowiska, w tym;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budowa magistrali wodociągowej SUW Siostrzychowice – Nysa etap I,II, III, IV • Budowa sieci wodociągowej Nysa-Skorochów (ul.Saperska) , • Wymiana sieci wodociągowej w ul. Chełmońskiego w Nysie, • Rozbudowa SUW w Siostrzychowicach, • Modernizacja SUW w Goświnowicach, • Modernizacja przepompowni ścieków, • Modernizacja oczyszczalni ścieków w Nysie, • Modernizacja systemu ciepłowniczego w Nysie , • Modernizacja i budowa nowych węzłów ciepłych, • Budowa Regionalnego Centrum Gospodarki Odpadami • Modernizacja składowiska odpadów w Domaszkowicach • Rekultywacja składowiska odpadów w Goświnowicach, • Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Domaszkowice, Kubice, Wyszów Śląski, Niwnica, Konradowa, Wierzbice, Lipowa, Hajduki Nyskie, Podkamień, Hanuszów, Złotogłowice, Rusocin, Przełęk, Goświnowice, Morów, Hława, Siostrzychowice, Koperniki.
<p><i>Zadania koordynowane</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja wałów przeciwpowodziowych na rzece Biała Guchołaska, • Modernizacja wałów przeciwpowodziowych na rzece Nysa Kłodzka
Okres realizacji:	2005 – 2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, Fundusz Spójności
Podmioty realizacji:	Nyska Energetyka Ciepła Sp. z o.o w Nysie, Wodociągi i Kanalizacja „AKWA” Sp. zo.o., Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „EKOM” Sp. z o.o., WZMiUW w Opolu
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • długość wybudowanej sieci wodociągowej, • długość zmodernizowanej sieci wodociągowej, • długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej, • liczba zmodernizowanych przepompowni ścieków, • liczba wybudowanych zakładów utylizacji odpadów, • powierzchnia zrehabilitowanego składowiska odpadów, • liczba wybudowanych innych obiektów z zakresu gospodarki odpadami, • liczba zmodernizowanych systemów ciepłowniczych, • długość wybudowanej sieci ciepłowniczej, • długość zmodernizowanej sieci ciepłowniczej. • długość zmodernizowanych wałów przeciwpowodziowych <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba gospodarstw domowych/budynków podłączonych do sieci kanalizacji sanitarnej, • Liczba osób korzystających z sieci kanalizacji sanitarnej,

	<ul style="list-style-type: none"> • Długość sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy • Poziom wskaźników fizykochemicznych uzdatnionej wody, • Przepustowość zmodernizowanej oczyszczalni ścieków, • Ilość oczyszczonych ścieków • Liczba gospodarstw domowych obsługiwanych przez składowisko odpadów • Ilość odpadów poddawanych składowaniu w kompostowni, • Liczba gospodarstw domowych obsługiwanych przez zakład utylizacji/spalarnię odpadów <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku) • Ilość odpadów poddawanych składowaniu w kompostowni (w okresie 1 roku) • Ilość ścieków odprowadzonych i oczyszczonych (w okresie 1 roku)
--	---

--	--

Cel strategiczny I.2.	Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych
Cel operacyjny I.2.1.	Przywrócenie utraconych funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obiektów i terenów poprzemysłowych i powojkowych i uzbrojenie terenów inwestycyjnych.
Rodzaj planowanych Przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystanie dla na cele przemysłu nieuciążliwego i usług, obiektów pokoszarowych przy ul. Grodkowskiej i ul. Otmuchowskiej oraz części dawnego poligonu, Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych – teren dawnego ZUP II, Nyskiej Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Zagospodarowanie terenów przemysłowo-składowych w rejonie ulic Piłsudzkiego i Baligrodzkiej objętych obowiązującym planem miejscowym, Zagospodarowanie kompleksu pokoszarowego przy ul. Saperskiej, Zagospodarowanie dawnego poligonu zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, Kompleksowe uzbrojenie terenu pod rozwój gospodarczy o powierzchni 40 ha przy ul. Zwycięstwa w Nysie Aktywizacja gospodarcza turystycznego terenu Jeziora Nyskiego
Okres realizacji:	2005 – 2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR,
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski w Nysie
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> Powierzchnia usługowa na zrewitalizowanych terenach poprzemysłowych i po-wojskowych Powierzchnia wyremontowanej i przebudowanej infrastruktury publicznej na terenie zrewitalizowanym <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba nowych punktów usługowych na terenach zrewitalizowanych <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)

Cel strategiczny I.2.	Kompleksowe uzbrojenie terenów inwestycyjnych
Cel operacyjny I.2.2.	Uzbrojenie terenów inwestycyjnych.
Rodzaj planowanych Przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowe uzbrojenie terenu pod rozwój gospodarczy o powierzchni 40 ha przy ul. Zwycięstwa w Nysie • Aktywizacja gospodarcza turystycznego terenu Jeziora Nyskiego
Okres realizacji:	2005 – 2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR,
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski w Nysie
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych punktów usługowych na terenach inwestycyjnych <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba utrzymanych punktów usługowych (w okresie 2 lat)

Cel strategiczny II.1.	Rozwój nowoczesnych i funkcjonalnych usług społecznych i edukacyjno-sportowych
-------------------------------	---

Cel operacyjny II.1.1.	Podniesienie poziomu życia poprzez poprawę jakości infrastruktury społecznej, w tym infrastruktury edukacyjnej, zdrowotnej i sportowej
<p>Rodzaj planowanych przedsięwzięć</p> <p><i>zadania własne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Goświnowicach, • Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Niwnicy, • Modernizacja wszystkich szkół i przedszkoli w zakresie przystosowywania ich do obowiązujących norm (termomodernizacja) • Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 1 w Nysie, • Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 5 w Nysie, • Przebudowa Szkoły Podstawowej nr 10 w Nysie dla potrzeb osób niepełnosprawnych, • Przebudowa Gimnazjum Nr 1 w Nysie dla potrzeb osób niepełnosprawnych • Przebudowa obiektu przy ul. Armii Krajowej dla potrzeb Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej • Modernizacja stadionu przy ul. Sudeckiej • Remont hali sportowej przy ul. Głuchołaskiej, • Modernizacja Kąpieliska Miejskiego w Nysie przy ul. Ujejskiego, • Modernizacja Krytej Pływalni w Nysie przy ul. Piłsudskiego • Modernizacja Stadionu Miejskiego w Nysie przy ul. Kraszewskiego • Modernizacja Stadionu Miejskiego w Nysie przy ul. Sudeckiej • Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Niwnicy, • Modernizacja Nyskiego Domu Kultury,
<p><i>Zadania koordynowane</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój bazy materialnej i dydaktycznej dla potrzeb Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nysie,
Okres realizacji:	2005-2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski w Nysie
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zmodernizowanych szkół • Powierzchnia zmodernizowanych bibliotek • Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych • Powierzchnia wybudowanych obiektów sportowych <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury społeczno-edukacyjnej • Liczba osób korzystających z biblioteki • Liczba osób korzystających z obiektów sportowych <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób, które ukończyły na miejscu szkołę podstawową • Liczba osób tygodniowo korzystających z obiektów sportowych
Cel strategiczny II.1.	Rozwój nowoczesnych i funkcjonalnych usług społecznych i edukacyjno-sportowych

Cel operacyjny II.1.2.	Rozwijanie kontaktów międzynarodowych
Rodzaj planowanych przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> • Zacieśnienie kontaktów, skoordynowanie działań i rozszerzenie współpracy w różnych dziedzinach życia społecznego, kulturalnego w szczególności w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> ○ kontaktów kulturalnych, oświatowych i naukowych, ○ wykorzystania rekreacyjnego i turystycznego potencjału pogranicza • Kreowanie wspólnych projektów w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA • Opracowanie specjalnych programów rozwoju ruchu turystycznego, z uwzględnieniem turystyki wodnej, górskiej, miejskiej, wiejskiej, rowerowej i konnej, wykorzystujących komplementarność oferty po obu stronach granicy. • Tworzenie i rozpowszechnienie dwujęzycznej informacji, • Ścisła współpraca przy udostępnianiu kolejowego przejścia granicznego w Głucholazach dla odprawy ruchu osobowego,
Okres realizacji:	2005-2008
Źródło finansowanie:	Środki własne
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski w Nysie
Wskaźniki monitoringu	Produkt: <ul style="list-style-type: none"> • liczba lokali socjalnych Rezultat: <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z lokali socjalnych

Cel strategiczny II.1.	Rozwój nowoczesnych i funkcjonalnych usług społecznych i edukacyjno-sportowych
-------------------------------	---

Cel operacyjny II.1.3.	Rozwój mieszkalnictwa
Rodzaj planowanych przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> • Remont i modernizacji budynków komunalnych • Remont i modernizacja budynków zamieszkałych przez mniejszość romską • Adaptacja 2 budynków zakupionych od Agencji Mienia Wojskowego na lokale socjalne, • Przejęcie około 200 lokali mieszkalnych od PKP i DAEWOO, • Oddanie do użytku 217 mieszkań socjalnych do roku 2008 • Modernizacja budynków zamieszkałych przez mniejszość romską
Okres realizacji:	2005-2008
Źródło finansowanie:	Środki własne
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski w Nysie
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba lokali socjalnych <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z lokali socjalnych

Cel strategiczny II. 2.	Aktywna polityka zwalczania bezrobocia
Cel operacyjny II.2.1.	Zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców i ich zdolności w zakresie dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych

<p>Rodzaj planowanych przedsięwzięć</p> <p><i>zadania własne</i></p> <p><i>zadania koordynowane</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój działalności Centrum Informacji i Aktywizacji Społecznej OMNIBUS • Utworzenie Centrum Kształcenia Praktycznego w Nysie <ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie szkoleń ze Środków Funduszu Pracy • Poradnictwo zawodowe • Realizacja programu – przeciwdziałanie bezrobociu w ramach umowy partnerskiej pomiędzy Powiatem Nyskim a Powiatem Mainz-Bingen, • Realizacja programu PHARE 2001- Program „Pomocy dla młodzieży poszukującej pracy” • Realizacja programu – EURO-KONSULTANT – program aktywizacji zawodowej absolwentów • Realizacja Programu – WSPÓLNY BIZNES Program Współpracy Przygranicznej, • Realizacja programu „Ośrodek kształcenia językowego dla bezrobotnych”
<p>Okres realizacji:</p>	<p>Zadania ciągłe</p>
<p>Źródło finansowanie:</p>	<p>Środki z funduszy UE, Fundusz Pracy</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Nysie, Urząd Pracy w Sumperku</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba szkoleń <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba przeszkolonych absolwentów, • liczba przeszkolonych bezrobotnych

<p>Cel strategiczny II. 2.</p>	<p>Aktywna polityka zwalczania bezrobocia</p>
<p>Cel operacyjny II.2.2.</p>	<p>Tworzenie nowych miejsc pracy i przedsiębiorczość</p>

<p>Rodzaj planowanych przedsięwzięć</p> <p><i>Zadanie własne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie warunków dla rozwoju przestrzennego Oddziału Wałbrzyskiej Strefy Ekonomicznej przy ul. Zwycięstwa. • Maksymalne wykorzystanie istniejącej bazy przemysłowo-składowej na cele produkcyjne. • Stworzenie funkcji produkcyjnych w ukształtowanej dzielnicy przemysłowo-składowej we wschodniej i południowo-wschodniej części miasta Nysa. • Przeznaczenie terenów wsi Głębinów przy drodze krajowej 46 i przy jej projektowanej obwodnicy pod lokalizację lokalnego przemysłu, rzemiosła, składów z preferencją pod przetwórstwo rolno-spożywcze w sąsiedztwie elewatorów zboża. • Preferencje w lokalizacji w jednostkach wiejskich zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego między innymi dla grup producenckich i różnych form obsługi rolnictwa. • Utrzymanie i rozwój przemysłu materiałów budowlanych bazujących na eksploatacji surowców. • Wykorzystanie tradycji i potencjału przemysłu elektromaszynowego, samochodowego, garbarskiego, spożywczego, materiałów budowlanych.
<p><i>zadania koordynowane</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Realizowanie programu prac interwencyjnych oraz robót publicznych • Aktywizacja Zawodowa Absolwentów poprzez organizowanie staży absolwentskich • Pożyczki z Funduszu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej • Poradnictwo pracy • Giełda pracy • Realizacja Programu - Praca Dla Pielęgniarek • Rozwój działalności Powiatowego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości • Organizowanie Targów Pracy
<p>Okres realizacji:</p>	<p>Zadania ciągłe</p>
<p>Źródło finansowanie:</p>	<p>Środki funduszy UE,</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Powiatowy Urząd Pracy w Nysie</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba lokali socjalnych <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych miejsc pracy
<p>Cel strategiczny III 1.</p>	<p>Ochrona dziedzictwa kulturowego</p>
<p>Cel operacyjny III.1.1.</p>	<p>Rewitalizacja Twierdzy Nysa dla potrzeb rozwoju społeczno-gospodarczego.</p>

<p>Rodzaj planowanych przedsięwzięć</p> <p><i>zadania własne</i></p> <p><i>Zadania koordynowane</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Realizacja I etapu projektu</u> - „Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa” : Działanie 1 - Rewitalizacja Fortu Wodnego, Park Miejski cz.2, przy ul. Powstańców Śl. Działanie 2 – Rewitalizacja Bastionu św. Jadwigi przy ul. Piastowskiej. • <u>Realizacja II etapu projektu</u> - „Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa”: Działanie 1 – Rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul. Powstańców Śl. wraz z trzystopniowym wodnym systemem fos, kanałów, zastaw i stawów. Działanie 2 – połączenie grobli fortecznej Fortu Wodnego z bulwarem rzeki Nysy Kłodzkiej Działanie 3 – rewitalizacja fortecznej Wieży Ciśnień przy ul.Obrońców Tobruku Działanie 4 – rewitalizacja Fortu II na terenie byłego Poligonu • <u>Realizacja III etapu projektu</u> - „Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa”: Działanie 1 - Rewitalizacja Fortu Prusy przy ul. Obrońców Tobruku <ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja Fortu Pruskiego przy ul. Otmuchowskiej 1a
<p>Okres realizacji:</p>	<p>I etap - 2004-2006 II etap - 2007 - 2008 III etap – 2009 – 2011 2004-2005</p>
<p>Źródło finansowania:</p>	<p>Środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, Narodowe Centrum Kultury</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Urząd Miejski, Nyski Klub Motocyklowy GLOBETROTTER HOMELESS,</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej • Powierzchnia odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego • Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami • Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych • Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej

	<p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki
--	---

Cel strategiczny III 1.	Ochrona dziedzictwa kulturowego
Cel operacyjny III.1.2.	Tworzenie tras turystycznych szlakiem dziedzictwa kulturowego

<p>Rodzaj planowanych Przedsięwzięć</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych: <ul style="list-style-type: none"> - „Wokół Jeziora Nyskiego „(ok.35 km). - „Śladami krzyży pokutnych” (ok.20 km). - „Na tropach skarbu Liczyrzepy” (86,6km) - „Wyprawa do letniej rezydencji biskupiej” (97,5km) - „Śladami czarownic” (ok.20 km). • Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej i pieszej po obiektach „Twierdzy Nysa” (ok.35 km). • Oznakowanie trasy turystycznej: <ul style="list-style-type: none"> - „Nysa –Śląski Rzym na styku europejskich kultur i tradycji” - „Szlak Eichendorffa” • Budowa i oznakowanie trasy rowerowej krajoznawczo przyrodniczej Domaszkowice - Przydroże Małe w Domaszkowicach • Budowa i oznakowanie szlaku spacerowego z tarasem widokowym na górę Jana w Goświnowicach • Budowa i oznakowanie wyciągu narciarskiego i toru saneczkarskiego wraz z oświetleniem na Górze Jana w Goświnowicach • Budowa i oznakowanie szlaku spacerowego z tarasem widokowym na górkę Kozią w Goświnowicach • Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej szlakiem po byłych torach PKP w Kopernkach • Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej na terenie nieczynnych torów kolejowych Podkamień-Kalków w Morowie • Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej z tarasem widokowym w kierunku ostoi dzikich zwierząt pomiędzy wsiami Hanuszów i Prusinowice w Złotogłowicach • Budowa i oznakowanie ścieżki dydaktycznej rzeki Nysy Kłodzkiej w Złotogłowicach • Budowa i oznakowanie szlaku pieszego w kierunku kościoła Rochu w lasku w Złotogłowicach
<p>Okres realizacji:</p>	<p>2005-2013</p>
<p>Źródło finansowania:</p>	<p>środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, środki ERDFw ramach SPO „Restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich”</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Urząd Miejski , Kościół Katolicki, Rady Sołeckie wsi: Domaszowice, Goświnowice, Koperniki, Morów, Złotogłowice</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury turystycznej • Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy turystycznej <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie turystyki • Stałe miejsca pracy w obszarze turystyki
--	---

Cel strategiczny III 1.	Ochrona dziedzictwa kulturowego
Cel operacyjny III.1.3	Modernizacja i adaptacja zabytkowych obiektów architektonicznych dla potrzeb turystyki na terenie Nysy

<p>Rodzaj planowanych Przedsięwzięć</p> <p><i>zadania własne</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Renowacja: <ul style="list-style-type: none"> - kościoła św. Krzyża wraz z kompleksem cmentarnym w Nysie przy ul. Ujejskiego. - obiektów zabytkowych kościoła św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie. - kościoła Św. Rocha w Nysie przy ul. Aleje Wojska Polskiego. - kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP - kościoła p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła - Pałacu Biskupiego - Dzwonnicy Katedralnej - „Pięknej Studni” - Wieży Bramnej Wrocławskiej - Fontanny Trytona - zabytkowych kamieniczek przy ul. Brackiej - Rynku Solnego. • Remont zabytkowego budynku „Domu Wagi Miejskiej” w Nysie przy ul. Sukienniczej (Rynek) oraz jego adaptacja na Centrum Kultury. • Modernizacja Nyskiego Domu Kultury przy ul. Wałowej. • Restauracja i zagospodarowanie nyskiego Rynku z przylegającymi ulicami.
<p>Okres realizacji:</p>	<p>2005-2011</p>
<p>Źródło finansowania:</p>	<p>środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, Narodowe Centrum Kultury</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Urząd Miejski, Kościół Katolicki</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej • Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego • Powierzchnia odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego • Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Liczba obiektów zabezpieczonych przed zagrożeniami • Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych • Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki
<p>Cel strategiczny III 3.</p>	<p>Rozwój turystyki</p>
<p>Cel operacyjny III.3.1.</p>	<p>Infrastruktura turystyczna</p>

<p>Rodzaj planowanych Przedsięwzięć</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizacja i rozbudowa Nyskiego Ośrodka Rekreacji w Skorochowie w tym: <ul style="list-style-type: none"> - modernizacja zasilania i sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej oraz instalacji wod.-kan, - modernizacja pola namiotowego i karawaningowego wraz z zapleczem sanitarno-gospodarczym, - modernizacja obiektów noclegowych - modernizacja boisk do gier sportowych - budowa wyciągu narciarskiego - budowa mola z przystanią - zakup jachtu spacerowego - budowa kręgielni - budowa parkingu wraz z infrastrukturą sanitarną przy drodze krajowej nr 46 oraz - modernizacja parkingu przy drodze powiatowej nr 1631, • Zagospodarowanie pod kątem usług kulturalnych i rekreacyjnych terenu przy ul. Saperskiej obok Kąpieliska Miejskiego. • Budowa hotelu z funkcją konferencyjną nad Jeziorem Nyskim przy drodze krajowej nr 46, • Aktywizacja gospodarcza turystycznego terenu Jeziora Nyskiego • Modernizacja i rozbudowa infrastruktury turystycznej Klubu Żeglarskiego Nysa • Odtworzenie i budowa nadbrzeżnego bulwaru Nysy Kłodzkiej wraz z towarzyszącą małą architekturą od Al. Roosevelta do Fortu Wodnego (Park Miejski przy ul.Powstańców Śl.).
<p>Okres realizacji:</p>	<p>2005-2011</p>
<p>Źródło finansowania:</p>	<p>środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, środki ERDF w ramach SPO „Restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich”</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Urząd Miejski, Stowarzyszenie – Klub Żeglarski w Nysie</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej • Lokalne punkty informacji kulturalnej i turystycznej • Nowe miejsca noclegowe • Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej • Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych

	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki
--	---

Cel strategiczny III. 2	III. 2. Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych
Cel operacyjny III.2.1.	Wzrost bioróżnorodności i rozwój systemu obszarów

	chronionych
Rodzaj planowanych przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie ostoi przyrody NATURA 2000 – Forty Nyskie, • Zwiększenie powierzchni obszarów chronionych, w tym o: <ul style="list-style-type: none"> - powiększenie rezerwatu Przełęk, - Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Strzebińskie” i "Przedgórze Paczkowskie”, - Zespołu przyrodniczo-krajobrazowy „Ujście Białej Głuchołaskiej”, - Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Nysy” - Użytek ekologiczny „Kamienieckie Łąki” • Zwiększenie lesistości gminy o ok. 35 ha do 2013r. • Ochrona i renaturyzacja obszarów wodno-błotnych, szczególnie w dolinach rzek: Nysy Kłodzkiej, Białej Głuchołaskiej i Cielnicy • Zwiększanie powierzchni zadrzewień i zakrzaczeń, niezaorywanie miedz, ciepłolubnych łąk na zboczach, pozostawienie oczek wodnych i buforowych stref zielonej przy ciekach.
Okres realizacji:	2005-2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, EKOFUNDUSZ, GEF, Programy Rolno-Środowiskowe, środki unijne w ramach SPORiMSZROW
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski, Sołectwa, Rolnicy, Wojewoda
Wskaźniki monitoringu	Produkt: <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia obszarów chronionych • Powierzchnia lasów • Powierzchnia zadrzewień • Powierzchnia obszarów wodno-błotnych o charakterze naturalnym Rezultat: <ul style="list-style-type: none"> • Liczba gatunków roślin • Liczba chronionych i rzadkich gatunków roślin i zwierząt

Cel strategiczny III. 2	III. 2. Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych
Cel operacyjny III.2.2.	Kształtowanie krajobrazu i ładu przestrzennego na terenach wiejskich

Rodzaj planowanych przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> • Dokonanie nasadzeń, co najmniej 400 szt. zieleni trwałej rocznie w miejscowościach gminnych i wzdłuż dróg • Zachowanie mozaiki łąk, pól i zadrzewień, wprowadzanie śródpolnych zadrzewień, zakrzaceń • Wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR), • Wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego, • Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w szczególności terenów wiejskich
Okres realizacji:	2005-2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, EKOFUNDUSZ, GEF, Program Rolno-Środowiskowy, środki unijne w ramach SPORiMSZROW
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski, Sołectwa, Rolnicy, ODR
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miejscowości objęte aktualnym planem miejscowym • Liczba ulic z zielenią wysoką (aleje) • Liczba gospodarstw wdrażających zasady dobrej praktyki rolniczej • Liczba gospodarstw ekologicznych <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba turystów

Cel strategiczny III. 2	III. 2. Ochrona walorów i zasobów przyrodniczych
Cel operacyjny III.2.3	Zwiększenie stopnia wykorzystania walorów przyrodniczych gminy dla celów turystycznych

Rodzaj planowanych przedsięwzięć	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych, w szczególności: Miasto Nysa (Forty Nyskie), Biała Nyska, Przełęk (okolice rezerwatu), Głębinów • Budowa infrastruktury turystycznej: wież widokowych, pomostów itp. w okolicach Białej Nyskiej, Przełęku, Skorochowa • Rewaloryzacja i zagospodarowanie parków (w szczególności parki w mieście Nysa, Siestrzychowice, Biała Nyska)
Okres realizacji:	2005-2013
Źródło finansowanie:	Środki własne, EKOFUNDUSZ, GEF, środki unijne w ramach SPORiMSZROW
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski, Sołectwa,
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Długość wybudowanych ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych • Liczba nowych obiektów infrastruktury turystycznej • Liczba zagospodarowanych parków <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych • Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury turystycznej • Liczba osób korzystających ze ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych

Cel strategiczny IV.I.	IV.I. Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów wiejskich
Cel operacyjny IV.I.1	Wykorzystanie potencjału rozwojowego sektora rolniczego

<p>Rodzaj planowanych przedsięwzięć</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa funkcjonalnej sieci dróg transportu rolnego dostosowanej do współcześnie stosowanych maszyn rolniczych w miejscowościach: Hajduki Nyskie, Domaszkowice do pól w kierunku Węży, Domaszkowice - do pól w kierunku Wyszkowa, Ilawa - do pól dz.nr 274,264, Kepnica, Konradowaj, Koperniki, Lipowa w kierunku Mieszkowic, Regulice, Rusocin, Złotogłowice, Wyszków Śląski. - Modernizacja i rozwój zakładów działających w obszarze przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych. - Poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych. - Zmniejszenie ilości działek o kształtach niedogodnych do uprawy mechanicznej. - Zapewnienie każdej działce powstałej w wyniku scalenia gruntów dostępu do drogi o charakterze drogi publicznej. - Wydzielenie niezbędnych gruntów na cele infrastruktury technicznej i społecznej w ramach postępowania scaleniowego-bez procedur wywłaszczeniowych, - Tworzenie warunków przestrzennych dla procesu zwiększenia lesistości gminy oraz odbudowa funkcji gospodarczych, ekologicznych i społecznych zdegradowanych terenów leśnych, - Podniesienie standardu życia i pracy na wsi, - Rozwój działalności związanej z uruchomieniem lub rozwojem działalności dodatkowej w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> o agroturystyki, o usług związanych z turystyką i wypoczynkiem, o usług na rzecz rolnictwa i gospodarki leśnej, o wytwarzania materiałów energetycznych z biomasy (zagospodarowanie słomy, odpadów łąkowych, leśnych) oraz zakładanie plantacji roślin wieloletnich i przeznaczonych na cele energetyczne
<p>Okres realizacji:</p>	<p>2005-2013</p>
<p>Źródło finansowanie:</p>	<p>Środki własne, FOGR, środki unijne w ramach SPORiMROW</p>
<p>Podmioty realizacji:</p>	<p>Urząd Miejski, Sołectwa, Rolnicy</p>
<p>Wskaźniki monitoringu</p>	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • długość wybudowanych dróg dojazdowych do pól <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia gospodarstw rolnych

<p>Cel strategiczny IV 1.</p>	<p>Przeciwdziałanie marginalizacji obszarów wiejskich</p>
<p>Cel operacyjny IV.1.1.</p>	<p>Realizacja Programu Odnowy Wsi</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie centrum wsi w: Białej Nyskiej, Goświnowicach, Hławie, Jędrzychowie, Wierzbięcicach, Złotogłowicach • Remont i urządzenie terenu boiska piłkarskiego w: Domaszowicach, Głębinowie, Jędrzychowie, Hławie, Kępnicy, Konradowej, Kopernikach, Kubicach, Lipowej, Przełęku, Radzikowicach, Rusocinie, Sękowicach, Siostrzechowicach, Skorochowie, Wierzbięcicach, Wyszkwie Śląskim, Złotogłowicach • Budowa boiska sportowego w Morowie, Regulicach Budowa kortu tenisowego w Hanuszowicach • Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej w: Domaszowicach, Hajdukach Nyskich, Januszowicach, Jędrzychowie, Lipnicy, Kępnicy, Kopernikach, Kubicach, Niwnicy, Podkamieniu, Przełęku, Radzikowicach, Regulicach, Rusocinie, Sękowicach, Skorochowie, Wyszkwie Śląskim, Złotogłowicach • Rozbudowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej w Głębinowie • Remont budynku po remizie na świetlicę wiejską Morów • Zakończenie budowy świetlicy- II etap w Hławie • Remont świetlicy wiejskiej-etap II w Konradowej • Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej, w Siostrzechowicach • Modernizacja i adaptacja budynku byłego przedszkola dla potrzeb centrum kulturalno-turystycznego wsi Goświnowice • Zagospodarowanie działek nr 401 i 402 na urządzenie terenów zielonych i wypoczynkowych w Kopernikach • Zagospodarowanie terenu sportowo-rekreacyjnego we wsiach: Goświnowice, Hajduki Nyskie • Urządzenie terenu przy świetlicy wiejskiej w Lipowej • Zagospodarowanie centrum sportowo rekreacyjnego, budowa boisk do tenisa i piłki siatkowej oraz remont boiska do piłki nożnej w Niwnicy • Modernizacja i adaptacja budynku byłego przedszkola dla potrzeb centrum kulturalno-turystycznego wsi Goświnowice • Zagospodarowanie terenu przy Publicznej Szkole Podstawowej dla celów sportowo-rekreacyjnych • Ukształtowanie terenów wypoczynkowych dla turystów i mieszkańców wsi • Zagospodarowanie zbiornika wodnego Rusocin • Remont kaplicy na cmentarzu w Goświnowice, w Niwnicy • Remont schodów w kościele w Goświnowicach • Remont kościoła w: Hławie, Kępnicy, Niwnicy, Przełęku, Regulicach, Wierzbięcicach • Budowa domu pogrzebowego w: Kępnicy, Lipowej • Zagospodarowanie terenu przed cmentarzem na parking w wsach: Kępnica, Radzikowice • Modernizacja i adaptacja budynku parafialnego na dom pogrzebowy w Kopernikach • Remont i urządzenie terenu placu zabaw w: Głębinowie, Jędrzychowie, Konradowej, Morowie Radzikowicach, Regulicach, Rusocinie, Sękowicach • Budowa placu zabaw w: Hajdukach Nyskich, Januszowice, Hławie, Kubicach, Lipowej, Podkamieniu, Siostrzechowicach, Wierzbięcicach, Złotogłowicach
Okres realizacji:	2005-2011

Źródło finansowania:	środki własne, środki ERDF w ramach ZPORR, środki ERDF w ramach SPO „Restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich”,
Podmioty realizacji:	Urząd Miejski, Kościół Katolicki, Rady Sołeckie wsi: Biała Nyska, Domaszowice, Goswinowice, Głębinów, hajduki Nyskie, Hanuszów, Jędrzychów, Iława, Kępnic, Konradowa, Koperniki, Kubice, Lipowa, Morów, Niwnica, Podkamień, Przełek, Radzikowice, Regulice, Rusocin, Sękowice, Siestrzechowice, Skorochów, Wierzbice, Wyszów Śląski, Złotogłowicach
Wskaźniki monitoringu	<p>Produkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej • Lokalne punkty informacji kulturalnej i turystycznej • Nowe miejsca noclegowe • Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej • Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej <p>Rezultat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Liczba nowych miejsc pracy powstała w wyniku realizacji projektów turystycznych i kulturalnych • Liczba osób korzystających z nowej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej <p>Oddziaływanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liczba korzystających z nowych ofert programowych w zakresie kultury i turystyki • Stałe miejsca pracy w obszarze kultury i turystyki

V. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW

Propozycje zadań do realizacji w ramach Planu Rozwoju Lokalnego były przedstawione Radom Sołeckim i jednostkom organizacyjnym Urzędu Miejskiego jak również organizacjom pozarządowym. Otrzymane wnioski i uwagi zostały poddane weryfikacji, co pozwoliło na uporządkowanie ich według właściwości należących do kompetencji gminy. Część wniosków została zakwalifikowana jako zadania bieżące, część została odrzucona, pozostałe zostały przekazane do wydziałów branżowych, celem dokonania opisu zadania i oszacowania kosztów realizacji zadania. W wyniku tych prac wyeliminowano wnioski powtarzające się bądź będące częścią wniosków większych. Hierarchię ważności ustalono po przeanalizowaniu kryteriów oceny podanych poniżej.

1. Kryteria oceny inwestycji w kategoriach rozwoju społeczno-gospodarczego:

- **zasięg oddziaływania:**
  - b. jedno sołectwo - 1,
  - c. więcej niż jedno sołectwo - 2,
  - d. cała gmina – 3,
  - e. zasięg regionalny – 4,

- **wpływ na rozwój gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy:**
  - a. nie wpływa – 0,
  - b. podwyższa atrakcyjność inwestycyjną gminy, co w przyszłości może przyczynić się do utrzymania istniejących lub powstania nowych miejsc pracy – 3,
  - c. w istotny sposób inwestycja przyczynia się do powstania nowych podmiotów gospodarczych i nowych miejsc pracy oraz podwyższa atrakcyjność inwestycyjną gminy - 6,

- **wpływ inwestycji na rozwój edukacyjno-oświatowy:**
  - a. nie ma wpływu - 0,
  - b. poprawia możliwość rozwoju edukacyjno-oświatowego - 1,
  - c. dodaje nową jakość do możliwości edukacyjno-rozwojowych - 3,

- **wpływ inwestycji na poprawę wykorzystania istniejących obiektów użyteczności publicznej:**
  - a. nie ma wpływu - 0,
  - b. poprawia wykorzystanie obiektu – 1,

- **wpływ inwestycji na poprawę środowiska naturalnego:**
  - a. nie ma wpływu - 0,
  - b. ma wpływ - 1,
  - c. ma bardzo duży wpływ – 2,

- **wpływ na poprawę komfortu życia mieszkańców:**
  - a. neutralny – 0,
  - b. pozytywny – 1,
  - c. duży – 2.

2. Kryteria oceny inwestycji w kategoriach gotowości realizacyjnej:

- a. inwestycja przygotowana do realizacji – 6,
- b. inwestycja zaawansowana w 50% - 3,
- c. inwestycja w fazie koncepcji i wstępnych opracowań 1,
- d. inwestycja nowa – 1.

3. Ocena inwestycji w kategoriach finansowych:

- a. wpływ inwestycji na budżet gminy,

- b. korzystna dla mieszkańców,
- c. możliwość finansowania ze źródeł pozabudżetowych.

W wyniku oceny proponowanych zadań zgodnie z przyjętymi kryteriami oceny, wybrano przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach Planu Rozwoju Lokalnego na lata 2004 - 2006.

Tabela 45. Lista priorytetowych zadań do zrealizowania w latach 2004-2006 z perspektywą do 2013

Lp.	Nazwa zadania	Planowany okres realizacji	Wartość inwestycyjna zadania
1.	Aktywizacja gospodarcza turystycznego terenu Jeziora Nyskiego: - etap I : uzbrojenie terenu w sieć wodno-kanalizacyjną w obrębie głównych ciągów komunikacyjnych, - etapII: budowa głównych dróg i ciągów komunikacyjnych z infrastrukturą towarzyszącą, - etap III: zagospodarowanie terenów zielonych wraz z małą architekturą.	2005-2006	4 500 000
			4 300 000
		2006-2007	2 200 000
		2008 -2010	
2.	Fortyfikacje Nyskie - etap I: Fort Wodny i Bastion Św.Jadwigi, - etap II: Wieża Cisnień, - etap III: Fort Prusy	2005-2006	4 500 000
		2007	2 500 000
		2007-2010	4 500 000
3.	Kompleksowe uzbrojenie terenu pod rozwój gospodarczy o powierzchni około 40ha przy ul.Zwycięstwa w Nysie	2005-2006	600 000
4.	Trasa rowerowa „Wokół Jeziora Nyskiego”	2007-2008	4 900 000

Wszystkie pozostałe planowane zadania inwestycyjne w układzie: nazwa planowanego działania, zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego, etapy działania wraz z przewidywanym czasem realizacji oraz nakłady do poniesienia w poszczególnych latach przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 46. Lista zadań inwestycyjnych

L.p.	Nazwa planowanego zadania	Możliwość dofinansowania w ramach środków UE – SOP. oraz innych środków finansowych	Przewidywany czas realizacji	Stopień przygotowania do realizacji- dokumentacja, pozwolenie na budowę, planowany termin uzyskania dokumentacji	Jednostka wdrażająca	Nakłady do poniesienia na zadanie w tys. PLN w latach 2004-2006			Nakłady do poniesienia w latach 2007- 2013
						Ogółem	Środki UE i inne	Środki własne	
BUDOWA/MODERNIZACJA DRÓG GMINNYCH – inwestycje posiadające dokumentacje projektowe									
1	Remont drogi w Domaszkowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	PW* Zadanie nie wymaga pozwolenia na budowę	Gmina Nysa	151,060	113,295	37,765	33,570
2.	Budowa dróg w Przełęku	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2006	Pozwolenie na budowę do 24.06.2006	Gmina Nysa	1 056,797	792,598	264,199	-----
3.	Budowa dróg w Hajdukach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Pozwolenie na budowę do 9.10.2004r.	Gmina Nysa	340,278	255,209	85,069	480,000
4.	Budowa dróg w Niwnicy	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Pozwolenie na budowę do 23.02.2006 25.02.2006	Gmina Nysa	351,040	267,780	83,260	428,440
5.	Budowa dróg w Sękowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2007	Pozwolenie na budowę do 23.02.2006	Gmina Nysa	200,000	150,000	50,000	18,665
6.	Budowa dróg w Wierzbiecicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Pozwolenie na budowę do dnia 22.01.2005	Gmina Nysa	247,671	186,753	60,918	297,204
7.	Budowa drogi w Białej Nyskiej	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Pozwolenie na budowie do dnia 5.02.2005	Gmina Nysa	1 276,803	957,602	319,201	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

8.	Budowa chodników w ul. Szkolnej w Goświnowicach		2006	Dokumentacja w trakcie realizacji	Gmina Nysa	8 200,0	6150,0	2050,0	----
BUDOWA/MODERNIZACJA DRÓG GMINNYCH – inwestycje nie posiadające dokumentacji projektowej									
9.	Modernizacja drogi Biała Nyska – ul. Parkowa	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
10.	Modernizacja drogi Biała Nyska – ul. Czterech Pancernych	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
11.	Modernizacja drogi Biała Nyska – ul. Słoneczna	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	----	-----	----
12.	Budowa drogi z Białej Nyskiej do Podkamienia	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	1 800,0	1350,0	450,0	-----
13.	Remont chodników ul. Nyskiej W Białej Nyskiej	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2005	Nie wymaga pozwolenia na budowę	Gmina Nysa	----	-----	-----	-----
14.	Budowa przepustu na drodze z Domaszkowic do Kubic	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
15.	Budowa parkingu i drogi dojazdowej do cmentarza w Domaszkowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
16.	Budowa dróg w Domaszkowicach do posesji 113,111 nr 556 96-100 nr.553 110 nr 555 127-133 .nr 524/1, 525/1	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
17.	Budowa dróg w Goświnowicach w tym w ulicach: - Polna – 100m - Kolejowa – 300m - do cmentarza – 60m	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	345,000	258,750	86,250	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

18.	Budowa drogi w ul. Szkolnej– 1000m, chodnika w ul. Szkolnej – 800m w miejscowości Goświnowice	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	950,0	712,5	237,5	-----
19.	Budowa dróg gminnych w Głębinowie	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	2 000,0	1500,0	500,0	-----
20.	Budowa drogi w Hajdukach Nyskich do Niwnicy	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	2 000,0	1500,0	500,0	1000,0
21.	Budowa dróg Hanuszów-Góra	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	1 000,0	750,0	25,0	500,0
22.	Budowa drogi w Hławie do starego młyna –200m	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100,0	75,0	35,0	50,0
23.	Modernizacja dróg gminnych w Jędrzychowie w tym budowa zatok autobusowych, chodników	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	2 000,0	1500,0	500,0	500,0
24.	Modernizacja drogi dojazdowej do osiedla „Wigor” –500m	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	300,0	225,0		75
25.	Budowa dróg wewnętrznych w Konradowej	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
26.	Modernizacja dróg w Kopernikach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
27.	Modernizacja dróg w Kubicach (położenie nawierzchni asfaltowej oraz budowa chodników)	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	2 000,0	1500,0	500,0	500,0

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

28.	Budowa dróg dojazdowych do posesji w Lipowej	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	----	----
29.	Modernizacja dróg gminnych w Lipowej	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	----	----
30.	Budowa przepustu w drodze gminnej – posesja J.Sporek oraz konserwacja rowów przydrożnych	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	----	----	----
31.	Budowa drogi w Morowie do stadniny koni – 1000m	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	750,0	562,5	187,5	
32.	Modernizacja dróg gminnych w Morowie	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	2 100,0	1575,0	525,0	150,0
33.	Budowa dróg wewnątrz wsi i dróg dojazdowych do osiedli w Niwnicy	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	----	----
34.	Odbudowa drogi publicznej do Hajduk Nyskich	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	----	----	----
35.	Budowa dróg wewnątrz wsi Przełęk	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	----	----	----
36.	Budowa drogi dojazdowej w Radzikowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	----	----
37.	Budowa chodników wzdłuż dróg gminnych w Radzikowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	----	----
38.	Modernizacja drogi osiedlowej w Regulicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	----	----

39.	Modernizacja dróg dojazdowych do posesji- położenie asfaltu, w w Rusocinie	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	----	----	----
40.	Budowa drogi w Rusocinie do Złotogłowic	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	----	----	----
41.	Budowa dróg wewnątrz wsi Sękowice	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	----	----	----
42.	Budowa drogi z Sękowic do Nysy w kierunku ul. Orłąt Lwowskich	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	----	----	----
43.	Budowa drogi do boiska sportowego w Sietrzychowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
44.	Modernizacja dróg w ul. M.Kopernika, ul.Polnej, ul Spółdzielczej – położenie nawierzchni asfaltowej, chodników, w Sietrzychowicach	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	----	-----	--
45.	Budowa dróg wewnątrz wsi Skorochów i od przystanku ul.Otmuchowskiej do wsi	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	-----	-----
46.	Budowa drogi do boiska we wsi Skorochów	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
47.	Modernizacja chodnika spacerowego we wsi Skorochów	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	--	-----	-
48.	Budowa drogi od remizy do drogi powiatowej we wsi Wierzbięcice	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----

49.	Modernizacja dróg dojazdowych do posesji nr 23 do 26A i przy bazie RSP	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	-----	----
50.	Budowa drogi Złotogłowice-Rochus - Rusocin	ZPORR – Działanie 3.1. lub 3.2.	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	-----	-
BUDOWA DRÓG DOJAZDOWYCH DO PÓL									
1.	Drogi dojazdowe do gruntów rolnych w Hajdukach Nyskich	FOGR	2003-2004	Wymagana aktualizacja projektu	Gmina Nysa	-----	---	----	-----
2.	Budowa dróg w Domaszkowicach do pól w kierunku Węży dz. Nr 527/1,548	FOGR	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
3.	Budowa dróg w Domaszkowicach od pól w kierunku Wyszkowa Dz. Nr. 524	FOGR	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
4.	Budowa dróg dojazdowych do pól dz.nr 274,264 w Hławie	FOGR	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
5.	Budowa dróg dojazdowej do pól w Konradowej	FOGR	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
6.	Budowa dróg dojazdowej do pól w Kopernikach	FOGR	2002, 2003, 2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
7.	Budowa dróg dojazdowej do pól w Lipowej w kierunku Mieszkowic	FOGR	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
8.	Remont drogi transportu rolnego i budowa przepustów w ciągu dróg dojazdowych do pól	FOGR	2004-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----
9.	Budowa dróg dojazdowych do pól w Regulicach	FOGR	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
10.	Budowa dróg dojazdowych do pól w Rusocinie	FOGR	2005-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----

11.	Budowa dróg dojazdowych do pól w Złotogłowicach	FOGR	2005-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	----
12.	Budowa dróg dojazdowych do pól Wyszaków Śląski	FOGR	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
	Ogółem drogi do pól	FOGR				400,0	-----	-----	300,0
MODERNIZACJA SYSTEMU CIEPŁOWNICZEGO									
1	Modernizacja systemu ciepłowniczego w Nysie – etap I	ZPORR- Działanie 3.1.’ 3.2	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ Nyska Energetyka Ciepłna	3 150,0	2 362,5	787,5	-
2.	Modernizacja systemu ciepłowniczego etap II	ZPORR- Działanie 3.1.’ 3.2	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ Nyska Energetyka Ciepłna	-	-	-	1 000,0
3.	Modernizacja sieci ciepłej – etap I	ZPORR- Działanie 3.1., 3.2.	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ Nyska Energetyka Ciepłna	2 500,0	1 875,0	625,0	-
4.	Modernizacja sieci ciepłej – etap II	ZPORR- Działanie 3.1., 3.2.	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ Nyska Energetyka Ciepłna	-	-	-	1 000,0
5.	Modernizacja oraz budowa nowych węzłów	ZPORR- Działanie 3.1., 3.2.	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ Nyska Energetyka Ciepłna	900,0	675,0	225,0	-
INFRASTRUKTURA WODNO-KANALIZACYJNA									
1.	Budowa sieci wodoc. Nysa-Skorochów (ul. Saperska)Ø110 L=1020m (drugostronne zasilanie m. Nysy z ujęcia w Goświnowicach)	ZPORR Działanie 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	100,0	75,0	25,0	-
2.	Budowa magistrali wodoc. SUW Siostrzechowice -Nysa Ø450 PVC L=1069m I etap (równoległe zaopatrzenie w wodę miasta Nysa w celu poprawy jego pewności)	ZPORR Działanie 3.2.	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	600,0	450,0	15,0	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSZA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

3.	Budowa magistrali wodoc. SUW Siostrzechowice -Nysa Ø450 L=1530m II etap <i>(równolegle zaopatrzenie w wodę miasta Nysa w celu poprawy jego pewności)</i>	ZPORR Działanie 3.1., 3.2.	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	1 000,0	750,0	250,0	
4.	Budowa sieci wodociągowej Ø110 PVC L=500m w Jędrzychowie <i>(drugostronne zaopatrzenie w wodę wsi)</i>	ZPORR Działanie 3.1., 3.2.	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	60,0	45,0	15,0	
5.	Wymiana sieci wodociągowej ul.Chełmonskiego w Nysie	ZPORR Działanie 3.1., 3.2.	2006			60,0	45,0	15,0	----
6.	Dyspozytornia SUW Siostrzechowice <i>(j.w.)</i>	ZPORR Działanie 3.1., 3.2.	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	1 000,0	750,0	250,0	
7.	Budowa sieci wodoc. SUW Siostrzechowice -Nysa Ø450 L=750m III etap <i>(równolegle zaopatrzenie w wodę miasta Nysa w celu poprawy jego pewności)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	800,0
8.	Monitoring i sterowanie SUW Goświnowice <i>(wpływ na szybkość działania w sytuacjach awaryjnych oraz bieżącą kontrolę działania urządzeń)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	--	---	152,0
9.	Wymiana urządzeń technologicznych – oczyszczalni w Nysie <i>(zużycie materiałowe w wyniku eksploatacji w środowisku agresywnym)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	300,0

10.	Budowa magistrali wodoc. SUW Siostrzechowice -Nysa Ø450 L=1300m IV etap <i>(równoległe zaopatrzenie w wodę miasta Nysa w celu poprawy jego pewności)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	900,0
11.	Monitoring i sterowanie SUW Siostrzechowice <i>(wpływ na szybkość działania w sytuacjach awaryjnych oraz bieżącą kontrolę działania urządzeń)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	133,0
12.	Wymiana zbiornika biogazu	ZPORR Działanie 3.2.	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie				300,0
13.	Dobudowa odcinków sieci wod.-kan. <i>(rozbudowa sieci wod. -kan. w celu obsługi nowopowstającej zabudowy)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	120,0
14.	Prasa do odwadniania osadu <i>(zużycie materiałowe w wyniku eksploatacji w środowisku agresywnym)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	400,0
15.	Oczyszczalnia -wymiana urządzeń technologicznych <i>(zużycie materiałowe w wyniku eksploatacji w środowisku agresywnym)</i>	ZPORR Działanie 3.2.	2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa/ WiK „AKWA” Sp.z o.o.w Nysie	-----	-----	-----	300,0

ROZWÓJ GOSPODARCZY									
16.	Aktywizacja gospodarcza turystycznego terenu Jeziora Nyskiego: - etap I : uzbrojenie terenu w sieć wodno-kanalizacyjną w obrębie głównych ciągów komunikacyjnych, - etapII: budowa głównych dróg i ciągów komunikacyjnych z infrastrukturą towarzyszącą, - etap III: zagospodarowanie terenów zielonych wraz z małą architekturą.	ZPORR Działanie 3.2.	2005-2006	Dokumentacja w trakcie opracowywania	Gmina Nysa	4 500,0	3 375,0	1125,0	2000,0
			2006-2007			2 300,0	1725,0	575 0,0	
			2008 -2010						
17.	Kompleksowe uzbrojenie terenu pod rozwój gospodarczy o pow. 40ha przy ul. Zwycięstwa w Nysie					600,0	450,0	150,0	
LOKALNA INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA I SPORTOWA									
1	Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Goświnowicach	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2008-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	----	-----	1800
2.	Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej w Niwnicy	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2009-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	----	-----	----	1800
3.	Modernizacja wszystkich szkół i przedszkoli w zakresie przystosowywania ich do obowiązujących norm	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2007-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	---	-----	-----	1040

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSY NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

4.	Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 1 w Nysie	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2007-2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	2500
5.	Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 5 w Nysie	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2009-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	--	-----	-	2500
6.	Przebudowa Szkoły Podstawowej nr 10 w Nysie dla potrzeb osób niepełnosprawnych	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	350	260	90	
7.	Przebudowa Gimnazjum Nr 1 w Nysie dla potrzeb osób niepełnosprawnych	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	400	300	100	
8.	Modernizacja wszystkich szkół i przedszkoli w zakresie przystosowywania ich do obowiązujących norm	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2007-2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	2900
9.	Przebudowa obiektu przy ul. Armii Krajowej dla potrzeb Miejskiej i Gminnej Biblioteki Publicznej	ZPORR- Działanie 3.5.1.		Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
10.	Modernizacja stadionu przy ul. Sudeckiej	ZPORR- Działanie 3.5.1.		Brak dokumentacji	Gmina Nysa				
11.	Modernizacja stadionu przy ul. Koraszewskiego	ZPORR- Działanie 3.5.1.			Gmina Nysa				
12.	Remont hali sportowej przy ul. Głuchołaskiej	ZPORR- Działanie 3.5.1.		Brak dokumentacji	Gmina Nysa				
13.	Remont i modernizacja krytej pływalni	ZPORR- Działanie 3.5.1.		Brak dokumentacji	Gmina Nysa				
14.	Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 1 w Nysie	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2007-2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa				2500
15.	Budowa sali gimnastycznej w Szkole Podstawowej nr 5 w Nysie	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2009-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa				2500

16.	Przebudowa Szkoły Podstawowej nr 10 w Nysie dla potrzeb osób niepełnosprawnych	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	350	260	90	
17.	Przebudowa Gimnazjum Nr 1 w Nysie dla potrzeb osób niepełnosprawnych	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	400	300	100	
18.	Modernizacja wszystkich szkół i przedszkoli w zakresie przystosowywania ich do obowiązujących norm (termomodernizacja)	ZPORR- Działanie 3.5.1.	2007-2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa				2900
BUDOWA lub MODERNIZACJA LOKALNEJ BAZY KULTUROWEJ									
1.	„Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa - I Etap” Działanie 1 - Rewitalizacja Fortu Wodnego, Park Miejski cz.2, przy ul. Powstańców Śl. Działanie 2 – Rewitalizacja Bastionu św. Jadwigi przy ul. Piastowskiej	ZPORR Narodowe Centrum Kultury	2005-2006 2007	Dokumentacja w trakcie opracowywania , przewidywany termin realizacji – 30 września 2004. Pozwolenie na budowę – listopad 2004.	Gmina Nysa	4 500,0	3 375,0	1125,0	

2.	<p>„Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa - II Etap”</p> <p>Działanie 1 – Rewitalizacja Parku Miejskiego przy ul.Powstańców Śl. wraz z trzystopniowym wodnym systemem fos, kanałów, zastaw i stawów</p> <p>Działanie 2 – połączenie grobli fortecznej Fortu Wodnego z bulwarem rzeki Nysy Kłodzkiej</p> <p>Działanie 3 – rewitalizacja fortecznej Wieży Ciśnień przy ul.Obrońców Tobruku</p> <p>Działanie 4 – rewitalizacja Fortu II na terenie byłego poligonu</p>	ZPORR NCK	2007-2008	Opracowana wariantowa koncepcja programowo-przestrzenna	Gmina Nysa	-----	-----	-----	1500,0
3.	<p>„Park Kulturowo-Przyrodniczy Twierdzy Nysa - III Etap”</p> <p>Działanie 1 - Rewitalizacja Fortu Prusy przy ul. Obrońców Tobruku</p>	ZPORR NCK	2009-2011	Opracowana wariantowa koncepcja programowo-przestrzenna	Gmina Nysa	-----	-----	-----	4500,0

4.	Renowacja kościoła św. Krzyża wraz z kompleksem cmentarnym w Nysie przy ul. Ujejskiego.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	800
5.	Renowacja obiektów zabytkowych kościoła p w. św. Jakuba i św. Agnieszki w Nysie.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	2200
6.	Renowacja kościoła Św. Rocha w Nysie przy ul. Aleje Wojska Polskiego.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	1000
7.	Modernizacja Nyskiego Domu Kultury przy ul. Wałowej.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, NDK	-----	-----	-----	1300
8.	Budowa 2 małych amfiteatrów przy Kapielisku Miejskim w Nysie przy ul. Saperskiej oraz nad Jeziorem Nyskim.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	500
9.	Remont zabytkowego budynku „Domu Wagi Miejskiej” w Nysie przy ul. Sukienniczej (Rynek) oraz jego adaptacja na Centrum Kultury.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa,	-----	-----	-----	900
10.	Restauracja i zagospodarowanie nyskiego Rynku z przylegającymi ulicami.	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	2500

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

11.	Renowacja Fontanny Trytona	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa,	-----	-----	-----	
12.	Renowacja zabytkowych kamieniczek przy ul. Brackiej	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
13.	Renowacja kościoła p.w. św. Apostołów Piotra i Pawła	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	2 025
14.	Renowacja Rynku Solnego	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa,	-----	-----	-----	
15.	Renowacja kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	3 375
16.	Renowacja Pałacu Biskupiego	ZPORR NCK	2007-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
17.	Renowacja Dzwonnicy Katedralnej	ZPORR NCK	2009-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	2 025
18.	Renowacja „Pięknej Studni”	ZPORR NCK	2009-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa,	-----	-----	-----	
19.	Renowacja Wieży Bramnej Wrocławskiej	ZPORR NCK	2009-2011	Brak dokumentacji	Gmina Nysa,	-----	-----	-----	

BUDOWA lub MODERNIZACJA LOKALNEJ BAZY TURYSTYCZNEJ									
1.	Modernizacja Nyskiego Ośrodka Rekreacji w Skorochowie. - modernizacja zasilania i sieci dystrybucyjnej energii elektrycznej oraz instalacji wod.-kan. - modernizacja pola namiotowego i karawaningowego wraz z zapleczem sanitarno-gospodarczym - modernizacja obiektów noclegowych - modernizacja boisk do gier sportowych - budowa parkingu wraz z infrastrukturą sanitarną przy drodze krajowej nr 46 oraz modernizacja parkingu przy drodze powiatowej nr 1631	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2005-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	3000
2.	Zwiększenie atrakcyjności Nyskiego Ośrodka Rekreacji w Skorochowie - budowa wyciągu narciarskiego - budowa mola z przystanią - zakup jachtu spacerowego - budowa kręgielni	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2005-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	1800

3.	Remont i rozbudowa obiektów Klubu Żeglarskiego „Nysa” w Głębinowie: – budowa sanitariatów – budowa hangaru	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2004-2005	Projekt Budowlany	Klub Żeglarski „Nysa”	150	120	30	-----
4.	Budowa hotelu z funkcją konferencyjną nad Jeziorem Nyskim przy drodze krajowej nr 46.	ZPORR	2008-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	2800
5.	Modernizacja Kąpieliska Miejskiego w Nysie przy ul. Ujejskiego.	ZPORR	2006-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	300
6.	Modernizacja Krytej Pływalni w Nysie przy ul. Piłsudskiego.	ZPORR	2006-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	1200
7.	Modernizacja Stadionu Miejskiego w Nysie przy ul. Kraszewskiego.	ZPORR	2006-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	500
8.	Modernizacja Stadionu Miejskiego w Nysie przy ul. Sudeckiej.	ZPORR	2006-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	1100
9.	Zagospodarowanie pod kontem usług kulturalnych i rekreacyjnych terenu przy ul. Saperskiej obok Kąpieliska Miejskiego.	ZPORR	2006-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	900

10.	Odtworzenie i budowa nadbrzeżnego bulwaru Nysy Kłodzkiej wraz z towarzyszącą małą architekturą od Al. Roosvelta do Fortu Wodnego (Park Miejski przy ul. Powstańców Śl.).	ZPORR	2005-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	1800
11.	Budowa drogi dojazdowej od drogi nr 46 do terenów rekreacyjnych położonych nad Jeziorem Nyskim (stacja WOPR).	ZPORR		Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	800
12.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej wokół Jeziora Nyskiego (ok.35 km).	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2007-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	4 900,0
13.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej i pieszej po obiektach „Twierdzy Nysa” (ok.35 km).	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2007-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	4900

14.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej „Śladami krzyży pokutnych” (ok.20 km).	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2007-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	2800
15.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej „Śladami czarownic” (ok.20 km).	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2007-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	2800
16.	Budowa i oznakowanie ścieżki spacerowej „Nysa – Śląski Rzym na styku europejskich kultur i tradycji”	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2007-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	-----	-----	-----	-----
17.	Budowa i oznakowanie ścieżki spacerowej „Szlak Eichendorffa”	ZPORR SPO „Restrukturyzacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich”	2007-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	-----

BUDOWA lub MODERNIZACJA LOKALNEJ BAZY KULTUROWEJ									
<i>Biała Nyska</i>									
1.	Zagospodarowanie terenu zabytkowego parku w Białej Nyskiej: - remont wieży i bramy wjazdowej do parku wiejskiego, - wykonanie namiotu estradowego - budowa sezonowej bazy gastronomicznej - budowa muszli koncertowej - rewitalizacja stawu widokowego	Odnowa wsi	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Biała Nyska	100	80	20	-----
2.	Zagospodarowanie centrum wsi.	Odnowa wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa,	50	40	10	-----
<i>Domaszowice</i>									
3.	Remont i urządzenie terenu boiska piłkarskiego	Odnowa Wsi	2005	Dokumentacja w trakcie realizacji	Gmina Nysa	11	8,8	2,2	-----
4.	Remont świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2. Odnowa Wsi	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
5.	Budowa alejek i ogrodzenia cmentarza	Odnowa Wsi	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	10	8	2	-----
<i>Goświnowice</i>									
6.	Zagospodarowanie terenu sportowo-rekreacyjnego	Odnowa wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	150	120	30	-----
7.	Zagospodarowanie terenu przy Publicznej Szkole Podstawowej dla celów sportowo-rekreacyjnych	Odnowa wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSZA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

8.	Zagospodarowanie centrum wsi na plac wiejski.	Odnowa wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
9.	Remont kaplicy zabytkowej na cmentarzu	Odnowa wsi	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	30	24	6	-----
10.	Remont schodów w kościele	Odnowa wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	10	8	2	-----
Głębinów									
11.	Remont , rozbudowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2. Odnowa Wsi	2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	800	640	160	-----
12.	Remont i urządzenie terenu placu zabaw	Odnowa Wsi	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
13.	Modernizacja boiska sportowego	Odnowa Wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	-----
Hajduki Nyskie									
14.	Zagospodarowanie terenu sportowo-rekreacyjnego	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	200	160	40	-----
15.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2. Odnowa Wsi	2004 -2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	20	16	4	-----
16.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
Hanuszów									
17.	Urządzenie placu zabaw	Odnowa Wsi	2004 -2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
18.	Budowa kortu tenisa ziemnego	Odnowa Wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	80	64	16	-----
19.	Modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004 -2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
Hawa									
20.	Zakończenie budowy świetlicy- II etap	ZPORR 3.2, Odnowa Wsi	2004 -2006	Projekt Budowlany	Gmina Nysa	250	200	50	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

21.	Remont boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	
22.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
23.	Zagospodarowanie centrum wsi	Odnowa Wsi	2007-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
24.	Remont kościoła	Odnowa Wsi	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	30	24	6	-----
Jędrzychów									
25.	Remont i wyposażenie boiska	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	300	240	60	-----
26.	Remont i urządzenie placu zabaw	Odnowa Wsi	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
27.	Remont świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2, Odnowa Wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	40	32	8	-----
28.	Zagospodarowanie centrum wsi (zbiornik wodny)	Odnowa Wsi	2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
Kępnica									
29.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2, Odnowa Wsi	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
30.	Remont boiska	Odnowa Wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	180	144	36	-----
31.	Remont elewacji kościoła	Odnowa Wsi	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	30	24	6	-----
32.	Budowa domu pogrzebowego i zagospodarowanie terenu przed cmentarzem na parking .	Odnowa Wsi	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	200	160	40	-----
Konradowa									
33.	Remont świetlicy wiejskiej- etap II	ZPORR 3.2, Odnowa Wsi	2004-2006	Pozwolenie budowlane	Gmina Nysa	50	40	10	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

34.	Remont placu zabaw i urządzenie terenów zielonych,	Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
35.	Remont boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	300	240	60	-----
Koperniki									
36.	Zagospodarowanie działek nr 401 i 402 na urządzenie terenów zielonych i wypoczynkowych	Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
37.	Remont boiska wraz z budową parkingu	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	150	120	30	-----
38.	Remont świetlicy i urządzenie izby pamięci Mikołaja Kopernika	ZPORR 3.2. Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
39.	Modernizacja i adaptacja budynku parafialnego na dom pogrzebowy	Odnowa Wsi	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	180	144	36	-----
Kubice									
40.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2. Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
41.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	20	16	4	-----
42.	Remont boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	90	72	18	-----
Lipowa									
43.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
44.	Remont boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	-----
45.	Urządzenie terenu przy świetlicy wiejskiej	Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
46.	Budowa domu przedpogrzebowego	Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	100	80	20	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

Morów									
47.	Budowa boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	80	64	16	-----
48.	Remont placu zabaw	Odnowa Wsi	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
49.	Remont budynku po remizie na świetlicę wiejską	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
Niwnica									
50.	Remont i wyposażenie świetlicy	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2005	Projekt budowlany	Gmina Nysa	80	64	16	-----
51.	Zagospodarowanie centrum sportowo rekreacyjnego, budowa boisk do tenisa i piłki siatkowej oraz remont boiska do piłki nożnej	Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	300	240	60	-----
52.	Remont kościoła i kapliczki	Odnowa Wsi	2007-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	60	48	12	-----
Podkamień									
53.	Remont i urządzenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
54.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	-----
55.	Budowa centrum sportowego, w tym: budowa kortu tenisowego z zapleczem sanitarnym i parkingiem	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	-----
Przełęk									
56.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
57.	Remont kościoła	Odnowa Wsi	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół katolicki	10	8	2	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSY NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

58.	Remont i urządzenie boiska	Odnowa Wsi	2004-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
Radzikowice									
59.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
60.	Remont placu zabaw	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
61.	Zagospodarowanie terenów wypoczynkowych dla turystów i mieszkańców wsi	Odnowa Wsi	2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
62.	Remont i wyposażenie boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	500	400	100	-----
63.	Budowa parkingu na cmentarzu	Odnowa Wsi	2008-2009	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	50	40	10	-----
Regulice									
64.	Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2005-2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	250	200	50	-----
65.	Remont placu zabaw	Odnowa Wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
66.	Budowa boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	800	640	160	-----
67.	Remont kościoła i kapliczki cmentarnej	Odnowa Wsi	2008-2013	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	50	40	10	-----
Rusocin									
68.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2005-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	60	48	12	-----
69.	Remont placu zabaw i urządzenie terenów zielonych wokół niego	Odnowa Wsi	2005-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	40	32	8	-----
70.	Remont i urządzenie boiska	Odnowa Wsi	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	600	480	120	-----

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA NA LATA 2004 – 2006
Z PERSPEKTYWA NA LATA 2007 - 2013

71	Zagospodarowanie zbiornika wodnego na cele rekreacyjne	Odnowa Wsi	2007-2008	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	80	64	16	-----
Sękowice									
72.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2005-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
73.	Remont placu zabaw i urządzenie terenów zielonych wokół niego	Odnowa Wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
74.	Remont i urządzenie terenu boiska piłkarskiego	Odnowa Wsi	2005-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	300	240	60	-----
Sięstrzeczowice									
75.	Budowa i wyposażenie świetlicy wiejskiej,	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2005-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	200	160	40	-----
76.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	30	24	6	-----
77.	Remont i urządzenie boiska sportowego	Odnowa Wsi	2005-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	250	200	50	-----
Skorochów									
78.	Remont i wyposażenie świetlicy wiejskiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	120	96	24	-----
79.	Remont boiska sportowego	Odnowa Wsi	2004-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	100	80	20	-----
Wierzbice									
80.	Remont i budowa boisk sportowych	Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	250	200	50	-----
81.	Remont, adaptacja i wyposażenie budynku byłego przedszkola na świetlicę wiejską	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	70	56	14	-----
82.	Budowa placu zabaw	Odnowa Wsi	2004-2005	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	25	20	5	-----
83.	Zagospodarowanie centrum wsi	Odnowa Wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	50	40	10	-----
84	Remont kościoła	Odnowa Wsi	2006	Brak dokumentacji	Gmina Nysa, Kościół Katolicki	50	40	10	-----

Wyszków Śląski									
85.	Remont i budowa boisk sportowych	Odnowa Wsi	2004-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	250	200	50	-----
86.	Remont, adaptacja i wyposażenie budynku świetlicy	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2006	PB – etap II	Gmina Nysa	70	56	14	-----
Złotogłowie									
87.	Remont i budowa boisk sportowych	Odnowa Wsi	2004-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	250	200	50	-----
88.	Remont i wyposażenie wiejskiego domu kultury	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2004-2006	PB – etap II	Gmina Nysa	50	40	10	-----
89.	Urządzenie placu zabaw dla dzieci	Odnowa Wsi	2004	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	250	200	50	-----
90.	Urządzenie centrum wsi „Zielonego Rynku” + parking	Odnowa Wsi	2010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
91.	Urządzenie kina samochodowego	Odnowa Wsi	20010	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	10	8	2	-----
BUDOWA lub MODERNIZACJA LOKALNEJ BAZY TURYSTYCZNEJ									
Domaszowice									
1.	Budowa i oznakowanie tras rowerowej krajoznawczo przyrodniczej Domaszowice - Przydroże Małe	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
Goświnowice									
2.	Budowa i oznakowanie szlaku spacerowego z tarasem widokowym na górę Jana	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
3.	Budowa i oznakowanie wyciągu narciarskiego i toru saneczkarskiego wraz z oświetleniem na GórzeJana		2006-2007	Brak dokumentacji		-----	-----	-----	

4.	Budowa i oznakowanie szlaku spacerowego z tarasem widokowym na górkę Kozią	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
Koperniki									
5.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej szlakiem po byłych torach PKP	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
Morów									
6.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej na terenie nieczynnych torów kolejowych Podkamień-Kałków	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
Złotogłowice									
7.	Budowa i oznakowanie ścieżki rowerowej z tarasem widokowym w kierunku ostoi dzikich zwierząt pomiędzy wsiami Hanuszów i Prusinowice	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
8.	Budowa i oznakowanie ścieżki dydaktycznej rzeki Nysy Kłodzkiej	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	
9.	Budowa i oznakowanie szlaku pieszego w kierunku kościoła Rochu w lasku	ZPORR 3.2 Odnowa Wsi	2006-2007	Brak dokumentacji	Gmina Nysa	-----	-----	-----	

VI. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NYSA

Realizacja zadań ujętych w Planie Rozwoju Lokalnego będzie objęta monitoringiem rzeczowym, który dostarczy danych obrazujących postęp we wdrażaniu Planu oraz umożliwi ocenę jego wykonania. Wskaźniki obrazujące postęp we wdrażaniu oraz rezultaty tych działań są podzielone na trzy kategorie i są zgodne z obowiązującymi wskaźnikami wdrażania ZPORR. Podstawowym wskaźnikiem osiągnięć są produkty.

Produkty

- 1) Długość wybudowanych dróg gminnych,
- 2) Długość zmodernizowanych dróg gminnych,
- 3) Liczba wybudowanych skrzyżowań,
- 4) Liczba zmodernizowanych skrzyżowań
- 5) Liczba wybudowanych obiektów mostowych
- 6) Liczba zmodernizowanych obiektów mostowych,
- 7) Długość wybudowanych utwardzonych poboczy,
- 8) Długość zmodernizowanych utwardzonych poboczy,
- 9) Długość wybudowanych chodników,
- 10) Długość zmodernizowanych chodników,
- 11) Długość wybudowanych ścieżek rowerowych,
- 12) Długość zmodernizowanych ścieżek rowerowych
- 13) Długość wybudowanych ciągów pieszo-rowerowych,
- 14) Długość zmodernizowanych ciągów pieszo-rowerowych,
- 15) Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych,
- 16) Liczba zmodernizowanych punktów oświetleniowych,
- 17) Liczba wybudowanych przejść dla pieszych,
- 18) Liczba zmodernizowanych przejść dla pieszych,
- 19) Liczba wybudowanych innych obiektów infrastruktury drogowej,
- 20) Liczba zmodernizowanych innych obiektów infrastruktury drogowej,
- 21) Długość wybudowanej sieci wodociągowej,
- 22) Długość zmodernizowanej sieci wodociągowej,
- 23) Długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej,
- 24) Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji sanitarnej,
- 25) Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej,
- 26) Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej,
- 27) Liczba wybudowanych przyłączy (przykanalików) kanalizacji deszczowej,
- 28) Liczba zmodernizowanych przyłączy (przykanalików) kanalizacji deszczowej,
- 29) Liczba wybudowanych przepompowni ścieków,
- 30) Liczba zmodernizowanych przepompowni ścieków
- 31) Liczba projektów wdrażania systemowej gospodarki odpadami komunalnymi,
- 32) Liczba wybudowanych zakładów utylizacji odpadów,
- 33) Powierzchnia zrekultywowanych składowisk odpadów,
- 34) Objętość zrekultywowanych składowisk odpadów,
- 35) Liczba zakupionych pojemników do selektywnej zbiórki odpadów,
- 36) Liczba wybudowanych innych obiektów z zakresu gospodarki odpadami,
- 37) Liczba zmodernizowanych systemów ciepłowniczych,
- 38) Długość wybudowanej sieci ciepłowniczej,

- 39) Długość zmodernizowanej sieci ciepłowniczej
- 40) Powierzchnia zmodernizowanej lokalnej bazy kulturalnej i turystycznej,
- 41) Lokalne punkty informacji kulturalnej i turystycznej,
- 42) Liczba systemów zabezpieczeń w obiektach dziedzictwa kulturowego,
- 43) Nowe miejsca noclegowe,
- 44) Powierzchnia odrestaurowanych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- 45) Powierzchnia zrewitalizowanych obiektów dziedzictwa kulturowego,
- 46) Liczba wybudowanych obiektów infrastruktury kulturalnej,
- 47) Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury kulturalnej
- 48) Powierzchnia uzbrojonego terenu inwestycyjnego/

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006

Finanse gminy w roku 2003 i 2004 planowany budżet do roku 2006 przedstawiono w tabelach poniżej.

Tabela 47. Wykonanie budżetu w 2003 roku w PLN

Wyszczególnienie	Wykonanie budżetu	
	Ogółem w PLN Rok 2003	na jednego mieszkańca w PLN
Dochody ogółem	73.840.131	1.214,7
Wydatki ogółem w tym:	67.716.464	1.113,9
Wydatki inwestycyjne	ogółem	2.752.148
	kredyty	78.700
	środki UE	250.482
		45,3
		1,3
		4,1

Tabela 48. Budżet na rok 2004

Wyszczególnienie	Budżet w PLN Rok 2004
Dochody ogółem	41.952.763
Wydatki ogółem	34.710.867
Wydatki inwestycyjne	716.908

Tabela 49. Poziom i struktura dochodów i wydatków z budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2003r. Liczba mieszkańców (stan na 31.12.2003) 60.790.

Wyszczególnienie	PLN
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	$73.840.131/60.790=1.214,7$
Dochody własne na 1 mieszkańca	$67.381.139 /60.790 = 1.108,4$
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	$67.716.464/60.790=1.113,9$
Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca	$2.752.148/60.790=45,3$

Tabela 50. Poziom, struktura dochodów i wydatków z budżetu gminy w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2004r. (Stan na 30.06.2004)

Wyszczególnienie	PLN
Dochody ogółem na 1 mieszkańca	41.952.763
Dochody własne na 1 mieszkańca	
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	34.710.867
Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca	716.908

Tabela 51. Przewidywany budżet na lata 2004-2006

Wyszczególnienie	Plan na rok 2004 zgodnie z uchwałą budżetową	Prognoza na 2005 rok	Prognoza na 2006 rok
Dochody ogółem	84.102.609	85.000.000	86.000.000
Wydatki ogółem	79.649.805	78.499.000	80.382.000
Wydatki inwestycyjne	5.361.444	10.000.000	10.000.000

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA

Wdrażanie Planu Rozwoju lokalnego rozpocznie się poprzez wprowadzenie go w życie uchwałą Rady Miejskiej w Nysie. Odpowiedzialnym za jego realizację będzie Burmistrz Nysy. Nadzór merytoryczny nad realizacją zadań w okresie 2004-2006 będzie sprawować Wydział Inicjatyw i Promocji Urzędu Miejskiego w Nysie. W celu prowadzenia monitoringu wdrażania planu oraz jego oceny, Rada Miejska powoła uchwałą specjalną komisję ds. rozwoju lokalnego. Komisja składać się będzie z wyznaczonych przez Radę Miejską radnych gminy oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów społeczno-gospodarczych. Zakres zadań komisji obejmuje między innymi;

- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji Planu,
- zapewnienie zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w zakresie ochrony środowiska, zasad konkurencji, jak też zagwarantowania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- zbierania danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
- przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu, zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- dokonanie oceny po zakończeniu Planu.

Dodatkowo system wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego gminy Nysa jest realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej. Unia Europejska nakłada na państwa członkowskie – beneficjentów korzystających ze środków finansowych funduszy strukturalnych obowiązek przestrzegania zasad i procedur wspólnotowych, które zostały określone w Rozporządzeniu ramowym nr 1260/199/WE z dnia 21 czerwca 1999r.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków według źródeł ich pochodzenia. Korzystanie ze środków własnych, jak i środków unijnych wymusza konieczność sprostania wielu wymogom formalnym, głównie za sprawą odmiennych zasad wykorzystania danych środków.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

System monitorowania Planu Rozwoju Lokalnego

Monitorowanie każdego przedsięwzięcia - czyli dbanie o prawidłowy jego przebieg przez cały czas jego trwania, polega na systematycznym zbieraniu, zestawianiu i ocenie informacji rzeczowych i finansowych w postaci ustalonych wskaźników, które opisują jego postęp i efekty.

Monitorowanie Planu Rozwoju Lokalnego gminy Nysa obejmuje zarówno monitoring rzeczowy, będący elementem zarządzania poprzez cele określone w Planie Rozwoju, jak i monitorowanie wskaźników finansowych, będących funkcją zarządzania finansowego projektami. W celu prowadzenia skutecznego monitoringu i oceny wszystkich wydatków zarówno wspólnotowych jak i gminnych, wyodrębnione zostaną zespoły, monitorujące wydatki i efekty rzeczowe. System monitorowania finansowego i rzeczowego projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej będzie jednolity z obowiązującymi zasadami monitoringu zarówno finansowego jak i rzeczowego, ograniczonego do wskaźników produktów, rezultatów i oddziaływania. Wyniki monitoringu będą przedkładane Radzie Miejskiej zgodnie z podjętą Uchwałą zatwierdzającą Plan Rozwoju Lokalnego. W przypadku uznania tego za stosowne, Rada Miejska podejmując decyzje o aktualizacji Planu.

Ocena Planu Rozwoju Lokalnego

Zgodnie z przyjętymi standardami unijnymi należy dokonywać ocen zrealizowanego przedsięwzięcia w trzech horyzontach czasowych:

- ocena ex-ante czyli przed przystąpieniem do realizacji Planu Rozwoju Lokalnego. Częścią tej oceny jest określenie słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń w obszarze rozwoju społeczno-gospodarczego na tle województwa opolskiego,
- ocena mid-term czyli w połowie okresu wdrażania,
- ocena ex-post czyli na zakończenie realizacji Planu.

Ponadto przydatna jest ocena bieżąca, która posługując się mniejszą ilością wskaźników oceny pozwala na doraźną ocenę prowadzonych działań.

Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi.

Do zadań własnych gminy należy współpraca i wspieranie wybranych przedsięwzięć organizacji pozarządowych na terenie gminy Nysa. Gmina Nysa inicjuje współpracę z instytucjami sektora publicznego i lokalnymi przedsiębiorcami sektora prywatnego poprzez organizowanie wspólnych spotkań dla przedstawicieli tych jednostek. Dodatkowo w pełni uspołeczniony proces informowania o pracach nad Planem Rozwoju Lokalnego połączony z przyjmowaniem propozycji projektów inwestycyjnych od wszystkich zainteresowanych, tzn:

- instytucji działających na terenie gminy Nysa,
- jednostek gospodarczych, stowarzyszeń,
- parafii.

Public Relations Planu Rozwoju Lokalnego

Prace nad Planem Rozwoju Lokalnego od początku poddane były pełnej kontroli społecznej, zarówno poprzez Radę Miejską w Nysie, jak również i bezpośrednio informowanie mieszkańców o pracach. Powołany Zespół Koordynacyjno-Doradczy do prac nad projektem Planu Rozwoju Lokalnego przygotowujący Plan postanowił szeroko informować opinię publiczną o podjętych pracach. Dokonano tego za pomocą szeregu konsultacji.

Mieszkańcy, a także poinformowane o działaniach organizacje pozarządowe wraz z jednostkami gospodarczymi wzięły udział w zgłaszaniu propozycji inwestycyjnych. Podobne działania przewiduje się rokrocznie przy przeglądach i aktualizacjach Planu.